

PHILIPPE DE L'ESPINOY, AUTEUR VAN RECHERCHE DES ANTIQVITEZ ET NOBLESSE DE FLANDRES (1631) EN ZIJN FAMILIE¹

Pieter Donche

Iedereen geïnteresseerd in de geschiedenis van de genealogische of heraldische literatuur betreffende Vlaanderen kent wel het werk van PHILIPPE DE L'ESPINOY, *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres*.² *Contenant l'histoire genealogique des comtes de Flandres, avec vne description curieuse dudit pays. La suite des gouverneurs de Flandres, des grands-baillys, maistres des eaves, & autres officiers principaux des villes. Vn recueil des nobles et riches chastellenies, Baronnies, & infinité de belles Seigneuries du ressort & district dudit pays, avec une deduction genealogique de ceux qui les ont possédé. La police qui y a esté observée en la condvitte & gouvernement de l'Estat, & villes, avec vn abregé particulier de ceux qui ont esté commis aux Magistrats de la tres-noble ville de Gand depuis trois siecles en ça, avec vne briefue description de leurs familles, & rapport succinct de ce qui s'est passé de memorable en aucunes années. Iustificée par bonnes preuues tirées des chartes & tiltres conseruez aux Archives des Comtes de Flandres, des Abbayes, Chapitres, & anciens registres de diuerses villes & Communautéz. Enrichie de plusieurs figures, & diuisée en deux livres. Par PHILIPPE DE L'ESPINOY, Escuyer, Viscomte de Therouanne, Seigneur de la Chapelle &c., 2 dln., Douai: De l'Imprimerie de la veufve Marc Wyon, à l'enseigne du Phoenix, 1631.*

Dit werk bevat in een eerste deel (blz. 1-330) historische en genealogische gegevens over gouverneurs van Vlaanderen, souverain-baljuws, baanderheren, burggraven, kasteleinen, baljuws, onderbaljuws, ammans, watergraven, moormeesters en bezitters van heerlijkheden. Het tweede deel (blz. 331-1009) bevat schepenlijsten van Gent voor de periode 1301-1630. Dat alles wordt geïllustreerd met niet minder dan 1.121 tekeningen van familiewapens (wel soms meermaals herhaald). Hiervan zijn er 58 koperetsen, de overige zijn houtsneden.

In 1632 verscheen van dit werk al een tweede editie, soms zonder dat het jaartal op het titelblad werd aangepast maar wel herkenbaar aan een opgeplakt stuk gecorrigeerde tekst op blz. 320³. Een anastatische herdruk in drie volumes werd in 1972 uitgegeven te Handzame bij Familia et Patria.

¹ Gebruikte afkortingen: ARA: Algemeen Rijksarchief Brussel, BML: Bibliothèque Municipale de Lille (Fr.), hss: handschriften, KBR: Koninklijke Bibliotheek Brussel, FM: Fonds Merghelynck (KBR).

² De titel is allicht geïnspireerd op het handschrift van de rechtsgeleerde Philips Wielant (1441-1520), *Recueil des Antiquités de Flandre* (voor het eerst in druk uitgegeven in 1865 in *Recueil de Chroniques de Flandre*, dl. IV, Brussel: Kon. Comm. Geschiedenis).

³ Zie de commentaar in de veilingcatalogus E. Speeckaert, Brussel, 13 juni 1998, nr. 37; H. Godts, Brussel in zijn prijscatalogus van mei 1999, nr. 287 signaleert ook nog overplakte stukken tekst op blz. 387, 783 en 838 die echter ontbreken (maar niet deze van blz. 320) in de exemplaren geveild Brussel, H. Godts, 15 maart 1997, nr. 78; idem, idem, 24 april 2004, nr. 470; idem, idem, 15 oktober 2005, nr. 134; idem, idem, 17 december 2005, nrs. 465 (heraangeboden, 20 maart 2007, nr. 210) en 466; idem, idem, 20 maart 2007, nr. 211. Er zijn na de eerste editie vanaf 1632 regelmatig aanpassingen geweest in de tekst en illustraties.

De auteur

Philippe de l'Espinoy (° ca 1553, + Gent, ca 1633)⁴ noemt zich op het titelblad burggraaf van Terwaan (= Théroanne in Noord-Frankrijk (Dépt. Pas-de-Calais, Artesië)) en heer van der Capelle (= Sint-Ulriks-Kapelle, deelgemeente van Dilbeek nabij Brussel). Zijn ouders waren meester Charles de l'Espinoy en Margareta Longin.⁵ Zijn moeder was erfdochter van Roeland Longin, ridder, heer van Sint-Ulriks-Kapelle en president van de Rekenkamer van Brabant. Zij waren te Brussel gehuwd op 15 of 21 februari 1551 (allicht oude jaartijl, dus 1552). Zijn vader werd enkele jaren later, in 1555 benoemd tot raadsheer in de Raad van Vlaanderen, gevestigd te Gent in het Gravensteen en bracht er zijn hele loopbaan door.

Philippe de l'Espinoy zelf huwde in 1579 te Gent⁶ met Cornelia de Norman, dochter van Philips, heer van Oxelaere (bij Cassel, N.-Fr.) en St.-Aldegonde.

In het colofon van zijn *magnus opem*, gedateerd Gent, 14 april 1631 verhaalt Philippe de l'Espinoy dat hij eerst in dienst was geweest van Philips II als kapitein van een compagnie Waalse infanteristen en nadat hij zich (in 1603⁷) uit het leger had teruggetrokken, hij de genealogische geschiedenis van Vlaanderen wou schrijven. Na zijn militaire loopbaan had hij zich met zijn gezin misschien eerst in zijn heerlijkheid Sint-Ulriks-Kapelle gevestigd. Maar hoe dan ook, op 20 oktober 1617 zag hij zich uit geldnood verplicht die heerlijkheid te verkopen aan zijn neef Theodoor de Fourneau de Cruyckenbourg⁸. In de verkoopsakte liet hij stipuleren dat het graf van zijn moeder in het koor van de kerk aldaar niet mocht verplaatst worden. Maar vier jaar later ging hij toch akkoord met een verplaatsing naar de O.L.Vrouwkapel voor het altaar. In een authentieke akte verleden voor de schepenen van Sint-Ulriks-Kapelle op 22 juli 1621 beloofde zijn neef een ruimte te laten maken waarin de beenderen zouden geplaatst worden die gevonden zouden worden in het graf van de oude heren van de heerlijkheid en waar ook nog plaats zou zijn voor twee grafkisten. Ook beloofde deze het schilderij, waar op de zijluiken de broers en zusters van Philippes ouders waren afgebeeld over te brengen van het hoofdaltaar naar de O.L.Vrouwkapel.

Na de verkoop van zijn heerlijkheid verwierf hij op 18 mei 1618 het poorterschap van Gent. In dezelfde akte werden ook zijn dochters Maria en Francisca en zijn zoon Jacob, kanunnik van

⁴ Een eerste biografie verscheen in: E. VARENBERGH, 'de l'Espinoy (Philippe), hérauldiste et généalogiste', in: *Biographie Nationale*, V (1876), kol. 406-410. Aanvullende gegevens vindt men in: J. ANNE DE MOLINA, 'Inscriptions funéraires du Brabant. Sint Ulriks Kapelle – Capelle Saint Ulric' en 'Histoire d'un beau manoir Brabançon: le château de Nieuwermolen à Capelle Saint-Ulric', in: *Recueil de l'Office Généalogique et Héraldique de Belgique*, X (1960), resp. pp. 2-11 en 12-74.

⁵ Zie over hen meer in de genealogie de l'Espinoy hieronder.

⁶ V. FRIS, 'Note sur la valeur de la « Recherche des antiquités et noblesse de Flandre » de Philippe de l'Espinoy', in: *Bulletin de la Commission Royale d'Histoire*, vol. 79 (1910), pp. 289-340, i.h.b. p. 289. Het is niet duidelijk of dat een veronderstelling van de auteur is dan wel op een bron steunt, net zo min als zijn assertatie dat hij in 1552 in Terwaan werd geboren (wat ons verkeerd lijkt en eerder Gent of zelfs Sint-Ulriks-Kapelle moet zijn) en 1603 het jaar was dat hij zich uit het leger terugtrok.

⁷ V. FRIS, *art. cit.*, p. 289.

⁸ De grafsteen van Theodoor de Fourneau is nog te zien, ingemetseld in de zuidelijke buitenmuur van de kerk van Sint-Ulriks-Kapelle aan de westelijke hoek.

de Gentse St.-Baafskathedraal als poorters ingeschreven⁹. Bij de wetvernieuwing van 10 mei 1619 werd hij 4de schepen van Gedele van Gent, in 1621: 6de schepen van de Keure, in 1623: 3de schepen van Gedele, in 1625: 2de schepen van Gedele, in 1627: 4de schepen van Keure¹⁰ en ook nog eens schepen in 1631.¹¹

In zijn werk had hij de gewoonte om in zijn lijsten van Gentse schepenen bij de eerste vermelding van een schepen waarvan de familienaam nog niet eerder in de lijsten was voorgekomen, uit te wijden over de betreffende familie. Voor de schepenlijst van 1619 kon hij dit dan ook doen voor zijn eigen vermelding. Hier stelt hij dat leden van de familie de l'Espinoy meermaals schepen van Terwaan waren geweest en dat *apres la derniere prinse* [= prise (F): inname] *de la dicte ville* [Terwaan] *par l'Empereur* [keizer Karel], *ils sont venus en ce pays* [de Zuidelijke Nederlanden]. Dit behoeft wel enige nadere toelichting.

Terwaan was in de 16de eeuw een al 15 eeuwen oude middelgrote stad en vooral was zij al 900 jaar de zetel van het omvangrijke bisdom Terwaan (Terenburg) waaronder een groot deel van Vlaanderen ressorteerde. Sinds het einde van de 15de en ook in de eerste helft van de 16de eeuw waren de Bourgondische hertogen en hun Habsburgse opvolgers voortdurend in oorlog met Frankrijk. Van het sneuvelen van hertog Karel de Stoute in 1477 had de Franse koning gebruik gemaakt om Terwaan te annexeren. Keizer Karel en de Franse koning Frans I sloten in 1529 een vrede (de *Damesvrede*), waarbij Artesië bij de Nederlanden bleef, maar de Franse koning Terwaan behield. Maar Frans I hield zich niet aan de vrede: hij begon zijn enclave Terwaan intensief te versterken en plunderde van daaruit de omliggende dorpen. Moegetergd verzochten de Staten van Artesië keizer Karel om in te grijpen. Karel deed dit en wel erg grondig: in 1553 werd Terwaan veroverd en toen werden niet alleen de grote kathedraal, de twee parochiekerken en de kloosters en abdijen compleet afgebroken, hetzelfde gebeurde ook nog eens met de huizen. Met 'de grond gelijk maken' werd in de meest letterlijke betekenis uitgevoerd, alles werd steen voor steen afgebroken en op wat overbleef zou zout gestrooid geweest zijn opdat niets meer er ooit nog zou groeien ... (naar het antieke voorbeeld van de vernietiging van de stad Carthago).¹² Een passend chronogram werd bedacht : DELET MORINI.¹³ Het bisdom werd opgeheven en in 1559 opgesplitst in drie nieuwe bisdommen Boulogne, St.-Omer en Ieper.

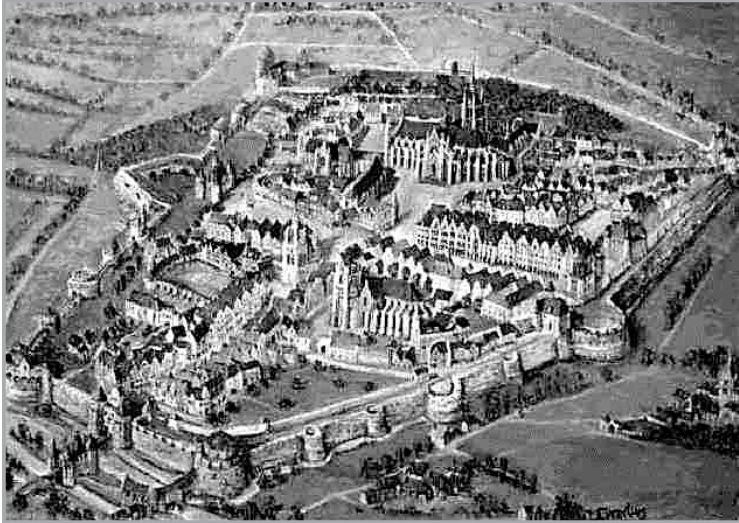
⁹ Poortersboek Gent: *Hedent, desen XVIII^{en} van Meye, 1618 wordt alhier, by consente van mijne heeren schepenen van der Kuere, up het rapport vanden secretaris Kerchove, als poorter bekent ghestelt: Jo^e Phls de l'Espinoy, heere van Cappelle, om te gauderen ende ghenieten vande libertyten vande voors. stede van Ghendt, conforme der Concessie ende Ordonnantie Caroline, vanden jaere lesten April XVe veertich. - Voorts worden hier ooc als poorters bekent ghestelt: Jo^e Marie ende Franchoise de l'Espinoy metgaders heer Jacques de l'Espinoy, Canonick vande cathedrale kercke van Ste-Baefs, alle kindren vanden voorn. Jo^e Phls.-Actum als boven.* Zijn echtgenote wordt dus niet vermeld, het is onduidelijk of dit was wegens al overleden of omdat zij mogelijk een geboren poorteres van Gent was.

¹⁰ PH. DE L'ESPINOY, *Recherche ...*, o.c., zie de overeenkomstige jaren.

¹¹ Vermeld door V. FRIS, *art. cit.*, p. 290.

¹² Zie ook: B. DELMAIRE, 'Thérouanne et Hesdin: deux destructions (1553), une reconstruction' in: *Verwoesting en wederopbouw van steden van de middeleeuwen tot heden* (Handelingen van het 18de Int. Colloquium, 1996), Brussel: Gemeentekrediet, 1999, pp: 127-153.

¹³ De optelling van de romeinse cijfers M, D, L, I, I, I, hetzij 1000, 500, 50, 1, 1 en 1 levert het jaartal 1553 op.

De bisschopsstad Terwaan voor de afbraak van 1553

Volgens Philippe de l'Espinoy zouden zijn ouders (gehuwd in 1551) dus in 1553 naar de Nederlanden uitgeweken zijn. Maar niet alleen de oude genealogieën (zie hieronder) maar ook nieuw gevonden gegevens spreken dit tegen: het blijkt immers dat Philippes grootvader Etienne de l'Espinoy al drie decennia eerder via Ieper de Zuidelijke Nederlanden is binnen gekomen ...

De familie de l'Espinoy telde veel licentiaten in de rechten die in en rond het Geestelijk Hof van Terwaan (de kerkelijke rechtbank) actief waren. Onder Karel de Stoute en Maximiliaan van Oostenrijk was dit Geestelijk Hof al meermaals in troebele oorlogstijden, voor de zaken m.b.t. het aartsdiaconaat Vlaanderen, tijdelijk naar Ieper overgebracht. Op 8 april 1522 (ns) beval Karel V dat het Geestelijk Hof van Terwaan voor wat betreft het aartsdiaconaat Vlaanderen definitief naar Ieper moest overgebracht worden. Een pauselijke bul het jaar daarop beval hetzelfde. Niet alleen de geestelijken emigreerden maar ook al het wereldlijk personeel en hun gezinnen en in hun zog ook de families van advocaten die rechtszaken voor dit hof pleitten.¹⁴ De aanwezigheid van dit Geestelijk Hof in Ieper vanaf 1522 blijkt uit vele akten en ook de aanwezigheid te Ieper van Etienne de l'Espinoy en verwanten blijkt al vanaf 1528 (zie verder in de genealogie). Philippes vader werd dan ook zeer vermoedelijk geboren te Ieper (in 1527).

¹⁴ P. DONCHE, 'De transfer van het Geestelijk Hof van Terwaan (voor het aartsdiaconaat Vlaanderen) naar Ieper in 1522', in: *Westhoek, tijdschrift voor geschiedenis en familiekunde in de Vlaamse & Franse Westhoek*, 27 (2011).

Keren we nu terug naar Philippe de l'Espinoz zelf. Over zijn loopbaan als kapitein van een compagnie Waalse infanteristen is nauwelijks iets geweten. Meer ingelicht zijn we over de periode daarna. Hij had zich voorgenomen een genealogische geschiedenis van Vlaanderen te schrijven en bezocht hiertoe tal van plaatsen waar archief bewaard werd. Hij legde verschillende handschriften aan die SANDERUS en SWEERTIUS vernoemen, maar die mogelijk voorbereidende werken zijn voor zijn *Recherche* ... niet bewaard gebleven.¹⁵ Enkele andere nog wel bewaard, zijn:

- een universeel wapenboek, waarvan het grootste deel een kopie is van een Engels wapenboek, in 1618 aan hem uitgeleend door Gilbert van Waterloos, heraldisch beeldhouwer van de aartshertogen en eerder toebehorend aan Gillis de Rebecque, wapenheraut van Maximiliaan van Oostenrijk en Philips de Schone, 122 folios. (KBR, Fonds Houwaert, alg. hss. verzameling nr. II 6565).
- een verzameling aantekeningen van historische, genealogische en heraldische aard, meestal van zijn hand, maar ook van anderen (KBR, hss., II 1474, verworven door aankoop uit de collectie Philips (Engeland) en met rugtitel: PHILIP DE L'ESPINOZ'S FLEMISH COLLECTIONS), 155 folio's.

In 1628 publiceerde hij een bescheiden werkje m.b.t. Brabant: *Prelats, barons, chevaliers, escviers, viles, franchises et officiers principaulx de ceste illustre Duché de Brabant, distincte par offices, recuillie hors des vieulx Registres, Lettres et Cartelaines des Monastères et Viles dès l'an 1300 et la enuiron: Par Philippe de l'Espinoz, escvier, visconte de Ther^{ne} et seigneur de la Chapelle, etc.*, Gent: Jan Vanden Kerckhove, 1628, in-4°, 10 ongenummerde bladen (20 blz.).¹⁶ Hij droeg het werk op aan de Staten van Brabant. Het is allicht de uitgave van een gelegenheidsvondst.

Philippe had nog een zuster Philippa die huwde met een Engels edelman Joris Chamberlain en die de ouders werden van Joris Chamberlain, bisschop van Ieper van 1627 tot 1634.¹⁷ Zijn drie zonen overleden voor hem.

Philippe overleed te Gent maar volgens zijn uitdrukkelijke wens werd hij in de kerk van zijn vroegere heerlijkheid van Sint-Ulriks-Kapelle begraven bij zijn moeder. In 1876 was het opschrift, toen nog in de vloer van de kerk, al fel uitgesleten.¹⁸ Later (vóór 1960) werd de grafsteen ingemetseld in de noordelijke buitenmuur van de kerk (nabij de westelijke hoek). Van het lange opschrift zijn thans hoogstens nog maar een handvol letters te lezen.

¹⁵ Voor de opsomming zie: *Biographie Nationale*, o.c.

¹⁶ Auteur: PHILIPPE DE L'ESPINOZ, ESCVIER, VISCONTE DE THER^{ne} ET SEIGNEUR DE LA CHAPELLE, etc... Zie hierover P. SERRURE, 'Philips de l'Espinoz', in: *Vaderlandsch museum voor Nederduitsche letterkunde, oudheid en geschiedenis*, III: Gent: H. Hoste, 1859-60, pp. 219-220. Het werd herdrukt in de 18de eeuw te Brussel (bij Ermens?) en is nauwelijks te onderscheiden van het origineel (zie voor de verschillen: VANDERHAEGHEN, *Bibliographie gantoise*, Gent, 1860, II, p. 26) en in 1847 te Antwerpen door de *Académie d'Archéologie de Belgique* (in-8°, 16 blz.). Niet vermeld in zijn biografie in *Biographie Nationale*, o.c. Het veilinghuis Romantic Agony, Brussel vernoemde in hun veilingcatalogus van 19 maart 2011 onder nr. 1191 een (andere?) namaakdruk uit 'het zelfde jaar als het origineel 1628'.

¹⁷ PH. DE L'ESPINOZ, *Recherche* ..., o.c., p. 318.

¹⁸ *Biographie Nationale*, V (1876).

Een raadselachtig grafmonument

Grafmonument Charles de l'Espinoy en Margareta de Longin
(kerk van Sint-Ulriks-Kapelle, in de noordelijke buitenmuur)

Het opschrift dat op het grafmonument te Sint-Ulriks-Kapelle werd aangebracht luidde:¹⁹

*Hier leyt begraven edele weerde vrouwe Margarita de Longin in haren leve vrouwe van dezen dorpe en ... [over Charles de l'Espinoy] ... alwaer hy ligt begraven in den hooghen choir, godt wille de ziele van hem hebben. Hier ligt oock begraven edelen en weerdigen jongheer **Philips de l'Espinoy**, sone heere Charles voorseyt, oock heere van dezen dorpe, ende burggrave van Theruane en capitaine van eene compagnie voetvolk tot dienste van zyne majesteyts, de welke overlyden in de stede van Gendt, heeft alhier wille begraven wesen, met vrouwe Cornelius de Norman, dochter jongheer Philips, schiltknape, heere van Oxelaere, ende Ste-Aldegonde, zyne lieve ende geminde huysvrouwe, dewelke verkoopende deze heerlijkheid aen heer Dirik du Fourneau, raet van Brabant, haerlieden neve, hebben hem toegelaten in den jaere 1621, dat dezen serck zoude wezen ghetransporteert van uyt den hoogen choir in deze capelle.*

De steen werd dus gemaakt ter nagedachtenis van zijn moeder, vader en hemzelf en zijn echtgenote. Op de steen ziet men in het midden twee boven elkaar geplaatste wapenschilden: het bovenste is een gevierendeeld wapen met een doornenboom en lelies en verwijst naar Philipps vader, daaronder is een ruitvormig wapen (vrouwenwapen) dat verwijst naar zijn moeder Margareta Longin. De linkse (heraldisch rechtse) kolom toont vier wapenschilden m.b.t. de

¹⁹ *Biographie Nationale*, V (1876); ANNE DE MOLINA, 'Inscriptions funéraires...', *art. cit.*, pp. 5-6 heeft een op spellingsverschillen na identieke tekst (mogelijk de versie van J. DE BORCHGRAVE D'ALTENA, zie voetnoot 4 aldaar), maar het ontbrekende tekstgedeelte is iets minder: ... *van desen dorpe en (do)uagiere ... 1583, alwaer hij licht begraven ...* Margareta de Longin heet er dus douarrière, weduwe, dat moet dan betrekking hebben op haar eerste echtgenoot. Het jaartal 1583 stemt overeen met andere gegevens betreffende het overlijden van Charles de l'Espinoy.

voorouders van Charles de l’Espinoÿ, de rechtse kolom vier wapenschilden m.b.t. de voorouders van Margareta Longin. Onder elk van deze wapenschilden staat de betreffende familienaam.

Van Charles de l’Espinoÿ bestaat er echter ook nog een ander grafmonument, want hij werd in feite niet begraven te Sint-Ulriks-Kapelle. Hij overleed immers in 1583 tijdens een zending naar Oudenaarde in opdracht van de Raad van Vlaanderen (zie hieronder in de genealogie) en werd begraven in de Oudenaardse St.-Walburgakerk onder een grafombe in het hoogkoor. Daar werden ook twee maal vier kwartierschilden van zijn voorouders en van de voorouders van zijn echtgenote afgebeeld. Deze langs de kant van zijn echtgenote zijn:²⁰

LONGIN BERTHOLF MONS DOUVRIN

De kwartierschilden/familienamen van Margareta Logins voorouders op de grafsteen in Sint-Ulriks-Kapelle tonen van boven naar beneden echter: LONGIN MONS BERTHOLF DOUVRIN. Op de grafsteen te Sint-Ulriks-Kapelle werd dus een andere schikking van de vier voorouderkwartieren gebruikt, nl. eerst beide grootvaders (paterneel en materneel), dan beide grootmoeders (paterneel en materneel). Dit is een soms voorkomende afwijking van de meer klassieke schikking van de kwartierschilden van vier grootouders die grootvader en -moeder paterneel, grootvader en -moeder materneel zijn.²¹

Bekijken we nu de kwartieren langs Charles’ kant. Op de grafsteen in Sint-Ulriks-Kapelle staan als kwartierschilden/familienamen van Charles de l’Espinoÿs voorouders van boven naar onder afgebeeld : ESPINOÿ QUIERET WAVRIN POIX. Passen we de afwijkende schikkingregel toe dan zou Charles’ vaderlijke afstamming zijn:

Maar dit klopt totaal niet met Charles grootouders zoals vermeld in de oude genealogieën! De familienamen Quieret en Wavrin duiken daar immers pas voor het eerst als voorouders op in resp. de generatie van Charles’ betovergrootvader en Wavrin zelfs nog één generatie hoger (kwartierstaatnummers 17 en 35), terwijl de familienaam Poix er niet in vermeld wordt. Zie onze commentaren bij generatie II in de genealogie betreffende deze namen. Zijn voorvader Jacob Quierret, ridder, was heer van Heuchin, Pontrouwart enz... en gehuwd met Bonne de Berlettes, gezegd van Wavrin, dochter van Gilles, heer van Berlettes en Beatrix de Wavrin, vrouwe van Wavrin. Wavrin (*in lazuur een hartschild van zilver*) was natuurlijk een klinkende naam. Het wapen Quirret was *in hermelijn drie lelies met afgesneden voet van keel*.²² Het veld werd blijkbaar later als zilver gepercipieerd en gevierendeeld met het wapen de l’Espinoÿ. A. Merghelynck in zijn losse aantekeningen (KBR, FM 42, leper, nr. 204) stelt zelfs dat reeds Charles’ overgrootvader Jan, zoon van Jan de l’Espinoÿ en Blanche Quierret dit gevierendeelde wapen voerde en met nog een hartschild Wavrin (hij geeft helaas geen bronvermelding hiervoor). Bij de ouders van een Jacques Quieret vinden we Guy Quieret, gezegd Boort en Joanna van Poix.

²⁰ Voor de bronnen: zie de genealogie.

²¹ Voor een overzicht van schikkingssystemen, zie: M. VAN DE CRUY, *Heraldische kwartierstaten, een handleiding voor genealoog en heemkundige*, Wijnegem: Homunculus, 2001 (te corrigeren: p. 37: namen Dixmuide en Veyse omwisselen; p. 40: 3de kader weglaten, p. 41: 7de kader is onmogelijk).

²² P. ANSELME, *Histoire généalogique et chronologique ... France ...*, 9 dln., Parijs, 1712-33.

In het grafmonument van 1583 van Charles de l'Espinoy te Oudenaarde komen andere kwartieren (in de klassieke volgorde) voor, en die stemmen wél overeen met de oude genealogieën, nl.

ESPINOY

FORMANTEL

NIGRI

LOBEL

Het lijkt er dus op dat op het grafmonument te Sint-Ulriks-Kapelle voor Charles'voorouderlijke kwartieren er een vrije keus werd gemaakt uit wapenschilden van verre voorouders.²³

Wanneer werd dit grafmonument te Sint-Ulriks-Kapelle opgericht? In eerste benadering kan men stellen: kort na het overlijden van Margareta Longin in 1573. Maar in de tekst wordt ook de begrafenis onder dezelfde steen van Philippe de l'Espinoy (+ ca 1633) vermeld, dus die passage in de tekst zou van na 1633 moeten dateren. Maar er wordt wel geen overlijdensdatum van Philippe vermeld wat er op zou kunnen wijzen dat die tekstpassage al voor zijn overlijden werd gemaakt. We weten dat hij in 1621 al beslist had om bij zijn moeder begraven te worden (akte van 22 juli 1621 voor de schepenen van Sint-Ulriks-Kapelle, waarbij in de nieuwe grafkelder beloofd werd plaats te voorzien voor twee extra doodsisten), zijn toekomstige begrafenis onder die steen kon hij dus al vermelden (hij was dan wel erg zeker dat hij in Gent zou overlijden want dat staat er ook op ...). Dat de toelating van 1621 voor verplaatsing ook op de steen vermeld staat, betekent dat die tekstpassage na 1621 gekapt werd. De tekst vermeldt ook dat de toelating 'desen serck' betrof een grafzerk voor Philippes moeder bestond zeker reeds in 1617 (in de verkoopakte van de heerlijkheid van Sint-Ulriks-Kapelle van 20 oktober 1617 is er sprake van). M.a.w. de tekst op de steen dateert van na 1621, de steen zelf van voor 1617. Is de steen dan toch oorspronkelijk van kort na 1573? Maar dan moet het tekstgedeelte toch wel helemaal vernieuwd geweest zijn, want de tekst bevat voor het overgrote deel gegevens die pas na 1621 bekend waren. Dat er ooit nog zoveel tekst zou bijgeschreven worden kon men kort na het overlijden van Margareta Longin natuurlijk ook niet weten. Werd daarom na 1621 een oude tekst weggekapt en vervangen door een nieuwe tekst in kleinere letter of werd een bestaande tekst behouden maar aangevuld en de ruimte voor tekst gevoelig uitgebreid?

We menen dat de steen van meerdere jaren vóór 1583 (en uiteraard ten vroegste van 1573) moet dateren, want toen Charles de l'Espinoy in 1583 overleed, konden op zijn grafmonument in de kerk van Oudenaarde wel al alle correcte familienamen (en wapenschilden) van zijn vier grootouders vermeld worden, iets wat blijkbaar nog niet het geval was kort na 1573. Het lijkt er ons op dat de steen kort na 1573 gemaakt werd in opdracht van de weduwnaar Charles de l'Espinoy die toen voor zijn zijde verkoos wapens van voorouders uit diverse generaties af te beelden en dat op het ogenblik dat Charles zelf overleed, zijn kinderen de precieze wapens van hun vaders vier grootouders kenden en dan ook deze plaatsten op zijn grafzerk in de Oudenaarse Sint-Walburgakerk.

Zijn magnus opem

Philippe de l'Espinoy's levenswerk verscheen op het ogenblik dat hij al tegen de leeftijd van 80 jaar aankeek. Voor zijn werk had hij een massa documenten verzameld, gecompileerd en kopieën en extracten gemaakt uit diverse archiefdepots, vooral uit het Gentse stadhuis. Dat het

²³ L. DUERLOO, 'Bastaarden, wapenkoningen en rechtbanken', in: *Heraldicum Disputationes*, 1 (1996), p. 188 vermeldt dat 'in de Zuidelijke Nederlanden golden eigenlijk geen strikte regels betreffende het viere delen van wapenschilden. ... Het was zelfs vrij normaal om verschillende, minder belangrijke allianties over te slaan ten einde een meer eerbare connectie in de verf te zetten'. Is dit ook het geval hier voor kwartierschilden op grafmonumenten?

tweede en grootste deel van zijn boek (679 blz.) volledig gewijd is aan schepenlijsten van de stad Gent zal ook wel mede ingegeven zijn door het feit dat de stad ook deels zijn werk financierde.

Blijkbaar was de tekst van zijn boek al vijf jaar eerder klaar dan 1631 wanneer de eigenlijke druk gebeurde. In de inleidende pagina's staan immers een approbatie van de kerkelijke overheid en een koninklijk privilege afgedrukt, gedateerd resp. 13 februari 1627 en 27 september 1628. De kerkelijke goedkeuring werd gegeven door een Gentse kanunnik. Het koninklijk privilege werd te Brussel gegeven en verbood tegelijk aan ieder ander het werk na te maken, te drukken, te verkopen of te verdelen gedurende een termijn van 10 jaar (copyright is thans wel een heel stuk langer ...). Het grote aantal bladzijden, de meer dan 1.000 tekeningen en ook 's mans leeftijd (de 80 naderend) zullen er wel toe bijgedragen hebben dat de drukker enkele jaren nodig had. Zijn lijst van Gentse schepenen werd up-to-date gehouden tot 1630, één jaar voor het verschijnen van de eerste editie.

Zijn omvangrijk werk bevat natuurlijk een massa namen. Het werk werd echter niet voorzien van een alfabetische naamindex. Maar blijkbaar hebben later sommige drukkers alsnog dit monnikenwerk op zich genomen. Een eerste algemene tafel *Table générale des recherches des Antiquitez et noblesse de Flandres* verscheen te Brussel bij F. t'Serstevens, ongedateerd (maar ca. 1720-30) in 20 bladzijden.²⁴ In 1759 verscheen onder exact dezelfde titel een tafel van ook 20 bladzijden, gedrukt te Doornik in de drukkerij van N. Jovenau, boekhandelaar op de Grote Markt.²⁵

SANDERUS, de samensteller van het overbekende werk *Flandria Illustrata* (1641-44) en de l'Espinoy kenden elkaar: Sanderus was één van het handvol literatoren van wie een hulde aan de auteur afgedrukt werd vooraan in het boek. Toch voelde Sanderus zich amper een tiental jaar later al genoodzaakt enig voorbehoud te maken voor de soms wat te flatteuze voorstelling van afstamming van sommige der geciteerde personen. In zijn *Flandria Illustrata* schreef hij over Philippe de l'Espinoy: *een arbeidzaam onderzoeker der Vlaamsche Oudheden en een man, die in het ophelderen der Oudheden van Vlaandre zeer naarstig geweest is*, maar hij maakte tevens volgende kanttekening: *behalven dat hy uit eene zonderlinge genegenheid jegens ieder een, wat te veel toe gelegd heeft aan zommige Luiden, die hy na Nieuwelingen in hun Vaderland zynde zich verheugen datze gerekent worden onder de genen, die door een ouden en onbesmetten Adeldom en andere heerlyke Sieraden van hunne geslachten, achtbaar zyn.*²⁶

Dat de informatie in elk vóór 1900 gepubliceerd genealogisch werk (en vaak ook nog in deze van daarna ...) steeds met de nodige omzichtigheid behandeld moet worden is wellicht de meeste lezers bekend. Het werk van de l'Espinoy werd weliswaar mede op basis van veel origineel archiefmateriaal samengesteld maar er werd zeker niet altijd kritisch gebruik van gemaakt.

²⁴ In het exemplaar uit de collectie van M. Wittock, geveild Brussel, E. Speeckaert, 27 april 1996, nr. 36. Ook in de exemplaren geveild Brussel, The Romantic Agony, 25 april 1998, nr. 303; Brugge, M. Van de Wiele, 20 december 2003, nr. 364 en Brussel, H. Godts, 17 december 2005, nr. 466.

²⁵ Of de tafel van 1759 een gewone herdruk dan wel een nieuw opgemaakte tafel is weten we niet (we hebben geen voorbeeld van die eerste tafel om te vergelijken). Een exemplaar van de tafel 1759 is aanwezig in Stadsarchief Ieper, een exemplaar van de tafel was toegevoegd aan het exemplaar van het boek geveild Brugge, Van de Wiele, 7 maart 2009, nr. 710, Godts 22 februari 2011, nr. 170 en een los exemplaar van de tafel was op een veiling te Brussel, Librairie des Éléphants op 25 april 2009.

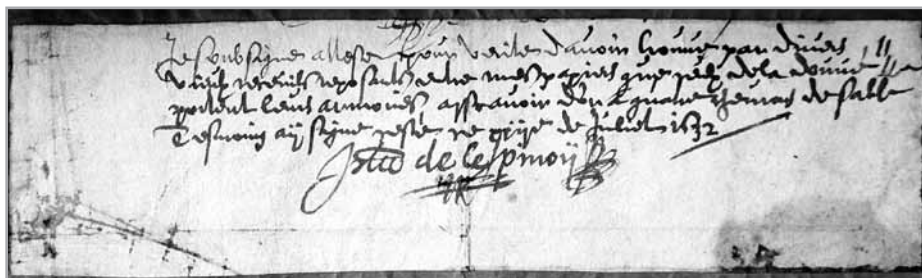
²⁶ Geciteerd uit de Nederlandse editie: SANDERUS [Antonius Sanders], *Verheerlijkt Vlaandre*, 3 vols., Leiden, J. vander Deyster; Rotterdam, J.-D. Beman; Den Haag, C. en F. Boucquet, 1735, vol. I, dl. I, p. 10 en dl. III, p. 146. De eerste editie van dit werk *Flandria Illustratie* verscheen in het Latijn in 1641-44.

We moeten elke raadpleger dan ook zeker aanraden eerst de kritische studie van Victor Fris over de l'Espinoy's *Recherche ...* er op na te lezen.²⁷ Het aantal verkeerde lezingen van familienamen is groot, de verbanden met families van dezelfde naam wordt vaak kritiekloos gelegd, de verwijzingen naar archiefbronnen zijn al te vaak foutief geciteerd en fouten in de chronologie zijn legio (bv. de schepenlijsten van Gent vanaf p. 481 tot p. 673 die hij 1350 tot 1447 betitelt, zijn alle één jaar te hoog). Zijn werk is tendentiekloos in die zin dat hij uit alle macht probeerde te bewijzen dat de Gentse schepenen ten alle tijde onder de edelen gekozen werden, wat verre van het geval was. Herinterpretaties van familienamen, het kritiekloos linken van personen aan gelijknamige adellijke families maar waarmee ze in werkelijkheid niets te maken hebben en het voordurend in verband brengen met familienamen die met 'van ..' beginnen aan heerlijkheden van dezelfde naam, zijn de gevolgen daarvan.

Het voorwerp van ons artikel is evenwel niet het boek op zich, maar wel de persoon de l'Espinoy en zijn familie.

Een autograaf

Een enkele jaren geleden geveild exemplaar bevatte een bijzonderheidje: een strookje papier met daarop een door Philippe de l'Espinoy ondertekende wapenattestatie:

Je sousigne atteste pour verite d'avoir trouve par divers vieux recueils reposants entre mes papiers que ceux de la Douve portent leurs armoiries assavoir d'or à quatre chevrons de sable. Tesmoins aij signe ceste ce XXIIe de juillet 1632, Phl. de Lespinoij.

– Ik ondergetekende bevestig voor waarheid, gevonden te hebben in diverse oude verzamelwerken berustende onder mijn papieren dat deze [van de familie] van der Douve dragen als hun wapen te weten : in goud vier kepers van sable. Ten getuige [hiervan] heb [ik] dit getekend deze 22 juli 1632. Phl(ippe) de l'Espinoy.

Vergelijking met het geschrift in delen van het hogervernoemde handschrift KBR, hss., II 1474 die door Philippe de l'Espinoy eigenhandig geschreven zijn toont een volledig gelijkende hand.²⁸

Leden van de familie van der Douvie (de la Douve) worden wel enkele malen vermeld in de l'Espinoy's werk²⁹ maar er komt geen blazoenering noch tekening van hun wapen in voor. Heeft een geïnteresseerde zich daarom alsnog tot de auteur gewend om meer over het familiewapen te vernemen? Deze familie gebruikte inderdaad het wapen zoals gegeven in het antwoord van

²⁷ V. FRIS, *art. cit.*

²⁸ Men vindt van Philippe de l'Espinoy ook nog vier brieven in Centrale Bibliotheek Universiteit Gent, Hs. 3054.

²⁹ pp. 182, 298, 306, 324 en 369.

de l'Espinoy: Het wapen werd ca 1557 door de wapenheraut Cornelius Gailliard geblazoeneerd als: *Le seigneur de le Douvre, d'or à quatre chevrons le premier coupé de sable*. Ook het wapenboek van Vlaanderen in de Stadsbibliotheek München (1562), geeft voor *les seigneurs de le Douwye: in goud vier kepers van sable, de eerste met afgesneden top*. Het wapenboek de Coninck (1580) geeft voor de heer van den Douve een zelfde wapen. Zegels van de familie del Douve of de le Douve vindt men reeds in 1399, 1401, 1404, 1407, 1408, 1409, 1410, 1416, 1419, 1422 met de vier kepers in het veld (DE RAADT, *Sceaux armoriés des Pays Bas ...*). De heerlijkheid Douvie was gelegen te Watou (ten W. van Poperinge). In het toernooi Gruuthuuse-Gistel (Brugge, 11 maart 1393 (ns)) in het kamp Gistel vinden we een *Victor van Rabeke* met ditzelfde wapenschild.³⁰ Het gaat allicht om iemand uit dezelfde familie: we vinden immers een zegel in 1409 en 1410 van (mogelijk dezelfde persoon als hiervoor) *Victors de le Douve, dit de Rabieque* (Rabecque), ridder die van de hertog van Bourgondië een rente ontving. *La Rabecque* is een heerlijkheid in het zuiden van de kasselrij Waasten, op grondgebied van de voormalige gemeente Ploegsteert. De Doviebeek (Fr.: la Douve) loopt van Wulvergem over de wijk Rabeke naar de stad Waasten om wat verder in de Leie uit te monden.

Philippe de l'Espinoy vergiste zich dus niet in zijn attestatie ..

De familienaam de l'Espinoy

In de familienaam betekent *espinoy* of *épinoy*: doornenboom (Fr. *épine* = doorn) en in het familiewapen wordt ook een doornenboom afgebeeld (zie verder). De betekenis van de naam is dus eenvoudig te duiden. De naam lijkt door het voorzetsel *de* ook te verwijzen naar een plaatsnaam *Espinoy*, maar om welk dorp het hier kan gaan is wel moeilijker uit te maken. Er zijn immers meerdere kandidaten.³¹ In het oude graafschap Henegouwen vinden we: **Épinois** (postnummer 7134 BE) op 3 km ten oosten van Binche en **Épinoy** (postnummer 59740 FR) nabij Solre-le-Château op 35 km ten zuid-westen van Charleroi, net over de Belgisch-Franse grens. Maar er is ook nog het dorpje **Épinoy** (62860 FR) nabij Oisy-le-Verges op 8 km. ten noordwesten van Kamerijk (Cambrai) in Artesië en ook nog eens de heerlijkheid (een baanderij zelfs) *Espinoy* in de kasselrij Rijsel, t.t.z. **Carvin-Espinoy** 17 km ten zuidwesten van Rijsel. Deze laatste heerlijkheid was in handen van de familie de Mélnon op het ogenblik dat keizer Karel haar tot prinsdom verhef.³² En hoewel deze laatste plaats van deze vier nog het dichtst bij Terwaan ligt, lijkt het wapen van deze baanderij in niets op het familiewapen van Philippe de l'Espinoy.³³ Maar zelfs deze plaats is nog steeds meer dan 50 km verwijderd van Terwaan.

Er bestaat echter in Artesië ook een dorp **Lespinoy** (62990 FR, 223 inwoners in 1999) op 13 km ten noordwesten van Hesdin en waar in de zelfde richting op nog 8 km verder, Montreuil-sur-Mer ligt. Deze plaats is slechts 39 km van Terwaan afgelegen en gezien in de eerste generaties

³⁰ 'Le Tournois de Bruges 1392', in: *Annuaire de la Noblesse de Belgique*, 1893, I, p. 194-203 en 1894, I, 187-196.

³¹ J. LE CARPENTIER, *Histoire genealogique de la noblesse des Pais-Bas ou Histoire de Cambrai et du Cambrésis*, ..., 2 vol., Leiden, 1668, vol. 2, p. 543 schrijft: *Il y a plusieurs Villages d'Espinoy en nos 17 Provinces, qui ont donné le nom à autant de Familles, que les Chartes Latines nomment Spinetum, de Spineto, &c. ESPINOY lés Solre au Comté de Hainaut, portoit d'or au chef de sable, & crioit de Ville. ESPINOY lez Binch au mesme Comté portoit jadis fascé de vair & de gueules de 6 pieces, & crioit Berlaimont. ESPINOY au Comté d'Artois (qui a servi de berceau, & de séjour aux grands Princes de ce nom) porte d'azur à l'aigle d'argent membré é beccqué d'or. ESPINOY lez Oisy en Cambresis portoit la croix dentée, & crioit Lenoncourt.*

³² PH. DE L'ESPINOY, *Recherche ...*, o.c., pp. 142-143.

³³ Zie afbeelding tegenover p. 331.

van de genealogie de plaatsnaam Montreuil meer dan eens voorkomt, zal dit wel de bakermat van de familie de l'Espinoij zijn.

Familiewapen de l'Espinoij

Wapen en wapenspreuk van Philippe de l'Espinoij (in: *Recherches ...*, p. 330)

Het handschrift KBR, II 2308, II tekent voor het 'oorspronkelijke' niet-gevierendeelde wapen een wapen die we in heraldische taal zouden kunnen omschrijven als: *in goud een dorre boom met rechtsboven een vogel, alles van sable*. Een eigentijdse blazoenering uit 1607 (akte van de schepenen van Ieper) blazoneert het wapen in de kwartieren 1 en 4 als: *d'or avecq ung arbre despine de sable, pardessus ung rossignol de sable*³⁴, m.a.w. een doornboom overtopt door een nachtegaal. De nachtegaal staat dus soms rechts, soms in het midden boven de doornboom. Het gaat om een sprekend wapen: de doornboom verwijst naar *Espinoij*, *Épinoij*, vrgl. Fr. *épine* = doorn.

Volgens genoemd handschrift vierendeelde VI.bis. - Charles de l'Espinoij, gezegd Quieret (1527-1583) het oorspronkelijke familiewapen met het wapen van zijn betovergrootmoeder Quieret (*in zilver drie lelies met afgesneden voet van keel*) en zo ook zijn afstammelingen. Dat Charles reeds dit gevierendeelde wapen gebruikte blijkt uit zijn publicatie uit 1578 (zie hierna). Evenzeer is zeker dat ook zijn zuster Louisa (1512-1586), abdis van het Zonnebeekse Nonnenbossenklooster in 1559 dit

gevierendeelde wapen gebruikte (zie het paneel uit dat jaar hierna vermeld), zodat allicht ook al hun vader V.- Etienne de l'Espinoij (+ 1550) die vierending gebruikte.

Een kopie door Arthur Merghelynck van een beperkte versie van een genealogie de l'Espinoij³⁵ stelt bovendien dat reeds III. - Jean zijn wapen vierendeelde met het wapen van zijn moeder Quieret en zo ook zijn broer II.2. - Guillaume (x Marie le Prévost), maar hier nog eens gebroken met een hartschild Wavrin (zijn grootmoeder) over alles heen. De vierending is dus allicht zo oud als de kinderen van het echtpaar de l'Espinoij-Quieret.

In *Recherches ...*, 1631 wordt het familiewapen op p. 330 afgebeeld inclusief twee leeuwen als schildhouders, een grond, helm, wrong, dekkleden en helmteken. Maar die tekening was toen al minstens 50 jaar oud. Want het is exact dezelfde tekening (tot in de minste details en afmetingen) die we ook aantreffen op het titelblad van de publicatie uit 1578 van Charles' vader

³⁴ KBR, II 2308 (hs. Ghys) II, f° 14, kopie van een akte van voogd, schepenen en raden van Ieper van 10 juli 1607. Dit handschrift, waarin diverse onderwerpen aan bod komen en door diverse handen geschreven is, werd samengesteld door Philippe de l'Espinoij zelf en bevat ook meerdere teksten door hem zelf geschreven.

³⁵ KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204. Waaruit hij dit overschreef wordt niet vermeld, maar het lijkt uit een verwante bron als deze waaruit de gedrukte versie in 1774 werd geput.

(zie hieronder). Het enige verschil tussen beide is het helmteken: uit de originele tekening werd in 1631 het helmteken weggesneden en vervangen door het helmteken met een adelaarskop tussen een vlucht (men kan overigens nog goed een licht gebogen witte streep waarnemen net boven de wrong waar het oorspronkelijke helmteken weggesneden werd). In het boek uit 1578 gebruikte Charles de l'Espinoy als helmteken: een vlucht met daarop toegewend: (heraldisch) rechts: een adelaarskop en (heraldisch) links: een kop van een man met lange baard. Philippe heeft dus het gewoon de houtgravure van zijn vader hergebruikt maar het helmteken veranderd.

Wapenspreuk de l'Espinoy

We treffen nogal wat verschillende wapenspreuken aan, maar steeds alluderen zij op de familienaam als doornenboom. Op het titelblad van het boek dat Charles de l'Espinoy in 1578 te Gent publiceerde (zie in de genealogie hieronder) wordt de grote afbeelding van het familiewapen geflankeerd links en rechts (resp. +90° en -90° gedraaid) door de wapenspreuken: CANDIDA DE NIGRIS (van de familie Nigri (le Noir) van zijn oom Philips Nigri) en CARPUNTUR LILIA SPINIS (familie de l'Espinoy: *de lelies worden door de doornen overwoekerd*). Onder het wapen staat: ERUMNAE MEAE SPINAE (*mijn zorgen zijn mijn doornen*), wat dan allicht de persoonlijke wapenspreuk van Charles was.

Meerdere auteurs³⁶ beweren dat Philippe de l'Espinoy, de wapenspreuk AERUMNAE MEAE SPINAE had aangenomen als persoonlijke devies hierbij alluderend op zijn persoonlijke zorgen, nl. zijn financiële moeilijkheden die hem noodzaakten zijn heerlijkheid Sint-Ulriks-Kapelle te verkopen en de verdrieten in zijn leven: een zoon en schoonzoon sneuvelde in Italië, hij had geen zonen die zijn naam verder zetten, maar uit het drukwerk van 1578 blijkt dus dat zijn vader al in 1578 die spreuk gebruikte.

RIETSTAP in zijn *Armorial Général* vermeldt als wapenspreuk voor de familie de l'Espinoy evenwel 'SICUT LILIA INTER SPINAS': *zoals de lelies tussen de doornen*. Het is niet duidelijk waarop hij zich baseerde, maar men kan wel in al deze wapenspreuken steeds een allusie zien op de doornenboom en de drie lelies in het gevierendeelde familiewapen. Wegens drie lelies wordt een meervoudsvorm gebruikt (*Lilia* i.p.v. *Lilium*). Die spreuk is allicht een parafrase van de zinsnede SICUT LILIUM INTER SPINAS die in christelijke Latijnse teksten voorkomt.³⁷ Die zinsnede was deel was van een hooglied *Ego Flos Campi* (in Nederlandse vertaling: "*Ik bin een blome des veldes, ende een lerie der dalen. Als een lerie tusschen de doornen, also is mijn vrindinne onder de dochteren*"). En een dergelijke zin vinden we ook terug in een geschilderd aandenken uit 1559 aan Louisa de l'Espinoy, abdis van het klooster Nonnenbossen te Zonnebeke (nabij Ieper) en zuster van Charles (zie de genealogie). Het was toch wel een verband met de familie.

Een lerie is ook het symbool van maagdelijkheid. Kan die wapenspreuk ook een verwijzing zijn naar Charles' woonplaats Gent? Gent verbeeldde zich immers sinds onheuglijke tijden door een maagd (stad Gent) gezeten in een (met planken en hekken) omheinde tuin (de stadsomtrek verbeeldend), een leeuw omarmend die een banier met een leeuwenvlag

³⁶ E. VARENBERGH, *art. cit.*, kol. 409 en J. ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, p. 28.

³⁷ In 1569 en 1584 schreef Giovanni Pierluigi da Palestrina twee motetten (meerstemmige liederen) met die titel. Het was bv. ook het devies van de voorname O.L.Vrouw Broederschap (gesticht 1318) van 's Hertogenbosch.

omklemde (symbolisch voor hoofdstad van Vlaanderen).³⁸ Een maagd gezeten in een gesloten tuin omheind door vlechtwerk of tenen manden vindt men overigens ook op Hollandse duiten en oorden. En op de duiten van de stad Arnhem wordt de omheining gevormd door doornentakken en staat er ook de Latijnse tekst *SICUT LILIUM INTER SPINAS* bij.³⁹

Burggraaf van Terwaan

Philippe de l'Espinoy noemt zich in zijn beide drukwerken (1628 en 1631) *burggraaf van Terwaan*. Deze titel, die we niet terugvinden bij zijn vader, maar wel overgedragen op zijn dochter, roept toch wel enkele vragen op. Hoe heeft hij die verworven en wat betekende deze titel?

De titel van *burggraaf* behoeft wel enige voorafgaandelijke uitleg want er bestaat nogal wat verwarring rond. Aanvankelijk bestond er in de middeleeuwen maar één vorm van burggraaf, nl. een vorstelijk ambtenaar maar aan wiens functie geen adellijke kwalificaties verbonden waren. Het ambt was juridisch, militair en administratief. Alle steden en kasselrijen hadden een dergelijke burggraaf die namens de vorst, als zijn lokale plaatsvervanger zijn ambt uitoefende vanuit een burcht (kasteel). Deze 'burcht-graven' werden daarom vaak ook *kasteleinen* genoemd. In de meeste plaatsen in Vlaanderen was de functie van burggraaf al gauw erfelijk geworden (zoals bv. in Gent, Kortrijk, Veurne resp. in de families Vilain, Courtraisin en van Bambeke/van Stavele). De erfelijkheid maakte dat de families waarin het ambt doorgegeven werd zich steeds onafhankelijker gingen opstellen van hun vorst. Waarop de graaf van Vlaanderen als tegenreactie een nieuwe ambtenaar, de baljuw introduceerde, een die wél ten allen tijde afzetbaar en vervangbaar was. De erfelijke titels van burggraaf verdwenen evenwel niet met de introductie van de baljuws maar het belang van hun functie boette sterk in. De anciënniteit van dit erfelijk ambt stond anderzijds wel garant voor enig prestige.

Daarnaast begon men eind van de 16de, begin 17de eeuw ook soms een adellijke titel van burggraaf te verlenen als opwaardering van een heerlijkheid. Aan deze adellijke onderscheiding was nu géén ambt verbonden. Er waren dus twee vormen van burggrafelijke titels en zij bleven naast elkaar bestaan wat zorgde voor veel verwarring (om die reden werd de adellijke titel van burggraaf ook maar spaarzaam uitgereikt).⁴⁰

Onder welke categorie hoort de titel van Philippe de l'Espinoy nu thuis? Zelf laat hij ons hierover volledig in het ongewisse. Hij bezat slechts één heerlijkheid, deze die hij van zijn moeder had geërfd: Sint-Ulriks-Kapelle. Deze heerlijkheid was zeker niet het voorwerp van opwaardering tot burggravië en zijn titel verwijst ook naar Terwaan, mijlenver daar vandaan.

Is zijn titel dan een erfelijke ambtelijke titel? Op p. 149 van zijn werk waar hij het heel kort heeft over '*Les vicomtes & Chastelains de Therouanne*', stelt hij dat de burggravië van die stad lange tijd behoord had aan een geslacht Canlers uit Picardië en '*laquelle par succession de temps est succedée à Philippe de l'Espinoy, qui la possede encores à present.*' Hij schijnt dus te suggereren dat de titel hem door erfenis ten deel gevallen was. Maar hier stelt zich een probleem: de titel van burggraaf van Terwaan wordt in de oude genealogieën de l'Espinoy

³⁸ Zie bv. de afbeelding uit 1567, folio Aa v in het repertorium van wapens in Vlaanderen van JEAN LAUTTE, *Le jardin d'armoiries ... - Den boomgaert der wapenen ...*, Gent: Geraard Salenson, 1567, anastatische herdruk Milaan: Orsini de Marzo, 2003.

³⁹ Zie www.duiten.nl/arnhem.htm met afbeeldingen.

⁴⁰ L. FOURÉZ, *Le droit héraldique dans les Pays-Bas Catholiques*, Brussel, 1932, pp. 248-253.

nergens anders vermeld dan bij Philippe en vervolgens bij zijn dochter Maria en haar afstammelingen. Heeft hij die geërfd van een (verre) verwante? Vermeldingen van vroegere bezitters van de titel van burggraaf van Terwaan zijn erg zeldzaam: we vonden enkel een vermelding uit april 1538 waar de 'heer van Outreleau' als dusdanig vermeld wordt in een akte van koning Frans I van Frankrijk (Terwaan behoorde toen tot Frankrijk als een enclave binnen de kasselrij Artesië die zelf tot de Nederlanden van keizer Karel V behoorde, zie hoger).⁴¹ De heerlijkheid 'Outreleau' verwijst wellicht naar het gehucht Saint-Martin-outr-eau, gelegen tegenover de zuidpoort van de stad Terwaan net over de Leie. Uit dit gehucht groeide overigens later na de vernietiging van de stad Terwaan in 1553 een eigen parochie en die nog veel later zelfs als plaatsnaam opnieuw *Thérouanne* aannam (het huidige Franse stadje van die naam). Een verband met de heren van de heerlijkheid Outreleau komen we niet ontdekken.

Maar er stelt zich nog een ander probleem, want de stad Terwaan is nooit de hoofdplaats van een grafelijke kasselrij of een baljuwschap geweest en dus had de graaf er geen plaatsvervangend ambtenaar. Hoe kan dan een titel 'burggraaf van Terwaan' dan bestaan? Het lijkt eerder met de kerkelijke overheid te maken te hebben. De stad was sinds eeuwen de hoofdplaats van het uitgestrekte bisdom Terwaan. En de bisschoppen schijnen ook hier bepaalde ambtenaren gehad te hebben die in hun naam rechten uitoefenden en die men naar analogie met de grafelijke burggraven ook ... 'burggraven' noemde. En deze functie was ook erfelijk.⁴² Dit sluit al wat beter aan bij de familie de l'Espinoy waar er uit de genealogie wel meer banden met deze bisschoppelijke stad naar voren komen. Terwaan was in 1553 van de kaart geveegd door keizer Karel en het bisdom luttele jaren daarna opgeheven. Philips de l'Espinoy was in 1553 ofwel nog net niet of net wel geboren. De titel kan dus in elk geval alleen nog als een pure eretitel verder voortgeleefd hebben. Hoger vermelden we al dat de titel alleen bij Philippe voorkomt en zijn erfgenamen, dus stelt zich nog steeds de vraag hoe hij ervan in bezit kwam. Of kon een dergelijke titel van bisschoppelijke burggraaf ook gekocht worden? Maar ook daarover vinden we niets. Vooralsnog is de kwestie van zijn titel nog onopgehelderd.

Genealogie de l'Espinoy

Oude handschriftelijke genealogieën van de familie de l'Espinoy vonden we in het RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe (17de eeuw), in de KBR, hs. Ghys (einde 18de eeuw)⁴³ en in de BML te Rijsel (eerste helft 17de eeuw).⁴⁴ De eerste bevat ook blazoeringen van familie-

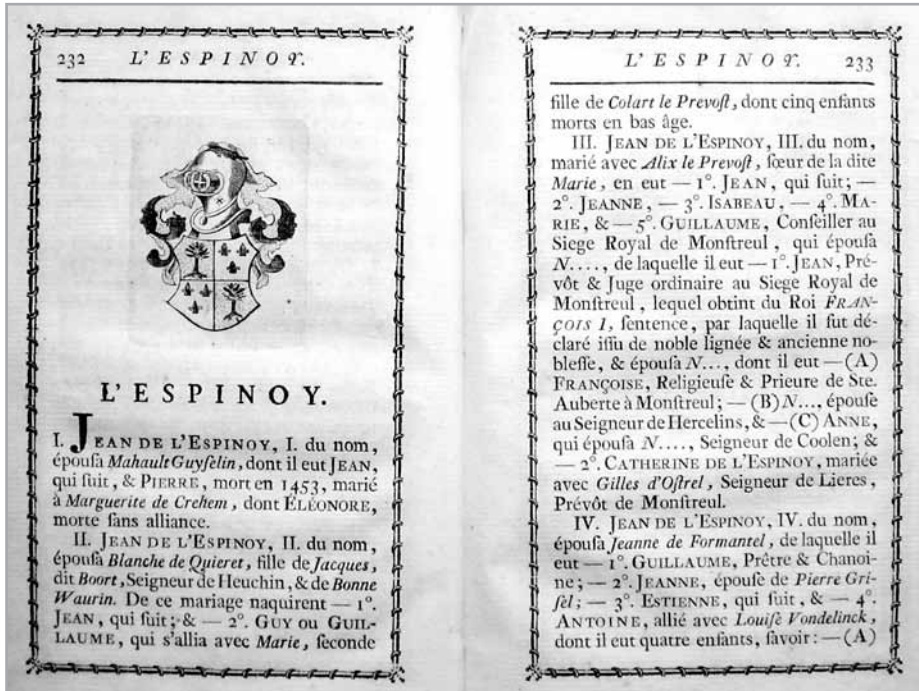
⁴¹ *Catalogue des actes de François 1er*, Paris, Académ. des sciences morales et politique (France), 8 (1905), p. 228: uit: [Arch. Nat., J. 962¹⁵, n° 30, anc. J. 961, n° 219.] [Avril 1538]: *Mandements aux trésorier de l'épargne et autres comptables de payer: Nr. 31377: A Pierre Godefroy, payeur de la compagnie de sr. Du Biez, 600 livres pour la pension du sr. d'Outreleau, vicomte de Thérouanne, d'une année et demie échue le 31 mars dernier.*

⁴² J.F. NIEUS, 'Vicomtés et Vicomtés dans le Nord de la France (XIe-XIIIe siècles): Un monde d'officiers dans l'Occident Médiéval', in: H. DEBAX (éd.), *Vicomtes et vicomtés dans l'Occident Médiéval*, Presses Universitaires du Mirail, 2008, die op pp. 293-295 *Les vicomtés des cités épiscopales* behandelt met als voorbeelden Amiens en Terwaan, zij het wel dat dit alles gaat om de situatie van minstens 300 jaar voor Philippe de l'Espinoy ... Een vraag met onze probleemstelling aan deze auteur werd niet beantwoord.

⁴³ KBR, hss, II 2308 (hs. Ghys) II f° 286 e.v. in een verzorgd maar klein 18de-eeuws geschrift. In de aanhef wordt er verwezen naar het werk van PHILIPPE DE L'ESPINOY, *Recherche ...* Er zijn nog enkele aanvullingen en verwijzingen in andere inkt maar allicht toch van dezelfde samensteller: op f° 148 wordt verwezen naar *Recherche ...* p. 938; op f° 147^v een nota betreffende een Maximiliaen Antoine Baillet, met verwijzing naar het werk van 'J. de Roux, page 341', d.i. J. LE ROUX, *Recueil de la Noblesse de Bourgogne, ...*, Brussel: T'Serstevens, 1714.

⁴⁴ BML, MS 593, f° 94^r-95^r, deze genealogie houdt op rond 1620.

wapens van aangetrouwden. De tweede komt voor in deel twee (samengesteld tussen 1777 en 1815) van zeven delen van de verzameling aangelegd door Ambroise-Jean-Ignace Ghys (Cassel, 1757 – na 1815). De derde, opgenomen in een verzameling van een groot aantal genealogische fragmenten of genealogieën is wellicht van Jean de Seur (griffier bij de Rijzelse Rekenkamer).⁴⁵ Een gedrukte genealogie (maar een graatgenealogie) werd in 1774 gepubliceerd in het verzamelwerkje *Généalogies de quelques familles des Pays-Bas*.⁴⁶

*Eerste bladzijden van een gedrukte genealogie de l'Espinooy
(de nachtegaal in het wapen lijkt weggevlagen ...)*

De tweede handschriftelijke genealogie is de meest uitgebreide, daarin zijn veel wapenschilden getekend en ingekleurd, er worden meer details gegeven en de stamboom is ook

⁴⁵ Nog andere maar veel kortere schetsen van de genealogie de l'Espinooy vindt men in handschrift in: KBR, Fonds Goethals, nr. 811, pp. 272-273 (door kanunnik Hellin, maar hij heeft enkele generaties dooreengehaspeld ...) en gedrukt in: J.-J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, Brugge, III (1859), pp. 281-283 in voetnoot bij de genealogie Veranneman.

⁴⁶ [zonder auteur, maar van kapitein ridder F.-J. DE HOLLEBER D'ASCOW], *Généalogies de quelques familles des Pays-Bas, Dressées en partie sur titres, & en partie tirées des Manuscrits de T.A. CASETTA; de H. BUTKENS; de P. d'ASSIGNIES, Moine de Cambron; de L. LE BLOND, & d'autres fameux Généalogistes; comme aussi des Auteurs les plus accrédités*, Amsterdam, 1774. De genealogie de l'Espinooy beslaat de bladzijden 232-237. Dit boekwerkje wordt in de wandeling vaak de *Recueil d'Amsterdam* genoemd, voor het onderscheid met het er op nagebootste [zonder auteur, maar van (eds.) DE BEELEN-BERTHOLF, uit de handschriften van F.-J. SANCHEZ DE CASTRO Y TOLEDO], *Recueil généalogique de familles originaires des Pays-Bas ou y établies*, 2 vols., Rotterdam, 1775-1778, dat dan als de *Recueil de Rotterdam* aangegeven wordt.

uitgewerkt met de afstammelingen langs vrouwelijke lijn.⁴⁷ We volgden deze als basis, maar vulden aan met talrijke gegevens gevonden in andere bronnen.

I. – JEAN de l'ESPINOY (*in goud een doornenboom van sabel overtopt door een nachtegaal van hetzelfde*), overleden in 1452.⁴⁸ Hij huwde Mahaut GHYSELIN (*in sabel een patriarchaal kruis van zilver overtopt door een lelie van goud*). Zij hadden volgende kinderen:

- 1) **JEAN**, zie verder onder II.
- 2) **Pierre**, overleden in 1453 (hij brak het familiewapen *met een barensteel van keel*). Hij huwde met Margareta DE CREHEM (*in goud vier dwarsbalken van lazuur met een adelaar van keel gepoot van goud over alles heen*). Zij hadden een enige dochter:
 - a. **Eleonora**, jong overleden.

II. – JEAN de l'ESPINOY. Hij huwde met Blanche QUIERRET gezegd BOORT (*in zilver drie lelies met afgesneden voet van keel*), dochter van Jacob, ridder, heer van Heuchin, Pontrouwart, etc... en Bonne de Berlettes, gezegd van Wavrin, dochter van Gillis, heer van Berlettes en Beatrix de Wavrin, vrouwe van Wavrin, enz....⁴⁹

Men vindt een genealogie Quieret in het grote negendelige standaardwerk P. ANSELME e.a., *Histoire généalogique et chronologique ...*, Parijs, 1712-33. Deze familie voerde als wapen *in hermelijn drie lelies met afgesneden voet van keel*. Op p. 747 vinden we Jacques Quieret, ridder en heer van Heuchin, die leefde circa 1450 en gehuwd was met Bonne de Berlettes, gezegd de Wavrin. Zes kinderen worden van hen vermeld, maar een Blanche wordt niet vermeld. Bij de ouders van Jacques Quieret vinden we echter: Guy Quieret, gezegd Boort en Joanna van Poix. Hier komt dus de bijnaam Boort voor Quieret voor en duikt ook de naam Poix op die we als vierde kwartier op de grafsteen van Charles de l'Espinoy aantreffen.

Zij hadden volgende kinderen:

- 1) **JEAN**, zie verder onder III.
- 2) **GUY**, licentiaat in de rechten. Hij vierendeelde de wapens van zijn ouders, maar brak het met *een hartschild Wavrin over alles heen*. Hij huwde met Maria LE PRÉVOST (dochter van Colaard en Joanna van Wavrans) zuster van Alix, gehuwd met Jean de l'Espinoy. Zij hadden vijf kinderen:⁵⁰
 - a. **Jean**, jong overleden.
 - b. **Alix** (dochter), jong overleden.

⁴⁷ Over het handschrift Ghys en zijn auteur, zie CH. VAN RENYNGHE DE VOXVRIE, 'Le Manuscrit Ghys', in: *Tablettes des Flandres*, T. I, Brugge, 1948, pp. 32 e.v.

⁴⁸ Volgens BML.

⁴⁹ P. ANSELME e.a., *Histoire généalogique et chronologique de la Maison royale de France, des pairs, grands officiers de la Couronne & de la Maison du Roy & des anciens Barons du Royaume*, 9 vols., Parijs, 1712-1733, dl. 7, pp. 744-747. Dit is een latere sterk vermeerderde herdruk van het oorspronkelijke werk van Pierre de Guibours [1625-1694], beroemd onder zijn religieuze naam Père Anselme de Sainte-Marie, verschenen in 1674 in twee delen.

⁵⁰ BML 593 vermeldt: Jean, Jennet, Damalis, Jennette, Jacqueline, Jeanne, allen jong overleden.

- c. **Jacoba**, jong overleden.
- d. **N.**, jong overleden.
- e. **N.**, jong overleden.

III. - JEAN de l'ESPINOY. Hij vierendeelde de wapens van zijn ouders (de l'Espinoy – Quieret). Hij huwde met Alix LE PRÉVOST (*gedeeld: in 1: in zilver een half ankerkruis van keel; in 2: gevierendeeld: in 1 en 4: keel, in 2 en 3: gedwarsbalkt van zilver en keel van zes stukken*), oudste dochter van Colaard en Joanna van Wavrans. Zij hadden volgende kinderen:

- 1) **JEAN**, zie verder onder IV.
- 2) **GUILLAUME**, licentiaat in de rechten, raadsheer bij de Koninklijke raad van Montreuil. Hij huwde met N.N. en had volgende kinderen: (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 2 op f° 151 geeft de verdere afstamming)
 - a. **Catharina**, die huwde met Gillis D'OSTREEL, licentiaat in de rechten, heer van Lietre (Lieres) en provoost van de stad Montreuil.
 - b. **Jan**, licentiaat in de rechten, provoost van de stad en rechter in de Koninklijke raad van Montreuil. Van de Franse koning Frans I verkreeg hij een sententie waarbij hij verklaard werd van edele en oude afstamming te zijn. Hij huwde N.N.. Zij hadden de volgende kinderen:⁵¹
 - i. **Françoise**, religieuze en later prioeres van de abdij St.-Austreberte te Montreuil.
 - ii. **Maria**. Zij huwde met de heer van Hercelines.
 - iii. **Jeanne**. Zij huwde met N. COOLIN, verwant aan de voornoemde heer van Hercelines.
- 3) **Jeanne**, ongehuwd overleden.
- 4) **Isabeau**, jong overleden.
- 5) **Maria**, jong overleden.

IV. - JEAN de l'ESPINOY. Hij huwde met Joanna DE FOURMANTEL (*in zilver 3 palen van keel*), overleden in 1526 en begraven te Ieper St.-Jacob.⁵² Zij hadden volgende kinderen: ⁵³

⁵¹ BML 593 vermeldt: Maria, nog een Catharina, gehuwd met de heer van COHEM en twee niet bij naam genoemde dochters.

⁵² KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204, allicht parochie St.-Jacob als we Merghelyncks telegramstijl "*+te 1526 git a YJ*", zo mogen interpreteren.

⁵³ De genealogie RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, geeft in de schema's als kinderen aanvankelijk verkeerdelijk deze van V.- ETIENNE en slaat dus een generatie over, maar de fout werd door de schrijver opgemerkt en de vergeten tussenliggende generatie en de afstammelingen daarvan werden achteraan het schema toegevoegd met verwijzingstekens.

- 1) **ETIENNE**, zie verder onder V.
- 2) **Guillaume**, meester, priester en kanunnik.
- 3) **ANTOINE**, zie verder onder V.bis en die we eerst behandelen omdat de afstamming korter is.
- 4) **Jeanne**. Zij huwde met Pierre GRISEL (*in goud een kriegelaar van sinopel*), luitenant-generaal van de baljuw van de stad Terwaan. (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 4 op f° 153 geeft de verdere afstamming).⁵⁴

V.bis. – ANTOINE de L’ESPINOY. Hij was licentiaat in de rechten en advocaat bij het Geestelijk Hof in de stad Ieper (bedoeld wordt de kerkelijke rechtbank van het bisdom Terwaan, in 1522 overgebracht naar Ieper – zie bij zijn broer Etienne). Hij huwde te Ieper op 1 december 1527 (als niet-poorter van Ieper) met Louisa VONDELINCK, poorteres van Ieper, dochter van Jacob (getuige was een Etienne de l’Espinooy (allicht zijn broer)).⁵⁵ Zij hadden volgende kinderen:

- 1) **Maria**. Zij huwde met meester Willem BOUDENS, hoofdgriffier en rekenmeester van de Rijselse Rekenkamer. (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 3 op f° 152 geeft de verdere afstamming.)
- 2) **Etienne**, priester, kanunnik van de collegiale kerk van Sint Salvator te Harelbeke bij Kortrijk.
- 3) **Jacob**, overleden te Ieper kort na zijn huwelijk met N.N., zonder kinderen.
- 4) **FRANS**. Hij huwde een eerste maal met Antonia (of Anna) VAN DIXMUDE (dochter van Frans, heer van Melanen en Marie Platevoet, beiden begraven te Ieper in de St.-Jacobskerk), waarvan:⁵⁶

a. **Louisa**, nog minderjarig in 1583.⁵⁷

⁵⁴ BML 593 noemt Pierre Grisel, meester in de rechten en advocaat en waarvan een zoon meester Nicasius, officiaal te Ieper en verscheidene dochters.

⁵⁵ KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204. Aantekening allicht op basis van de originele poortersboeken. Hier vinden we ook nog vermeld een Charles de l’Espinooy, heer van La Haye te Waasten die huwde met Francisca de St.-Venant, die als weduwe hertrouwde met Ogier de la Croix en tenslotte te Rijsel St.-Catharina op 28 mei 1574 met Joos Lansaem, heer van del Waerde, voogd van Ieper in 1569; Een meester Antoon de Lespinoy, gehuwd met een dochter van Jacob Vondelinck vinden we ook als bezitters van een achterleen van de heerlijkheid Helacker te Brielen bij Ieper in een 16de-eeuwse kopie van een denombremment van die heerlijkheid (RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 496a). BML 593 vermeldt (allicht verkeerdelijk) als moeder van de kinderen Etienne, Frans en Maria de l’Espinooy een ‘... Baelet of Baelde’.

⁵⁶ BML 593 vermeldt: *zij hadden één zoon en twee dochters* maar zonder verdere gegevens en noemt hun moeder *Johanna* van Dixmude.

⁵⁷ KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204. Daar vinden we ook de vermelding, genoteerd uit een register van de schepenen van de stad Ieper van het huwelijkscontract gesloten 17 augustus 1586 van een Maria de l’Espinooy, dochter van Frans (met als getuigen: jonker Guillaume van Kerckhove en jonker Jan van Dixmude, verwanten) met N.N. (de volgende bladzijde was uit het register gescheurd ..). Over de Ieperse familie van Dixmude, zie A. MERGHELYNCK, *Recueil de généalogies inédites de Flandre dressées sur titres et d’après d’anciens manuscrits*, 2 vols., Brugge, Edw. Gailliard, 1877, I, pp. 197-206.

- b. Mogelijk nog **Maria**, die op 17 april 1584 voor de schepenen van leper een huwelijkscontract sloot met Lodewijk de la Haye (getuigen van zijn kant: Niklaas de Scheepene, Willem Botuijt, Hendrik de Quekere, getuigen van haar kant: haar vader Frans, Willem van den Kerckhove en jr. Jan van Dixmude, haar verwanten). Dit contract werd evenwel doorstreept en vervangen door een ander contract van 22 augustus 1584 waarin Lodewijk de la Haye huwde met Clara van der Meulene.⁵⁸

Hij huwde een tweede maal bij huwelijkscontract voor de schepenen van leper van 26 september 1590 met Maria MICHIELS, weduwe van Karel Vermeulen (getuigen: Jan Soenen en Jan Schuut, Frans Spa...)⁵⁹

V. - ETIENNE de l'ESPINOY, oudste zoon, heer van Ligne (een gehucht 5 km noordoost van Théroouanne (Fr) in dorp 62610 Roquetoire), licentiaat in de rechten, overleden te leper op 8 september 1550 (of 1551). Hij was zegelbewaarder en secretaris van het Geestelijk Hof van Terwaan te leper.⁶⁰

In 1522 beval keizer Karel V dat het Geestelijk Hof van Terwaan (de kerkelijke rechtbank) voor wat betreft het aartsdiaconaat Vlaanderen naar leper moest overgebracht worden. Een pauselijke bul het jaar daarop beval hetzelfde. Niet alleen de geestelijken emigreerden aldus maar ook al het wereldlijk personeel en hun gezinnen en in hun zog ook de families van advocaten die rechtszaken voor dit hof pleitten.⁶¹

Magister Stephanus de l'Espinoy, licentiatius vinden we op 18 maart 1528 (ns) als getuige in een overeenkomst tussen de abt van Zonnebeke en het kapittel van leper St.-Maarten (in deze akte wordt ook Franciscus Nigri vernoemd, officiaal en vicaris-generaal van het bisdom Terwaan te leper). Op 17 februari 1543 (ns) kocht *meester Steuin Espinoy, Licentiaat jnden Rechten* van de abdij van Zonnebeke een losrente in Neerwaasten, waarvan akte genomen werd door de schepenen van de kasselrij leper.⁶²

In 1537 woonde Etienne in de leperse Diksmuidestraat.⁶³

Hij huwde met Catharina LE NOIR gezegd NIGRI (*in zilver 3 sterren van lazuur met in het hart een morenkop van sabel met wrong van zilver*), dochter van Simon, kanselier van Brabant⁶⁴ en Magdalena de Lobel (*in zilver een boom van sinopel met stam van sabel*). Zij was een zuster van de eerste Antwerpse bisschop Philippe Nigri.⁶⁵

⁵⁸ KBR, FM 33, T. 1, p. 49 (uit register *quytscheldingen* nr. 37-38 van stadsarchief leper).

⁵⁹ KBR, FM 33, T. 2, p. 49 (huwelijkscontract uit *Notariebouck* 26.1.1589-4.10.1591 van stadsarchief leper).

⁶⁰ J. TH. DE RAADT, 'Philippe Nigri, chancelier de l'Ordre de la Toison d'Or, doyen des églises Sainte-Gudule à Bruxelles et Saint-Rombaut à Malines, premier évêque d'Anvers', in: *Bulletin du Cercle Archéologique, littéraire et Artistique de Malines*, 3 (1892), p. 69 noot 3.

⁶¹ P. DONCHE, 'De transfer van het Geestelijk Hof van Terwaan (voor het aartsdiaconaat Vlaanderen) naar leper in 1522', in: *Westhoek, tijdschrift voor geschiedenis en familiekunde in de Vlaamse & Franse Westhoek*, 27 (2011).

⁶² Archief Groot Seminarie Brugge, Fonds abdij Zonnebeke, nrs. 210, 210*, 230, 230*.

⁶³ Stadsarchief leper, Fonds Cordonnier, 61, pp. 370-371.

⁶⁴ BML 593 noemt hem schatbewaarder van de Franse koning in Bourgondië.

⁶⁵ DE RAADT, *Philippe Nigri, art. cit.*, pp. 61-80.

Etienne overleed op 8 september 1550 werd begraven te Ieper op het kerkhof van de St.-Maartenskathedraal onder een verheven tombe met volgend grafscript:⁶⁶

*ICY gist Monsieur et Maitre
Etienne de l'Espinoy
En son vivant scellier et secretaire
de la Cour spirituelle de cette ville d'Ipres
Obiit M.D.LI.
et Damoiselle
Catherine le Noir
femme duduct sieur
obiit M.D....*

Zij hadden 16 kinderen, vijf zonen en elf dochters⁶⁷:

- 1) **Johanna**, oudste dochter, overleden in het kinderbed te Vladslo bij Diksmuide (*Vlaetzele, Flazelles*⁶⁸) in 1537.⁶⁹ Zij huwde met Joos VERANNEMAN⁷⁰, geboren te Roeselare, overleden te Brugge op 16 mei 1546, heer van Vladslo, zoon van Cornelius, baljuw van Oostieperambacht in 1477-1481⁷¹ en schout van Roeselare en Margareta Jooris (na haar overlijden huwde Joos Veranneman opnieuw met Anna Weyts). Hij was schepen van het Brugse Vrije voor het Noordkwartier in 1536 (8/8, in vervanging van Arnoudt van der Gracht, overleden), 1537 (8/8), 1538 (7/8), in het Westkwartier 1539 (7/8), 1540 (7/8), 1541 (6/8), 1541-42 (6/8), 1542-43 (5/8), 1543-44 (4/8), 1544-45 (5/8), 1545-46 (5/8, in dat jaar vermeld als *obiit 16 meye 1546*).⁷² (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 5 op f° 155 - geeft de verdere afstamming.)
- 2) **Françoise**, overleden in 1547. Zij huwde met Hendrik LAUREYNS, heer van Godtsvelde, overleden te Steenvoorde in 1547, baljuw van de burg van Steenvoorde.⁷³ (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 6 op f° 157 geeft de verdere afstamming.)
- 3) **Margareta**, geboren te Terwaan op 22 maart 1514. Zij overleed te Ieper op 7 oktober 1580 en werd begraven in de St.-Maartenskathedraal voor het altaar van de H. Adriaan. Daar was ook een schilderij aan een pilaar opgehangen met een voor-

⁶⁶ ARA, verzameling 'Manuscripts divers', (thans) nr. 423, f° 100v (handschrift samengesteld na 1774 want f° 100v vermeldt het werk *Généalogies de quelques familles des Pays Bas*, Amsterdam, 1774). J.-J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, III, Brugge, 1859, p. 386 geeft zijn overlijdensdatum.

⁶⁷ J.J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, o.c., p. 282 vermeldt nog een tweede Catharina, gehuwd met Frans LOOTENS, heer van Terdeghem (bij Cassel), maar dit is allicht een verwarring met Catharina Lauryn, gehuwd met Frans Lottin, heer van Terdeghem, dochter van Hendrik en Francisca de l'Espinoy (LE CARPENTIER, *Histoire de Cambrai et du Cambrésis*, 2 vols., Leiden, 1664, vol. II, pp. 554-555).

⁶⁸ *Vladzele* is de uitspraak in de volksmond van het dorpje Vladslo.

⁶⁹ BML 593 geeft haar overlijdensjaar.

⁷⁰ Zie ook de genealogie Veranneman in J.J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, o.c., pp. 281-288 en *Annuaire de la Noblesse de Belgique*, 1868, pp. 326-327.

⁷¹ Het hs. Ghys noemt hem baljuw van Oostieperambacht in 1496, maar in dat jaar werd die functie uitgeoefend door een Lyoen van Langhemark, Cornelius Veranneman was baljuw van Oostieperambacht van 1 april 1477 tot 16 oktober 1481 volgens zijn zes bewaarde rekeningen in ARA, RK, nr. 14868.

⁷² F. PRIEM, *Documents extraits du depot des archives de la Flandre Occidentale*, 2^e S., T. 7 & 8, Brugge, 1850-51 (schepenlijsten Brugse Vrije, zie overeenkomstige jaren).

⁷³ Zie ook: PH. DE L'ESPINOY, *Recherche ...*, o.c., p. 319; LE CARPENTIER, *Histoire ...*, o.c., II, pp. 554-555.

stelling van de H. Maagd met haar zoon Jezus en met op de luiken haar en zijn wapen geschilderd. In het testament dat haar oom Philippe Nigri, eerste bisschop van Antwerpen opmaakte eind 1555 werd zij begiftigd met zes zilveren bekers.⁷⁴

Zij huwde met Boudewijn DE RUDDERE (LE CHEVALIER) (*in goud een dwarsbalk van sinopel vergezeld van drie wassenaars van keel*), geboren te Terwaan op 18 maart 1509 (ns)⁷⁵ (peter: Etienne de l'Espinoy, meter: N. Feuillet), licentiaat in de rechten (burgerlijk en kerkelijk recht) van de Universiteit van Leuven, overleden te St.-Omer op 21 september 1570 en begraven in de St.-Aldegondekerk aldaar onder grafsteen met zijn en haar wapen. Hij was zoon van meester Willem, licentiaat in de rechten en Maria Petit.

Boudewijn was secretaris van het Geestelijk Hof van Terwaan overgebracht naar Ieper.⁷⁶ Zij woonden te Ieper in de Diksmuidestraat waar ca. 1560 aan hun woning op een houten bank de gehelmde wapens Chevalier en Espinoy gekapt waren. Deze wapens waren conform aan de wapens op het schilderij voor het St.-Andriesaltaar (Adriaan?) in de Ieperse St.-Maartenskathedraal. Dit werd onder ede verklaard door twee getuigen in een akte voor de Ieperse schepenen van 10 juli 1607, op verzoek van hun zoon Charles le Chevalier⁷⁷. Zij hadden 18 kinderen, allen geboren en gedoopt te Ieper (KBR, II 2308, II bevat een uitgebreide genealogie Le Chevalier).

- 4) **Isabeau**, geboren op 29 mei 1525, overleden te Ieper in 1600 en bij haar echtgenoot begraven. In het testament dat haar oom Philippe Nigri, eerste bisschop van Antwerpen opmaakte eind 1555 werd zij begiftigd met een schaal, van binnen en van buiten verguld met het wapen Nassau op het deksel en een rente van 100 florijnen ten laste van de abdij van Clairmarais.⁷⁸ Zij huwde in 1542 met Willem VAN DE KERCKHOVE, geboren te Nieuwpoort, overleden te Ieper op 1 januari 1598, begraven te Ieper in de St.-Pieterskerk, zoon van Joos en Adriana de Berch (dochter van Jacob en Judoca van der Gracht). Hij was heer van Vaulx. Zij kochten op 28 april 1556 het poorterschap van Ieper.⁷⁹ Hij was eerste schepen van Ieper in 1575 en 1577. Hun grafschrift in de muur van de kapel der Overleden Zielen toonde de kwartierschilden: Kerchove, Knibbe, de Bergh, vander Gracht en l'Espinoy (het gevierendeelde wapen), Lobel, Nigry, Formantel.⁸⁰ (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 7 op f° 158 geeft de verdere afstamming.)⁸¹

⁷⁴ DE RAADT, *Philippe Nigri, art. cit.*, p. 71.

⁷⁵ Het hs. Ghys omschrijft in de genealogie Le Chevalier zijn geboortedatum als 'de zondag van Laetare in de vasten in de maand maart 1508'. In 1508 was Pasen op 23 april, "Laetare", de vierde zondag van de Vasten (er zijn 6 zondagen in de Vasten, de laatste is Palmzondag, één week voor Pasen) is dan 2 april. Gezien dit niet in de maand maart is, is 1508 bijgevolg een jaartal weergegeven in oude jaartijl. Het moet dus gaan om het jaar 1509 (nieuwe jaartijl). Voor 1509 viel Pasen op 8 april en de vierde zondag van de Vasten is dan 18 maart.

⁷⁶ Akten van 16 mei 1590 en 10 maart 1590 voor burgemeester en schepenen van St.-Omer, getuigenverklaring door personen die Boudewijn le Chevalier in Ieper gekend hadden, gemaakt op verzoek van Charles le Chevalier, zoon van Boudewijn. Kopie in KBR, hss., II 1474, f°s 14v-15 en 15-15v.

⁷⁷ Kopie van deze akte in KBR, hss., II 1474, f° 14.

⁷⁸ DE RAADT, *Philippe Nigri, art. cit.*, p. 71.

⁷⁹ KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204 (los strookje), nota uit de originele poortersboeken van Ieper (reg. nr. 9, f° 141).

⁸⁰ KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204 (los strookje), genoteerd in 1733 in de parochiekerk van St.-Pieter door een Ieperse notaris, maar hij lijkt de familienamen Lobel en Formantel van plaats verwisseld te hebben.

⁸¹ Zie J.-J. GALLIARD, *Bruges et le Franc*, III, Brugge, 1859, p. 386 die haar geboortedatum geeft en ook de verdere afstamming van de Kerchove.

- 5) **Maria**, gehuwd met Pierre WAS, licentiaat in de rechten, lid van de Raad van Namen. In het testament dat haar oom Philippe Nigri, eerste bisschop van Antwerpen opmaakte eind 1555 werd zij begiftigd met twee vergulde bekers met het wapen van wijlen de gouverneur van Friesland, Schenck, twee (wand)tapijten voorstellende Holophernes en nog, zoals haar zuster met een rente van 100 florijnen ten laste van de abdij van Clairmarais (ook haar zoon werd begiftigd in dit testament).⁸² (KBR, II 2308, II, f° 147^v geeft hun kinderen.)
- 6) **Anna**, gehuwd met Jeronimus LETTEN, licentiaat in de rechten, koninklijk raadsheer in Friesland.
- 7) **ETIENNE**, heer van Zeelbrouck (Zeleburg, Sielbrouck) bij Dendermonde, Escoire en Racquenghien. In het testament dat zijn oom Philippe Nigri, eerste bisschop van Antwerpen opmaakte eind 1555 werd hij begiftigd met de heerlijkheid van Lescoire en afhankelijkheden en zes gouden bekers waarvan de deksels het wapen van meester Philips de Lobel, de oom van Philippe Nigri droegen. Ter gelegenheid van zijn huwelijk had hij van hem reeds een substantiële bruidsschat gekregen.⁸³ Hij huwde een eerste maal met Maria DULLAERT, dochter van Jan, burgemeester van Dendermonde.

Zij hadden de volgende kinderen: (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 1 geeft de verdere afstamming.)

- a. **Philippe**, heer van Escoire en Racquenghien. Hij huwde met Antoinette de GÉNÉVIERE (GÉNÉVIEFVE) (*in goud een keper van lazuur vergezeld van 3 everswijnskoppen van sabel*), oudste dochter van Antoon, heer van Waudricourt en Courcellettes bij Béthune. Zij hadden volgende kinderen:
 - i. **Marie Jeanne**, erfdochter voor Escoire en Racquenghien. Zij overleed in het kinderbed. Zij huwde met Adriaan DE WISSOCQ, ridder en heer van Norren, jongere zoon van Julien, ridder, heer van Bommy en Maria de Fléchin, vrouwe van Norren.
 - ii. **Joris**, ongehuwd overleden op 5 juli 1585.⁸⁴
- b. **Louise**, ongehuwd overleden.
- c. **Jean**, heer van Lilettes, ongehuwd overleden.
- d. **Jacqueline**. Zij huwde te Gent met Josse VAN DEN KERCKOVE, raadsheer te Gent.
- e. **Marie**, jong overleden.

Hij huwde een tweede maal met Barbara VAN DER DELFT, geboren te Brussel.

⁸² DE RAADT, *Philippe Nigri*, art. cit., p. 71.

⁸³ DE RAADT, *Philippe Nigri*, art. cit., p. 71.

⁸⁴ BML 593 vermeldt 5 juli 1589.

8) **François**, tweede zoon, licentiaat in de rechten, ongehuwd overleden.⁸⁵

9) **Philippe**,⁸⁶ oudste zoon, licentiaat (of doctor⁸⁷) in de rechten, priester, kanunnik en officiaal van de kathedraal van Terwaan. Op 31 augustus 1543 stond zijn oom langs moederszijde, Philippe Nigri zijn functie van kerkelijk lid en rekwestmeester van de Grote Raad van Mechelen en in 1546 ook nog zijn functie van deken van de St.-Romboutskathedraal van Mechelen aan hem af, op het ogenblik dat hij bevorderd werd tot kerkelijk raadsheer in de Privé Raad van keizer Karel.

Hij kocht nogal wat immobiliën in Mechelen, zo verwierf hij op 7 januari 1527 (ns) te Mechelen een groot huis in de Blekerijstraat bij het Berthoutplein. Op 5 december 1531 kocht hij nog een ander huis met hof bij de Zavelpoort en op 16 februari 1532 nog twee aanpalende huizen bij dezelfde poort. Twee weken later kocht hij nog een huis aan het Berthoutplein. Hij verwierf op 13 augustus 1533 nog een groot huis met twee belendende huisjes op de Wolmarkt. Hij overleed te Mechelen op 19 juli 1557.⁸⁸ Zijn graf in het koor van de Mechelse kathedraal had in de rand rondom volgend grafschrift: *Monumentum Philippi de l'Espinooij, P(res)b(it)ri, decani hujus ecclesiae et consilarii Regiae Maj(esta)tis qui obiit an(n)° D(omin)i XV^c LVII die XIX ...* In het midden van de steen stonden volgende verzen: *Spectatu(m) Morinis hac me praefecit in urbe / Consilii Caesar filius inde suus: / Maternam Nigri, Spineto stemma Paternum / Vita multius honos, sed brevis illa fuit.*

10) **Louise**⁸⁹, geboren in 1512. Zij trad toe tot het Benedictijnenklooster der Nonnenbossen te Zonnebeke bij Ieper. In het testament dat haar oom Philippe Nigri, eerste bisschop van Antwerpen opmaakte eind 1555 werd zij begiftigd met een stoffen beurs en de inhoud ervan.⁹⁰ Zij was sinds drie jaar priores wanneer ze op 29 maart 1554 gevraagd werd abdis van het klooster te Merkem te worden. Maar ze keerde in 1557 terug naar het klooster der Nonnenbossen om de overleden abdis op te volgen.

Uit 1559 dateert een paneel, geschilderd door Karel van Ieper, thans bewaard in het kasteel Beauvoorde te Wulveringem-Veurne⁹¹ met de tekst GHELYC DIE LELIE TVSSCHEN DIE DOORNEN GROEYT ZOO ONDER DE DOCHTERS MYNE VERCOREN BLOEYT. Deze spreuk heeft betrekking op de abdis en alludeert op haar wapenschild (*Espinoy* of *Épinoy*: doornenboom of -struik (Fr. *épine* = doorn)) waar in in het eerste en derde kwartier een doornenboom voorkomt en

⁸⁵ BML 593 noemt hem kanunnik van St.-Omer en *messire*.

⁸⁶ BML 593 noemt hem verkeerdelijk *Pierre*.

⁸⁷ Vlgs. ARA, Manuscris Divers, nr. 432, f° 100.

⁸⁸ DE RAADT, *Philippe Nigri*, art. cit., p. 63, noot 2, die hiervoor o.a. steunt op ARA, Manuscris divers, (thans) nr. 423, f° 100-100v.

⁸⁹ Voor haar biografie, zie vooral: N. HUYGHEBAERT, 'Abbaye de Sainte-Marie à Nonnenbossche', in: *Monasticon Belge, III, Province de Flandre Occidentale*, dl. I, Luik, 1960, pp. 270-281, i.h.b. pp. 272 en 288-278; V. PIL, *Zonnebeke, Heerlijk verleden en zonnig heden*, Langemark, 1962, pp. 225-227.

⁹⁰ DE RAADT, *Philippe Nigri*, art. cit., p. 71.

⁹¹ In 1867 was het paneel in bezit van de Ieperse kunstschilder Désiré Böhm, getuige een artikel 'iets over de abdis gezegd de Nonnenbosschen', die JULES CORDONNIER schreef in de Ieperse krant *De Toekomst van Ieperen* van zondag 8 september 1867 (krant bewaard in KBR, hss, FM 42, Ieper, nr. 204). Daarin drukte deze ook de wens uit dat de Commissie van het Stadsmuseum dit schilderij zou aankopen, maar dit gebeurde niet gezien het paneel later in de verzameling van Arthur Merghelynck terecht kwam. In 1874 was de toen 21-jarige Arthur Merghelynck reeds bevriend met de 40 jaar oudere Désiré Böhm (P. DONCHE, *Kwartierstaat Arthur Merghelynck (1853-1908), 800 voorouders in 16 generaties en 31 portretten*, Berchem, 2008, p. 12) en hij heeft het schilderij allicht van hem gekocht.

in het tweede en vierde kwartier drie lelies. De zin is in feite ook weer een parafrasering van de zin *Als een lolie tusschen de doornen, also is mijn vrindinne onder de dochteren* (zie hoger) waarbij *vrindinne* (uit)vercoren(e) werd. Haar wapenschild staat onderaan op het schilderij afgebeeld.⁹²

*Beschilderd houten paneel door Karel van Ieper, 1559
n.a.v. de abtsverkiezing van Louisa de l'Espinoy
(Kasteel Beauvoorde, Wulveringem-Veurne)*

Zij maakte op 15 augustus 1566 de plundering van haar klooster door de hervormde predikant Sebastiaan Matte mee. Begin 1570 werd een nieuw altaar ingewijd, maar een jaar later werd het klooster opnieuw aangevallen door de ketters. Omdat zij invalide was kon ze niet op tijd vluchten en werd ze ernstig gewond. De andere zusters waren gevlucht naar hun refugiehuis in Ieper nabij de St.-Jacobskerk. Op 22 december 1579 werd het klooster om strategische redenen door de Calvinisten, toen aan de macht in Ieper, in brand gestoken. De nonnen moesten hun refugiehuis verlaten en in particuliere woonsten intrekken. Na de bevrijding van de stad in 1585 konden ze zich terug hergroeperen. Zij overleed op 7 december 1586 en werd begraven in de naburige St.-Jacobskerk te Ieper voor het hoogaltaar.⁹³

⁹² Vermeld in A. MERGHELYNCK, *Le fief-manoir, dit "le Château de Beauvoorde" à Wulveringhem (1408-1900)*, 2 vols., Brugge, 1900-1901, I, p. 247 in een vertaalde tekst uit 1896 van Médard Verkest, maar verkeerdelijk een 'blason funéraire' genoemd en met verkeerd jaartal (1557 i.p.v. 1559). Afgebeeld in: J. MULS, *Jhr. A. Merghelynck en het kasteel Beauvoorde te Wulveringem*, s.l. [Gent], Kon. Vlaamse Ac. Taal- en Letterkunde, 1953, p. 23 en fig. 18, daar ook verkeerdelijk een *rouwblazen* of *obiit* genoemd. Deze auteurs hebben zich laten misleiden door de vorm: een ruitvormig houten kader met wapenschild is ook een vorm die voor rouwborden (obiits) gebruikt wordt, maar rouwborden dateren pas uit de 2de helft van de 17de eeuw. Ook afgebeeld in V. PII, *Zonnebeke, ..., o.c.* tegenover p. 96.

⁹³ J.J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc, o.c.*, p. 282 situeert haar klooster verkeerdelijk te Gent en laat haar overlijden op 19 oktober 1589 (zoals ook de genealogie in Fonds de Thibault de Boesinghe), De RAADT, *Philippe Nigri, art. cit.*, p. 71 en ook BML 593 hebben het over 19 oktober 1586.

- 11) **Jan**, derde zoon, priester en kanunnik van de kathedraal van St.-Omer, aldaar overleden.
- 12) **Claudine**, religieuze in het Sint-Clara klooster te St.-Omer, waar zij overleed.
- 13) **Suzanna**, ongehuwd overleden.
- 14) **Anna**, ongehuwd overleden (de genealogieën RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, KBR, II 2308, II en BML 593 vermelden dus twee maal een Anna).
- 15) **CHARLES**, zie verder onder VI.bis.
- 16) **Catharina**, overleden te St.-Omer op 1 maart (mei?) 1552. Zij huwde met Eugene BAILLET, doctor in de medicijnen, wonend te St.-Omer en schepen van de stad in 1540, 1544 en 1546.

VI.bis. - CHARLES de l'ESPINOY,⁹⁴ gezegd QUIERET, heer van Ligne, Mardicouque, Bryard, Sloove, enz..., geboren op 24 januari 1527 vermoedelijk te Ieper en overleden te Oudenaarde in 1583.⁹⁵ Hij huwde op 15 of 21⁹⁶ februari 1551 (1552 ns?) te Brussel, St.-Goedele met Margareta LONGIN (*gevierendeeld: in 1: in keel 5 blokjes van goud, in 2 en 3: geschuimbalkt van goud en lazuur (of lazuur en goud)*), geboren te Brussel en overleden (vermoedelijk te Gent) op 26 oktober 1573⁹⁷ maar begraven in de kerk van Sint-Ulriks-Kapelle. Zij was erfdochter van ridder Roeland⁹⁸, in 1555 president van de Rekenkamer van Brabant en zijn eerste echtgenote Isabella van Mons (zelf ook erfdochter van Sint-Ulriks-Kapelle, dochter van Philips en zijn eerste echtgenote Joanna Douvrin).⁹⁹ Roeland Longin overleed op 11 maart 1573, maar hij lijkt eerder al zijn heerlijkheden aan zijn kinderen nagelaten te hebben, i.h.b. Sint-Ulriks-Kapelle¹⁰⁰ en Brouck aan zijn oudste dochter Margareta. Toen ze huwde met Charles de l'Espinoy was ze weduwe zonder kinderen van Guillaume de la Brique (x Brussel, 25 of 26 september 1546), heer van Steenvoorde, Hofland en Ochtezeele (plaatsen in Noord-Frankrijk), die een jaar later ca 1547 overleden was aan de gevolgen van een beet van een hond met razernij.

Terwijl zijn schoonvader nog in leven was, oefende Charles reeds de rechten van hoge en middele justitie uit in Sint-Ulriks-Kapelle. Op 23 oktober 1559 kochten hij en zijn echtgenote Margareta Longin ook de rechten van hoge justitie in Sint-Ulriks-Kapelle en het gehucht ten Broeck en de renten geheven door de hertog van Brabant af van Filips II, koning van Spanje (de staatskas

⁹⁴ De genealogie in BML 593 vergist zich schromelijk door hem te laten huwen met Cornelia de Norman, die de echtgenote is van Charles' zoon Philippe (en vermeldt verder de kinderen Jacques, Charles en Marie van Philippe en Cornelia de Norman).

⁹⁵ Over Charles de l'Espinoy en zijn gezin, zie ook E. VARENBERGH, 'de l'Espinoy (Charles), magistrat', in: *Biographie Nationale*, V (1876), kol. 404-406 en V. FRIS, o.c., pp. 289-340.

⁹⁶ 15 volgens *Biographie Nationale*, V (1876), 21 volgens ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, p. 26.

⁹⁷ ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, p. 26.

⁹⁸ Over Roeland Longin, zie ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, pp. 25-26 en over zijn voorouders, KBR, hss., II 2308 (hs. Ghys) II, f° 149. In 1537 zegelde Roeland Longin met het wapen: *gevierendeeld: in 1 en 4: in lazuur 5 blokjes van goud, in 2 en 3: in goud 3 schuinbalken van lazuur*.

⁹⁹ PH. DE l'ESPINOY, *Recherche ...*, o.c., p. 318.

¹⁰⁰ Vreemd genoeg heeft het hs. KBR, hss., II 2308 (hs. Ghys) II het steeds over Sint-Brix-Kapelle.

had nieuwe financiële middelen nodig en verkocht of verpande toen heel wat overheidsrechten op heerlijkheden). Op 8 september 1579 verving hij (als reeds weduwnaar), samen met zijn oudste zoon Philippe, de meier van Sint-Ulriks-Kapelle en verklaarde toen niet ter plaatse te kunnen blijven voor benoemingen van pastoors, koorzangers, klerken, kosters, armenbedelers, schepenen en leenmannen wegens de troebele tijden en de gevaren en dit alles over te laten aan de meier.¹⁰¹

Hij was als 28-jarige op 23 juni 1555 benoemd geworden tot raadsheer in de Raad van Vlaanderen, gevestigd in het Gravensteen te Gent. Hij bleef verbonden aan de Raad tot aan zijn dood bijna 30 jaar later. In 1568 nam hij als raadsheer een onderzoek in handen naar wat zich in de kasselrij Ieper had afgespeeld in 1566 (het jaar van de Beeldenstorm).¹⁰² Toen de religieuze troebelen te Gent een hoogtepunt bereikten (de Calvinistische republiek onder Hembyze) vluchtte de Raad in juli 1578 naar Douai. Als oudste raadsheer en president opende hij aldaar de zittingen op 8 januari 1580. Allicht woonde hij hoofdzakelijk in Gent en dook hij slechts af en toe op in Sint-Ulriks-Kapelle. Daarop wijzen ook de begraafplaatsen in de Gentse St.-Jacobskerk van twee van zijn kinderen (1555 en 1567) en zijn hertrouwen na 1573 met een Gentse.

In 1563 was hij testamentair uitvoerder na het overlijden van zijn oom Philippe Nigri, bisschop van Antwerpen. Ook zijn schoonvader Roeland Longin was als getuige aanwezig bij de voorlezing van het testament. Hij liet in de Mechelse Sint-Romboutskathedraal een monument met grafschrift en een albasten beeld van de overledene plaatsen (vernield door de beeldenstormers in 1580 of 1581). In 1578 publiceerde hij te Gent een door hem aangevuld en geannoteerd handschrift van zijn oom *De exemptione canonica*. Het titelblad vertoonde het wapen de l'Espinoij met helmteken en schildhouders en geflankeerd door twee wapenspreuken: *Candida de Nigris* (Nigri), *Carpuntur Lilia Spinis* (de l'Espinoij) en lager: *Erumnae Meae Spiniae* (de persoonlijke wapenspreuk van Charles).¹⁰³

Hij huwde, na het overlijden in 1573 van zijn eerste echtgenote, een tweede maal met Christina DE LEENHEERE, geboren te Gent, overleden te Gent op 26 april 1611 en begraven nabij het koor van de kerk der Paters Augustijnen met volgend grafschrift¹⁰⁴:

D.O.M. Hier vooren licht begraven joncvrouwe Christienne De Leenheere in haer leven weduwe van wijlent Mr Charles de L'Espinoij, raedt ordina(i)re Raed van Vlaenderen, die overleet den 26^{en} april 1611 ende joncvr(ouwe) Jeanne de l'Espinoij haere dochter die overleet den ...

¹⁰¹ ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, p. 28 op basis van ARA, Fonds de Fourneau, nr. 394.

¹⁰² L. VANDAMME, 'Peiling naar de religieuze gezindheid op het platteland rond Ieper in 1566', in: *Westhoek-jaarboek*, 5, Dikkebus, 1988 pp. 179-211, i.h.b. pp. 190-191.

¹⁰³ DE RAADT, *Philippe Nigri*, *art. cit.*, pp. 77-78. Voor een exemplaar van de Gentse druk uit 1578: KBR, afd. Kostbare Werken, II 3.273 C (LP), formaat 19 x 28 cm. Het werk werd herdrukt in 1593 te Antwerpen bij Joannes Keerbergen.

¹⁰⁴ KBR, hss, II 2308 (hs. Ghys) II, f° 148v heeft het over een schilderij en zegt dat in het ruitvormig alliantiewapen, haar wapen niet herkenbaar is wegens uitgesleten. In KBR, hss. 16901 (Fonds van Hulthem) p. 154 is het wapen de Leenheere leeg gelaten. In [PH. BLOMMAERT, J. DE SAINT-GENOIS, KERVYN DE VOLKAERSBEKE, SCHOORMAN, SERRURE, A. & H. SURMONT, VAN DAMME-BERNIER], *Inscriptions funéraires et monumentales de la Flandre orientale*, Gent: L. Hebbelynck, 1858-1870, 2e série, *Églises conventuelles*, Gand, I, Sint-Stevenskerk (Augustijnen), p. 162 heeft men het over een blauwe zerksteen en is in de ruit wel een familiewapen de Leenheere afgebeeld: *in ... drie dwarsbalken van ... en een schuinbalkgewijs geplaatste lelietstaf van ...* Charles wordt er heer van Linges, Mordecourt, etc... genoemd.

Hij overleed tijdens een zending van de Raad van Vlaanderen (toen nog in Douai) als commissaris naar Oudenaarde in 1583.¹⁰⁵ Hij werd begraven te Oudenaarde St.-Walburga onder een grafombe in het hoogkoor met volgende kwartieren:¹⁰⁶

ESPINOY	FORMANTEL	NIGRI	LOBEL
LONGIN	BERTHOLF	MONS	DOUVRIN

(Deze kwartieren zijn in overstemming met de genealogie: eerste rij: de vier kwartieren van Charles de l'Espinoij: de familienamen van grootvader en –moeder paterneel, grootvader- en moeder materneel, tweede rij: idem voor de vier kwartieren van Margareta Longin).

Zij hadden de volgende kinderen:

- 1) **PHILIPPE**, zie verder onder VII.
- 2) **Philippa**, geboren voor 1565, overleden te St.-Omer op 2 augustus 1592, begraven bij de Jezuiten. Zij huwde met de Engelsman Joris CHAMBERLAIN uit het huis der graven van Tanquerville (*in keel een keper vergezeld van 3 schelpen, alles van goud, de keper beladen met een schildje van keel met een hartschild van zilver en met sterren van goud zoomsgewijs geplaatst*), overleden te St.-Omer op 2 augustus 1592, begraven in de Jezuitenkerk aldaar, rechts van de ingang. Aan de muur daar werd ook een groot houten paneel opgehangen met een voorstelling van Christus die het brood breekt. (Heraldisch) rechts was het wapenschild van zijn familie, (heraldisch) links dit van zijn vrouw met de kwartieren van hun voorouders. Zij hadden een zoon Joris Chamberlain, kanunnik en deken te Gent, groot-aalmoezener van de aartshertogen, bisschop van Ieper, overleden in december 1634. (KBR, II 2308, II, hoofdstuk 8 op f° 159 geeft de verdere afstamming)
- 3) **Charles**, geboren en dezelfde dag overleden te Gent op 31 maart 1555 (1556 (ns)), begraven in de St.-Jacobskerk.
- 4) **Isabeau**, overleden te Gent op 4 juli 1567, begraven bij haar broer in het koor van de Gentse St.-Jacobskerk, waar volgend grafschrift aan de muur vastgemaakt werd:¹⁰⁷

D.O.M. Dese epitaphie es ghegheven ter gedencknisse van twee overleden kinderen mijnsheeren Chaerles de L'Espinoij gheseit Quiret, heere van Lignes, Loone, etc., ende Raedt ordinaire in Vlaenderen, ende van joncvrau Marguerite Longin, sijne gheselnede, vrouwe van

¹⁰⁵ Volgens het handschrift Ghys en dus niet zoals VARENBERGH en FRIS schrijven: 'vermoedelijk te Douai in 1585' (veronderstelling op basis van het feit dat de registers van de Raad, terug in Gent vanaf 1585 hem niet langer vermeldden).

¹⁰⁶ Vermeld in ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, pp. 6 en 28 op basis van KBR, hss. II 6515 (Fonds Houwaert), p. 84: *Sepulture van mre Charles de Lespinoij, Raedt ende vrou Margriete Longin, overleet ano 1583 licht begraven t'Audenaerde*. In een bijdrage 'Épithes recueillies dans les églises de Flandre, et extraites d'un manuscrit qui est en possession du président de l'Académie' [=burggraaf de Kerckhove-Varent] in: *Bulletin de l'Académie d'Archéologie*, Antwerpen, 1 (1843), p. 245 wordt hij vermeld als overleden in 1583 en begraven te Oudenaarde, St.-Walburga met dezelfde kwartieren.

¹⁰⁷ Tekening met de wapenschilden l'ESPINOY, NIGRI, LONGIN en MONS en tekst in KBR, hss., II 2308 (hs. Ghys) II, f° 149. Zie ook V. DESPODT, *Dat du best, was ic ende wat ic bem, dat sal tu werden...Gentse grafmonumenten en grafschriften tot het einde van de calvinistische republiek (1584)*, Gent, 2001 (onuitgegeven licentiaatsverhandeling Geschiedenis, Univ. Gent), repertorium, nr. 1.4/031 voor andere afschriften uit andere handschriften.

St Bryx [lees: St.-Ulriks] cappelle, Brouck, haerliede kinderen storven, te weten Chaerleken, eerste soone, die starf op den dach van zijnder gheboorte den lesten maerte 1555, ende joncvr(auwe) Isabeau de L'Espinoy, die starf den 4^{en} hoijmaent int jaer 1567. Bidt den heere voor alle gheloovighe zielen.

Hun grafschrift is vergezeld van de kwartierschilden L'ESPINOY-NIGRI, LONGIN-MONS. In een andere kopie (KBR, hss. 16901 (Fonds van Hulthem) f° 116) van dit grafschrift zijn evenwel de kwartieren QUIERET-WAVRIN, LONGIN-MONS.¹⁰⁸ Volgens deze kopie zou dus (ca 1567) Charles de l'Espinoy's moeder een Wavrin zijn (terwijl Charles' vader zelf door een wapen Quieret wordt voorgesteld (!)). In het grafmonument te Sint-Ulriks-Kapelle (ca 1573) heeft Charles' vader als wapen de doornenboom, is zijn moeder nog steeds een Wavrin, maar is Quieret nu de naam geworden van zijn grootvader paterneel. En in 1583 op zijn begraafplaats in de kerk van Oudenaarde is zijn moeder een Le Noir alias Nigri. Een hele evolutie in 15 jaar tijd! J. ANNE DE MOLINA tracht de afwijkingen tussen het handschrift in het Fonds van Hulthem en de steen in Sint-Ulriks-Kapelle te verklaren als zou Charles de l'Espinoy geen eigen wapen gehad hebben en eerst het wapen Quieret gebruikt hebben, daarna een eigen wapen ontworpen (de doornenboom) en dan de beide gevierendeeld. Maar een gevierendeeld wapen de l'Espinoy met doornenboom en drie lelies werd al in 1559 gebruikt door Charles' zuster Louisa (zie hoger)! Zijn uitleg voldoet dus niet.

- 5) **Viglius (Virgilius)**, prior van de abdij van Corbie in Picardië.
- 6) **Margareta**, ongehuwd overleden.
- 7) **Catharina**, geboren voor 1559, ongehuwd overleden.
- 8) **Louisa**, geboren voor 1561, ongehuwd overleden.

Charles de l'Espinoy en zijn tweede echtgenote Christina de Leenheere hadden één dochter:

- 9) **Joanna**, begraven bij haar moeder.¹⁰⁹

VII. - PHILIPPE de l'ESPINOY (° ca 1552, + Gent, ca 1633), auteur van *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres* en Cornelia NORMAN¹¹⁰ hadden volgende kinderen:

- 1) **Jacob**, oudste zoon, ingeschreven met zijn vader als poorter van Gent op 18 mei 1618 en toen al vermeld als kanunnik van St.-Baafs te Gent. Hij was onderdiaken

¹⁰⁸ ANNE DE MOLINA, 'Histoire d'un beau manoir ...', *art. cit.*, p. 38 noot 68. Dezelfde afwijkende namen van vaderszijde vinden we ook in: [PH. BLOMMAERT, ...] *Inscriptions funéraires ... Flandre orientale, o.c., 1e série: églises paroissiales, II (St.-Jacobs, St.-Niklaas)*, p. 13. Daar is het wapen Quieret : gevierendeeld: in 1 en 4: in zilver drie lelies met afgesneden voet van keel, in 2 en 3: in goud een leeuw van sabel getongd van keel.

¹⁰⁹ Zie hoger in het grafschrift van haar moeder. Een dochter Jeanne van Charles de l'Espinoy en Christine de Leenheere wordt niet vermeld in de genealogie KBR, hss. II 2308 (hs. Ghys) II. Daarentegen zegt de genealogie in RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe dat er uit het tweede huwelijk nog vijf kinderen waren, maar er worden geen namen gegeven.

¹¹⁰ Over de familie de Norman, zie: A. DE VLAMINCK, *Filations des familles de la Flandre dressées sur pièces authentiques ou d'après des manuscrits anciens*, 2 vols. Gent, C. Vyt, 1875, II, pp. 5-7.

toen hij kanunnik werd op 2 april 1610. Hij overleed op 20 september 1626 en werd begraven in de Sint-Machariskapel van de St.-Baafskerk.¹¹¹

- 2) **Charles**, vaandeldrager in het regiment van zijn schoonbroer Van der Noot, gesneuveld bij het beleg van Verceil in Italië in 1617 (tegen de hertog van Savoie, vijand van de Spaanse koning).¹¹²
- 3) **Maria**, ingeschreven met haar vader als poorteres van Gent op 18 mei 1618. Zij volgde haar vader op als burggravin van Terwaan. Zij huwde met Jan Baptiste VAN DER NOOT, zoon van Jan en Christine de Tassis, kapitein tijdens het beleg van Verceil in Italië waar hij sneuvelde in 1617. Het burggraafschap van Terwaan werd geërfd door diens dochter Cornelia van der Noot, die overleed op 17 februari 1638.¹¹³ Zij huwde met Emmanuel de Cortewille, heer van Laken, begraven te Cassel, O.L.Vrouw.
- 4) **Francisca**, ingeschreven met haar vader als poorteres van Gent op 18 mei 1618, ongehuwd overleden.
- 5) **Joris**, ongehuwd overleden op 5 juli 1585.¹¹⁴

¹¹¹ KBR, hss., II 2308 (hs. Ghys) II, f° 148 noemt hem in 'voetnoot' verkeerdelijk de auteur van het werk *Recherche ...*, maar tegelijk identificeerde hij op dezelfde folio diens vader Philippe met de door SANDERUS genoemde 'arbeidzame onderzoeker naar Vlaamse oudheden'. Het is allicht een onoplettendheid doordat hij even uit het oog verloor dat het werk *Recherche ...* zijn auteur met naam én voornaam (Philippe) vermeldt.

¹¹² N.N., *Nouveau dictionnaire historique des sièges et batailles mémorables et des combats maritimes les plus fameux*, 6 dln., Paris, Dl. VI (1809), p. 262-263.

¹¹³ J.J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, I (1857), p. 281.

¹¹⁴ Niet vermeld in KBR, hss., II 2308 (hs. Ghys) II, f° 148.

DE TOEGANKELIJKHEID VAN DE GENEALOGISCHE BRONNEN:

verleden, heden en toekomst¹

*Dr. Karel Velle
Algemeen Rijksarchivaris*

Genealogische bronnen is een term die verschillende ladingen dekt. Het gaat in de eerste plaats om de alom bekende seriële informatiebronnen die toelaten het onderzoek van onze voorouders te voeren en de afstamming van de familienaam na te gaan of in meer strikte zin om die bronnen – zoals parochieregisters en documenten van de burgerlijke stand – die informatie bevatten nodig voor het opstellen van een genealogisch overzicht van alle nakomelingen in mannelijke lijn. Het spreekt voor zich dat er naast de voormelde bronnen een ganse waaier van seriële bronnen voor handen zijn die bij het genealogisch onderzoek zeer nuttig zijn: van poorterlijsten, over haardtellingen, staten van goed en kiezerslijsten tot en met militieregisters, volkstellingen, bevolkingsregisters en vreemdelingendossiers. De term “genealogisch bron” wordt soms verward met bronnen voor familiegeschiedenis. Deze laatste categorie is uiteraard veel ruimer dan de klassieke bronnen die door honderden genealogen dagelijks worden geraadpleegd, nl. de documenten van de burgerlijke stand en de voorlopers ervan uit het Ancien Régime, de zgn. parochieregisters.

Wat de **beschikbaarstelling** van deze bronnen betreft moet men een onderscheid maken tussen drie begrippen: openbaarheid, raadpleegbaarheid en toegankelijkheid. Openbaarheid is de rechtstoestand waarbij iedereen binnen bepaalde door de wet- of regelgever opgestelde normen, archieven van openbare overheden kan raadplegen. De Belgische openbaarheidsregelingen (zoals de wet van 12 november 1997 bv.) alsook de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van de persoonsgegevens zijn niet van toepassing op de documenten van de burgerlijke stand omdat inzake raadpleging een specifieke openbaarheidsregeling van toepassing is nl. deze die is vastgelegd in art. 45 B.W. Archieven kunnen toegankelijk zijn (d.w.z.: de onderzoeker kan bij zijn zoektocht naar informatie beschikken over hulpmiddelen die deze informatie ontsluiten) en openbaar maar zijn niet noodzakelijk raadpleegbaar wegens hun slechte materiële toestand of zijn tijdelijk niet raadpleegbaar omdat ze ontsloten of gedigitaliseerd worden. Het is eveneens mogelijk dat bepaalde documenten niet in origineel in raadpleging worden gegeven maar dat enkel een digitale kopie of een microfilm in de leeszaal ter beschikking gesteld wordt.

De beschikbaarstelling van genealogische bronnen hangt af van verschillende factoren: van het wettelijk kader, van de plaats van de bewaring, van de middelen, kennis en vaardigheden waarover de beheerder beschikt.

Het wettelijk en reglementair kader. Bepaalde bronnen zijn volstrekt vrij raadpleegbaar, andere bronnen zijn slechts raadpleegbaar onder bepaalde voorwaarden, nog andere bron-

¹ N.v.d.r. Dit is de samenvatting van de toespraak van Dr. Karel Velle tijdens het 46ste Nationaal VVF-congres te Roeselare op 21 mei II. De Algemeen Rijksarchivaris heeft enkele cijfers geactualiseerd (stand van zaken juli 2011).

nen zijn volstrekt niet raadpleegbaar. De registers van de burgerlijke stand alsook de tafels bv. zijn raadpleegbaar door de volgende personen of diensten. Voor deze jonger dan 100 jaar door: openbare overheden, de persoon op wie de akte betrekking heeft; de (overlevende) echtgenoot, de wettelijke vertegenwoordiger, de verwanten in de rechte lijn en door de erfgenamen. In uitzonderlijke gevallen kunnen ook andere personen op grond van een familiaal, wetenschappelijk of een ander wettig belang een eensluitend afschrift of een uittreksel met vermelding van de afstamming verkrijgen voor zover ze hiervoor een machtiging van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg verkrijgen. Voor documenten van minstens 100 jaar oud door iedere belanghebbende maar die kan zich in principe enkel een afschrift of een uittreksel met vermelding van de afstamming doen afgeven. Voor de modaliteiten van raadpleging zijn evenwel van toepassing: 1° de Archiefwet van 24 juni 1955 zoals gewijzigd in 2009 en 2° (voor wat Vlaanderen betreft) het Archiefdecreet 9 juli 2010. Volgens de vigerende richtlijnen van de Minister van Justitie – nl. in toepassing van de selectielijst betreffende de archieven van hoven en rechtbanken – kunnen het tweede exemplaar van de registers van de burgerlijke stand en de tienjaarlijkse tafels al na 50 jaar aan het Rijksarchief worden overgedragen maar voor de raadpleging ervan geldt dus niet de openbaarheidsregel van de Archiefwet (openbaar na overdracht) maar de bepalingen van het art. 45 B.W.

De plaats van de bewaring. Het spreekt voor zich dat parochieregisters die zich nog bij particulieren bevinden of bij verenigingen berusten niet bekend en bijgevolg niet (of moeilijk) raadpleegbaar zijn terwijl genealogische bronnen die door archiefdiensten worden beheerd in principe aan alle geïnteresseerde burgers beschikbaar worden gesteld. De plaats waar de genealogische bronnen worden bewaard is vaak bepalend voor de aard en kwaliteit van de beschikbaarstelling: tientallen Vlaamse gemeenten hebben, al dan niet in samenwerking met de lokale archiefdienst, de volledige of delen van de collectie van de registers van de burgerlijke stand gedigitaliseerd en stellen deze bronnen gedeeltelijk via het internet of via een lokaal netwerk beschikbaar; bij andere gemeenten wordt deze dienstverlening nog niet aangeboden. Het Rijksarchief beheerde eind vorig jaar 1.903 strekkende meter parochieregisters en klappers en 5.167 strekkende meter documenten van de burgerlijke stand (registers, tafels e.a.), samen dus meer dan 7 km genealogische bronnen.

Middelen, kennis en vaardigheden. De aard en de kwaliteit van de dienstverlening hangt ook in belangrijke mate af van de middelen waarover de beheerders van deze archieven beschikken (personeel, ICT-infrastructuur, e.d.) en van de kennis en vaardigheden van de beheerders van deze archieven. De bewaring – het in stand houden van de collecties maar ook het onderhoud van het digitaal archief -, de ontsluiting, de digitalisering en aanverwante handelingen vergen een hoge graad van professionaliteit.

Om de evolutie van de beschikbaarstelling en toegankelijkheid van de genealogische bronnen beter te begrijpen maken we gemakshalve een onderscheid tussen het verleden, het heden en de toekomst.

Het verleden. De beschikbaarstelling van genealogische bronnen was in het verleden om verschillende redenen **problematisch**. Parochieregisters werden zeer verspreid bewaard; voor zover het bestaan van parochieregisters bekend was, vertoonden de series die door archiefdiensten verworven werden veel hiaten, zowel bij de gemeenten als bij het Rijksarchief. Parochieregisters die niet door een archiefdienst werden bewaard, waren zondermeer bedreigd. Van een systematische acquisitiepolitiek met het oog op het aanvullen van de collecties was geen sprake, enkele uitzonderingen niet te na gesproken. Onvolledige collecties werden eerder dank zij toevallige vondsten aangevuld. Parochieregisters die bij het Rijksarchief terechtkwamen, werden sinds de jaren 1950 op systematische wijze gemicrofilm

om het origineel te beschermen. De microfilms zijn door het vele gebruik in de leeszalen op de draad versleten wat de leesbaarheid van de akten en de klappers niet ten goede kwam. Met de beschikbaarstelling van fotokopieën, o.m. van de tijdens de 19de eeuw samengestelde klappers, probeerde men in bepaalde archiefdiensten tegemoet te komen aan de groeiende vraag. Parochieregisters die door gemeenten of verenigingen werden bewaard en beheerd werden wel in originele vorm beschikbaar gesteld.

Ook in verband met de toegankelijkheid van de registers van de burgerlijke stand in het verleden dienen bepaalde problemen te worden gesignaleerd: uit controles bleek dat het met de **bewaarcondities** van de registers van de burgerlijke stand niet overall even rooskleurig was gesteld; bij de gemeenten werden de **modaliteiten van raadpleging** van documenten van de burgerlijke stand zoals vastgelegd in het BW niet op dezelfde wijze of niet consequent toegepast; de dubbels van de registers (de exemplaren afkomstig van de rechtbank) werden sinds de uitvoering van de Archiefwet, d.w.z. vanaf 1958, weliswaar op vrij systematische wijze aan de respectieve Rijksarchieven overgedragen (om de tien jaar), maar de **microverfilming** liep in sommige arrondissementen vertraging op, enz.

Heden. Voor een goed begrip van de huidige situatie dient een onderscheid gemaakt tussen de beschikbaarstelling van de parochieregisters enerzijds en deze van de documenten van de burgerlijke stand anderzijds. Het Rijksarchief heeft sinds pak weg vijf jaar zwaar ingezet op digitalisering. De digitalisering van de parochieregisters vormde één van de prioriteiten van de instelling. Uit een voortgangsrapport van mei 2011 blijkt dat 17.854 registers of 1,85 miljoen bestanden (= beschrijvingen) of 3,7 miljoen bladzijden langs digitale weg beschikbaar worden gesteld, d.w.z. via het extranet van de instelling of de zgn. digitale leeszaal. De registers werden op een zeer gedetailleerde wijze beschreven. De beschrijvingsgegevens van alle onderdelen van deze registers werden in een databank opgenomen en gekoppeld aan de beelden. Dank zij deze inspanningen hebben we thans een beter beeld van de lacunes en kunnen de archivariissen op meer gerichte wijze op zoek gaan naar de ontbrekende akten.

De digitalisering van de 'burgerlijke stand ouder dan 100 jaar' gebeurt door de **Genealogical Society of Utah GSU** en dit op basis van de kwaliteitsvolle microfilm bewaard in Salt Lake City (de zgn. master). Het gaat hier in totaal om ongeveer 25.000 microfilms. Het Rijksarchief sloot met GSU hiervoor een overeenkomst in 2005 en ontvangt gratis de digitale beelden die door het Rijksarchief nader ontsloten worden, gecontroleerd (kwaliteitscontrole) en ingeladen in de databank van het Rijksarchief. Op dit ogenblik ontvingen wij de digitale kopie van in totaal ca. 10.000 microfilms (ruwe schatting 12.000.000 bladzijden), met betrekking tot zowat alle gemeenten van het land. Aangezien de digitalisering op basis van de microfilms gebeurt, zijn er nog geen volledige geografische gehelen afgewerkt. De registers van de periode 1870/1900-1910 waarvoor nog geen microfilms gemaakt werd, worden gedigitaliseerd vanaf de originelen. Ook dit gebeurt in samenwerking met de GSU. Op dit ogenblik ontvingen wij reeds ongeveer 3.000.000 miljoen bladzijden. Voor de burgerlijke stand werden reeds 361.695 bestanden of 723.390 bladzijden online geplaatst (provincie Waals-Brabant). Voor de nadere ontsluiting van de reeds digitaal beschikbare beelden van akten van de burgerlijke stand, meer bepaald voor de toevoeging van metadata door vrijwilligers van het Rijksarchief, genealogische verenigingen en particulieren werd in 2007 het DemogenVisu-project gestart. De vrijwilligersprojecten die wetenschappelijk ondersteund worden door de het Rijksarchieven te Brugge en te Leuven zijn zondermeer succesvol: voor de provincie Vlaams-Brabant (coördinator Patrick Trio) zijn 40 % van de huwelijksakten uit de periode 1796-1910 nader ontsloten; voor West-Vlaanderen (coördinator Mevr. Nicole Cornille) bevat de databank www.vrijwilligersrab.be ettelijke miljoenen namen.

Toekomst. Er bestaat een reële kans dat nog dit jaar alle door het Rijksarchief beheerde parochieregisters en de klappers via de zgn. digitale leeszaal ontsloten en beschikbaar kunnen worden gesteld. Voor het nog niet beschikbaar zijn van de digitale beelden van alle akten van de burgerlijke stand van alle Belgische gemeenten bestaan er verschillende redenen. Ten eerste werd in het kader van het digitaliseringsproject gefinancierd door het federaal wetenschapsbeleid voorrang gegeven aan de digitalisering van de parochieregisters. De systematische digitalisering van de originele akten, die aan het Rijksarchief zijn overgedragen was geen optie omdat: 1° er reeds een kwaliteitsvolle kopie bestond en 2° omdat GSU reeds een deel van de akten heeft gedigitaliseerd en nog digitaliseert (voornamelijk uit de periode 1890-1910). Begin dit jaar heeft de GSU het Rijksarchief beloofd het jaarlijks aantal digitale beelden gevoelig op te drijven. Het is bijzonder moeilijk in te schatten wanneer de volledige burgerlijke stand door het Rijksarchief via internet beschikbaar zal kunnen gesteld worden omdat we geen volledig zicht hebben op het aantal nog te digitaliseren registers uit de periode 1870-1910 en omdat het via het web aanbieden van miljoenen beelden bijkomende investeringen vergt.

Een belangrijke ontwikkeling is verder de vernieuwing van de zoekmotor die op het internet zal aangeboden worden (<http://search.arch.be>: zoeken naar personen). De hoge eisen die aan het beheer van miljoenen gegevens worden gesteld maar ook de verwachtingen van onze gebruikers maken de modernisering van de instrumenten die toegang bieden tot de historische informatie noodzakelijk.

Tot slot. Burgers hebben recht op een goede digitale dienstverlening en op een digitale beschikbaarheid van het historisch bronnenmateriaal. Burgers willen voortaan hun onderzoek thuis verrichten. Hiervoor willen ze niet alleen toegang tot de beelden van alle genealogische bronnen, maar ook tot alle historische bronnen met betrekking tot de gemeente waar ze wonen. Het is volstrekt ondenkbaar dat - zelfs mits samenwerking met andere bestuurslagen - al het historisch erfgoed via internet beschikbaar zal kunnen gesteld worden. Om ervoor te zorgen dat de akten van de burgerlijke stand sneller via internet beschikbaar worden gesteld, dient er meer te worden samengewerkt: met GSU, met de gemeenten, met de diensten van de Kanselarij van de Eerste Minister e.a. partners. Het is de wens van het Rijksarchief om het aanbod van de digitale leeszaal via internet verder uit te breiden. De huidige infrastructuur volstaat echter niet om deze digitale dienstverlening op een kwaliteitsvolle manier uit te bouwen. De technische en organisatorische opties en configuraties worden thans onderzocht maar het is duidelijk dat hoe hoger de eisen die gesteld worden aan deze dienstverlening des te aanzienlijker de budgettaire inspanning.

Een laatste uitdaging betreft de integratie van de gegevens uit verschillende bestaande databanken in de gegevensbank "zoeken naar personen" van het Rijksarchief. Tal van particulieren en verenigingen hebben in een recent of minder recent verleden gegevensbanken aangelegd in het kader van hun persoonlijk onderzoek of dat van hun groep of vereniging. Sommige databanken zijn kwalitatief hoogstaand en zeer volledig. Gehoopt wordt dat deze massa gegevens ooit geïntegreerd kunnen worden in één gegevensbank opdat deze ook aan de gemeenschap beschikbaar kunnen gesteld worden.

GENEALOGIE IN DE TOEKOMST¹

Rob van Drie

In de genealogiebeoefening van vandaag zien we de maatschappelijke ontwikkelingen van onze tijd weerspiegeld. Het meest in het oog springt de digitale revolutie. Die heeft onze maatschappij de afgelopen kwart eeuw drastisch veranderd. De familiekunde heeft hier volop van geprofiteerd. Vele genealogische bronnen zijn via internet beschikbaar gekomen, aanvankelijk als bronbewerking maar tegenwoordig steeds meer als gescande originele bron. De barrières van tijd en afstand zijn vervaagd. Je kunt nu thuis via internet vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week onderzoek doen. Daarbij kan je de hele wereld afreizen, onderzoek bij instellingen doen, onderzoeksresultaten van anderen bekijken en medeonderzoekers ontmoeten. Die digitale ontwikkeling zal de komende jaren doorzetten en verder vorm geven aan de familiekunde.

Neemt de digitale revolutie zo'n vlucht dat de genealoog binnen afzienbare tijd al zijn onderzoek thuis op zijn computer zal kunnen doen? Dat lijkt niet erg waarschijnlijk. Het is de vraag of de vele kilometers archief ooit allemaal digitaal beschikbaar zullen komen. Er zal in ieder geval voorlopig nog genoeg ter plaatse in archieven te vinden zijn. Daarbij levert het fysieke contact met papieren bronnen, die je voorouders zelf in handen hebben gehad, waar zij hun handtekening of merk op achtergelaten hebben, een heel andere beleving op dan een scan op een beeldscherm. En een werkelijk bezoek aan de plek waar voorouders woonden en werkten levert een ervaring op die je dichter bij het verleden brengt dan een virtueel bezoek aan zo'n plaats, bijvoorbeeld via Google Earth. Ook het werkelijk ontmoeten van familieleden en medeonderzoekers zal een plaats houden naast het bezoeken van virtuele ontmoetingsplekken.

Familiekunde heeft een zonnige toekomst dankzij de digitale revolutie. Daarvoor bestaat ook een goede voedingbodem. Genealogie kan zich verheugen in een brede publieke belangstelling. Veel mensen beleven plezier aan de reconstructie van hun familieverleden, het biedt hen een persoonlijk venster naar de grotere geschiedenis van plaats, streek en land. Het laat hen de geschiedenis als het ware van binnenuit te herbeleven. De familiekundige vindt in zijn familiegeschiedenis ook aanknopingspunten voor wie hij of zij is, voor zijn of haar identiteit.

De demografische ontwikkeling van de komende decennia zal de genealogische markt verder doen groeien. De vergrijzing heeft tot gevolg dat er meer ouderen komen, traditioneel de groep die veel tijd heeft en waarin verhoudingsgewijs veel belangstellenden voor familieonderzoek te vinden zijn.

Nieuwsgierig geworden door verhalen uit hun omgeving, door de aandacht die er in literatuur en via de media voor familiegeschiedenis is, gestimuleerd door ontwikkelingen rond het DNA-onderzoek, zullen zij in de virtuele en fysieke wereld aan de slag gaan met hun persoonlijke familieverleden.

¹ Dit is de samenvatting van de voordracht van Rob van Drie (plaatsvervangend directeur en hoofd publiekswerking bij het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag) op het 46ste Nationaal VWF-congres voor familiekunde te Roeselare op 21 mei 2011.

DNA TEN DIENSTE VAN DE GENEALOGIE

Marc Van den Cloot

Inleiding

De meest spectaculaire nieuwkomer in het genealogisch veld is wel het DNA-onderzoek. Daarmee kan men familieverbanden opsporen en zelfs het hele traject als homo sapiens in beeld brengen. Het betreft een zeer recente wetenschappelijke discipline die pas sedert het einde van de jaren negentig ontbolsterde. We spreken van **genealogische genetica** en van **genografie** naargelang we de eerste benadering, zoeken naar verwantschappen, of de tweede, onderzoek naar de menselijke oorsprong en migraties bedoelen. Beide zijn complementair, maar voor de genealoog telt vooral de eerste.

De moderne mens (**homo sapiens**) heeft in de kern van elke lichaamscel **46 chromosomen** van ongelijke grootte, d.w.z. 2 paren van 23 chromosomen, waarvan de helft van de moeder en de helft van de vader afkomstig is. Elk chromosoom bestaat uit twee ineengevlochten strengen DNA van elk ca. 1 miljard bouwsteentjes, opgebouwd door slechts 4 chemische verbindingen, de **nucleotiden**, vandaar de naam **deoxyribonucleïnezuur** of **DNA (Deoxyrobo Nucleic Acid)**. De wetenschappers slaagden erin de volgorde van deze nucleotiden te lezen. Dat maakt het mogelijk van elk individu de typische reeks of het **haplotype** te bepalen. Merkwaardig is ook dat deze nucleotiden zich steeds 2 per 2 in vaste paartjes aan elkaar koppelen (**Adenine** met **Thymine** en **Guanine** met **Cytosine**).

Op 44 chromosomen bevinden zich onze **ca. 23.000 genen** die al onze lichamelijke en intellectuele eigenschappen bepalen. De overige twee bepalen ons **geslacht**: man of vrouw. Een vrouw bezit **2 X-chromosomen**, de man **één X-chromosoom en één Y-chromosoom**. Dat betekent dat de man zijn Y-chromosoom enkel via de vaderlijke (paternele) lijn kan erven en zijn X-chromosoom steeds van de vrouwelijke (maternele) lijn afkomstig is. Bij vrouwen komt er één X-chromosoom van de moeder en één van de paternele grootmoeder. Een man draagt dus in feite zowel zijn genetische paternele als maternele "stamreeks" in zich, de vrouw enkel de maternele.

Een cel bevat daarnaast ook talrijke zogenaamde **mitochondriën** waarin zich cirkelvormig **mitochondriaal DNA** bevindt. Dat zijn de energiecentrales van de cel. Een mannelijke zaadcel gebruikt die energie volledig op om tot bij de vrouwelijke eicel te geraken om die te bevruchten. Omdat er dan niets meer overblijft, bevat de bevruchte eicel enkel vrouwelijk mitochondriaal DNA (mtDNA).

De DNA-strengen moeten zichzelf telkens opnieuw kopiëren om nieuwe cellen te maken, waarbij ze telkens weer dezelfde nucleotidenpaartjes moeten vormen. Daarbij maakt het DNA kleine foutjes die men **mutaties** noemt en die dan bij de volgende kopieersessie worden doorgegeven. De regio waar zich variaties voordoen, noemt men een **merker**. Nu heeft men 2 soorten mutaties vastgesteld. Enerzijds zijn er de kleine "tikfoutjes" waarbij op één bepaalde plaats een nucleotide aan de verkeerde partner gekoppeld wordt. Men noemt dat een **puntmutatie (Single Nucleotide Polymorphism, SNP of snip)** die zo zeldzaam is dat ze zich slechts éénmaal om de ca. 1 miljoen generaties voordoet op die bepaalde plaats (locus).

Door de verschillende snip-mutaties in het mitochondriaal DNA van oude menselijke resten te onderzoeken, slaagde men erin de stamboom van de vrouwelijke mensheid in kaart te brengen. Dat is de basis van de **genografie** die de grote **migraties** van de mens vanuit zijn bakermat Afrika reconstrueert. Voor dit soort onderzoek volstaat de analyse van *12 merkers*, de internationale standaard, onder meer in het internationale **Genographic Project** van de Amerikaan dr. Spencer Wells.

Snip-mutaties komen zowel bij mannen als vrouwen voor vermits ze uitsluitend via mitochondriaal DNA worden doorgegeven. Bij het Y-chromosomale kern- of nucleaire DNA (enkel bij mannen dus) komt een andere soort mutatie voor: de **herhalingsmutatie** (**Short Tandem Repeats of STR**), waarbij een bepaald stukje DNA zich op een bepaald plaats een aantal keer herhaalt. Dergelijke mutaties zijn veel frequenter, gemiddeld 1 maal per 182 generaties. Zo slaagde men erin een stamboom van de mannelijke mensheid op te stellen. Door vergelijking van de haplotypes van verschillende mannen kan men ze opdelen in een 20-tal grote groepen, de zogenaamde **haplogroepen**. Dankzij de snips kan men die groepen dan eventueel weer opdelen in **subhaplogroepen**. In gewone mensentaal kunnen we zeggen dat personen die tot een zelfde haplogroep en een zelfde subhaplogroep behoren, afstammen van een zelfde mannelijke voorvader. Dat is de basis van de **genealogische genetica**.

Maar omdat een analyse van slechts 12 merkers (of 16 zoals in het Nederlands project) veel te algemeen is om onderlinge verwantschappen te bepalen, onderzoekt men 37 merkers of meer. Dat laat toe met een veel grotere zekerheid te bepalen of en wanneer een gemeenschappelijke voorvader te vinden is tussen verschillende personen onderling. Die resultaten combineren met deze van klassiek genealogisch onderzoek is het opzet van een genealogisch-genetisch DNA-project. Om de hierboven aangehaalde redenen gebeurt dit dus meestal bij mannen.

Het DNA-project 2009-2010

Familiekunde Vlaanderen heeft een dergelijk project opgezet en afgewerkt met bijna 1.000 deelnemers. We namen met een borsteltje een staaltje wangslimvlies af en lieten dit door het Activiteitencentrum Forensische Genetica en Moleculaire Archeologie van de K.U.Leuven onder leiding van professor Ronny Decorte onderzoeken. Tegelijk vroegen we aan de deelnemers ook om hun stamreeks of kwartierstaat in te sturen. In een eerste projectdeel in 2009 werd het onderzoek uitgevoerd op het gebied van het oude hertogdom Brabant. De resultaten daarvan zijn reeds gepubliceerd in 2010 in het boek DNA Brabant. Het tweede deel focuste op de rest van België (inclusief een zeer beperkt aantal met roots in Frans-Vlaanderen en het Groothertogdom Luxemburg). De resultaten daarvan zijn thans in een tweede boek DNA België uitgebracht. Belangstellenden kunnen op de homepage van de website www.brabant-dna.org alle gegevens ter zake vinden.

De tabel geeft een finaal beeld van de slaagpercentages per regio voor het volledige project 2009-2010. De cursieve cijfers tussen haakjes geven het tekort aan in de betrokken provincie.

	Objectief	Resultaat	%
Antwerpen:	200	223	111,5
Vlaams-Brabant:	120	132	110,0
Waals-Brabant:	50	17 (33)	34,0
Noord-Brabant (NL):	130	130	100,0
Totaal oud Brabant:	500	502	100,4
Limburg:	100	74 (26)	74,0
Oost-Vlaanderen:	120	113 (7)	94,2
West-Vlaanderen:	130	137	105,4
Totaal Vlaanderen:	670	679	101,3
Henegouwen:	80	15 (65)	18,8
Luik:	90	14 (76)	15,6
Namen:	70	14 (56)	20,0
Luxemburg:	40	5 (35)	12,5
Totaal Wallonië:	330	65 (265)	19,7
Totaal België:	1000	744 (256)	74,4
Frans-Vlaanderen:	90	5 (85)	5,6
Groothertogdom Luxemburg:	30	2 (28)	6,7
Totaal project:	1250	881 (369)	70,5

Waar we in Vlaanderen het globale objectief behaalden, bleek dit beneden de taalgrens niet het geval. Het ontbreken van een overkoepelende genealogische vereniging en tijdschrift, evenals de (op één na) afwezigheid van de pers zijn de voornaamste oorzaken daarvan. Voor Frans-Vlaanderen en het Groothertogdom Luxemburg speelden bovendien ook de afstand en de beperkte tijd mee.

Markante resultaten

Niettemin leverde dit dubbelproject een aantal markante resultaten op. Allereerst blijkt dat onze populatie genetisch zeer verscheiden is vermits 9 van de 20 wereldwijd gekende haplogroepen hierin vertegenwoordigd zijn, maar tevens neemt één groep (R1b) ruim 60 % voor zijn rekening en de drie belangrijkste samen ca. 85 %.

Haplogroep/Snip	Aantal	%	Oorsprong en verspreiding
R1b (M343):	590	61,20 %	West-Azië, (vooral West-)Europa
I1 (M253):	116	12,03 %	Balkan – Centraal Europa – Scandinavië
I2(M223/P37.2/P215):	70	7,26 %	Kaukasus – Balkan – ex-Joegoslavië
E1b1b (M215):	50	5,19 %	Noord-Afrika – Middellandse Zeegebied
J2a/b (M410/M12):	39	4,05 %	Mesopotamië-Feniërs-Grieken-Zuid-Italië
R1a (SRY10831.2):	38	3,94 %	Oekraïne – Rusland – Scandinavië
G2a (P15):	36	3,74 %	Caucasus – Georgië – Armenië
J1 (M267):	11	1,14 %	Mesopotamië – Arabieren – Joden
T (M70):	6	0,62 %	Midden-Oosten – Egypte

L (M11):	4	0,42 %	Indië/Pakistan – Rusland – Noord-Europa
Q (M242):	3	0,31 %	Siberië – Noord- en Zuid-Amerika
A (M91):	1	0,10 %	Oudste haplogroep in Afrika !!!

Aanvankelijk veronderstelde men dat de haplogroep R1b te vereenzelvigen was met de afstammelingen der Cro-Magnons. Dit op vele internetsites nog wijdverbreide verhaal was gebaseerd op de hoge concentratie die men bij de Basken vaststelde. De opdeling in subhaplogroepen waarvan de meeste van veel jongere datum bleken, heeft die hypothese op de helling gezet. Het is nu wachten op een meer precieze datering en geografische situering van het ontstaan van die subhaplogroepen. Daarom kijkt men halsreikend uit naar de resultaten van het internationale Genographic Project dat nog steeds niet is afgerond.

De aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de haplogroep A was een geweldige verrassing, vermits er slechts enkele gelijkaardige gevallen in Europa en meer bepaald in Groot-Brittannië bekend zijn. In tegenstelling tot deze Britten betreft het hier een overigens 100 % blanke man zonder aanwijsbare Afrikaanse antecedenten. Het merkwaardigste is dat zijn rechtstreekse mannelijke lijn sedert het vertrek van de homo sapiens uit Afrika ca. 60.000 jaar geleden, geen enkele van de latere mutaties heeft ondergaan. Overigens komt de A-groep in Afrika nog bij een minderheid voor in Ethiopië, Soedan en bij de Khoisan in Zuid-Afrika.

De R1b-groep domineert dus duidelijk in heel West-Europa met uitschieters tot 80 % in Groot-Brittannië en 90 % bij de Basken en in Ierland. Binnen deze haplogroepen ontstonden door mutaties verschillende subhaplogroepen. Hierbij wil ik even aanstippen dat een grote verdienste van dit project de vereenvoudigde nomenclatuur is, door het vervangen van de vaak lange subhaplogroepnaam door de snip die deze groep definieert. Overigens gebruiken labo's wereldwijd verschillende namen voor dezelfde haplogroep wat tot ernstige verwarring leidt. Met de korte snip-notatie is daaraan verholpen (vb: R1b-U152 i.p.v. R1b1b2a2g).

Hg	SubHg	Snip subHg	Aantal	%	Hypothetische herkomst
R1b	R1b1b2a1	(U106):	253	26,25 %	(Germanen/Franken)
R1b	R1b1b2a2	(P312):	205	21,27 %	(Kelten)
I1	I1	(M253):	109	11,31 %	(o.a. de Vikings)
R1b	R1b1b2a2g	(U152):	100	10,37 %	(Keltisch ?)
R1a	R1a1	(M17):	37	3,84 %	
I2	I2b	(M223):	36	3,73 %	
G2	G2a3	(U8):	29	3,01 %	
E1	E1b1b1a2	(V13):	27	2,80 %	
J2	J2a	(M410) :	22	2,28 %	
R1b	R1b1b2	(M269):	17	1,76 %	
TOTAAL:			835	86,62 %	

We hebben in de laatste kolom de hypothetische herkomstgroepen, alhoewel ze totnogtoe door geen enkel wetenschappelijk bewijs geschraagd worden, toch weergegeven omdat zij in alle mogelijke populair wetenschappelijke publicaties en internetsites opduiken. Een genetische groep valt immers niet noodzakelijk samen met een historische of culturele omschrijving. Zolang er geen waterdichte bewijzen voorhanden zijn via DNA van oude archeologische resten en tot er een antwoord komt op de vraag naar de ontstaansregio en de ontstaansperiode van de subhaplogroepen, blijven dit louter hypothesen, hoe verleidelijk ook.

Vergelijken we nu even de resultaten van de provincies Oost- en West-Vlaanderen, waarbij we ons in dit artikel beperken tot de subhaplogroepen die minstens 2,5 % vertegenwoordigen in een van beide provincies:

Hg	Snip subHg	West-Vlaanderen		Oost-Vlaanderen	
R1b	(U106):	39	26,18 %	30	24,19 %
R1b	(P312):	36	24,16 %	26	20,97 %
I1	(M253):	18	12,08 %	17	13,71 %
R1b	(U152):	17	11,41 %	17	13,71 %
R1b	(M269):	6	4,03 %	2	1,61 %
E1	(M34):	5	3,36 %	1	0,81 %
J2	(M410) :	5	3,36 %	4	3,22 %
I2	(M223):	4	2,69 %	7	5,65 %
R1a	(M17):	3	2,01 %	5	4,03 %
I2	(P37.2):	2	1,34 %	4	3,22 %

De twee grootste subhaplogroepen (U106 en P312) blijken in Oost-Vlaanderen duidelijk minder aanwezig, terwijl de U152 er opmerkelijk hoog is, evenals de I1-groep. In vergelijking met de algemene tabel gelden de opmerkingen voor Oost-Vlaanderen evenzeer. In West-Vlaanderen zit U106 op dezelfde hoogte, maar daar scoort de P312-groep merkkelijk meer en ook R1b-U152 en I1 liggen er iets hoger. Het is vooralsnog erg moeilijk om daar een duidelijke conclusie uit te trekken.

De volledige lijst van haplo- en subhaplogroepen met gelijkaardige tabellen voor alle andere provincies en regio's staan vermeld in het boek DNA België.

Wat kan een genealoog hier uit leren ?

Na de bepaling van hun haplo- en subhaplogroep werden de deelnemers onderling vergeleken. Daarbij werden niet minder dan **411** onderlinge verwantschappen, of **42,63 %** van het totaal, vastgesteld met een genetische afstand van 0 tot 6. In gewone mensentaal: met een gemeenschappelijke voorvader die zich situeert tussen nu en ca. 1.000 jaar geleden. Daarvan zijn er 43 met een absoluut zekere verwantschap tussen ca. 1450 en nu.

Dit kan nog ver af lijken, maar we weten dat er verschillende deelnemers effectief in slaagden hun gemeenschappelijke voorvader op te sporen. Bovendien bieden ook de vrouwelijke familienamen een basis voor de uitbreiding van uw genealogische gegevens. Daarom geven we er principieel ook de voorkeur aan dat deelnemers een kwartierstaat indienen in plaats van een stamreeks omdat elke generatie (meestal) een nieuwe familienaam van de vrouwelijke lijn oplevert. We stelden dit reeds herhaaldelijk vast en dit is uiteraard niet aan grenzen gebonden. Vandaar dat beide boeken duidelijk complementair zijn omdat bepaalde familienamen in beide projectdelen voorkwamen en omdat telkens een aantal van de meest markante verwantschappen uitvoeriger werden beschreven.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal aantal vastgestelde verwantschappen volgens hun genetische afstand en met een schatting van de tijd tot de gemeenschappelijke voorvader (TMRCA = Time to the Most Recent Common Ancestor):

Totaal aantal verwantschappen (matches) op 964 deelnemers: 411 of 42,63 %

Gen. Afstand	TMRCa (jaren en generaties)	Aantal	
0 = 37/37 merkers	ca. 270 jaar; ca. 9 generaties:	9	(zeker verwant)
1 = 36/37 merkers	ca. 420 jaar; ca. 14 generaties):	20	(zeker verwant)
2 = 35/37 merkers	ca. 540 jaar; ca. 18 generaties):	31	(zeker verwant)
3 = 34/37 merkers	ca. 690 jaar; ca. 23 generaties):	51	(waarschijnlijk verwant)
4 = 33/37 merkers	ca. 810 jaar; ca. 27 generaties):	51	(waarschijnlijk verwant)
5 = 32/37 merkers	ca. 930 jaar; ca. 31 generaties):	81	(mogelijk verwant)
6 = 31/37 merkers	ca. 1050 jaar; ca. 35 generaties):	168	(mogelijk verwant)

De verwantschapanalyses voor West- en Oost-Vlaanderen leveren volgende resultaten:

West-Vlaamse verwantschappen op 964 deelnemers: 77 of 7,99 %

Aantal verwantschappen op 149 West-Vlaamse deelnemers: 77 of 51,68 %

West-Vlaamse verwantschappen t.o.v. het totaal: 77 op 411 of 18,73 %

Oost-Vlaamse verwantschappen op 964 deelnemers: 74 of 7,68 %

Aantal verwantschappen op 124 Oost-Vlaamse deelnemers: 74 of 59,68 %

Oost-Vlaamse verwantschappen t.o.v. het totaal: 74 op 411 of 18,00 %

Genetische Afstand	TMRCa (jaren en generaties)	W-VL	O-VL
0 = 37 op 37 merkers	ca. 270 jaar; ca. 9 generaties:	0	1
1 = 36 op 37 merkers	ca. 420 jaar; ca. 14 generaties):	3	3
2 = 35 op 37 merkers	ca. 540 jaar; ca. 18 generaties):	5	2
3 = 34 op 37 merkers	ca. 690 jaar; ca. 23 generaties):	9	9
4 = 33 op 37 merkers	ca. 810 jaar; ca. 27 generaties):	4	3
5 = 32 op 37 merkers	ca. 930 jaar; ca. 31 generaties):	18	17
6 = 31 op 37 merkers	ca. 1050 jaar; ca. 35 generaties):	38	39

Daaruit blijkt dat het percentage vastgestelde verwantschappen bij deelnemers met inheemse roots in beide provincies duidelijk hoger is dan het algemene gemiddelde. Ook deze gegevens zijn voor de andere provincies en regio's gepubliceerd in het boek DNA België.

Projectevaluatie

Inzake bekendmaking en promotie van genetisch-genalogisch DNA-onderzoek is dit dubbelproject zonder twijfel een succes gebleken. Op kwantitatief vlak haalden we met brio de vooropgestelde objectieven voor het oud hertogdom Brabant en bij uitbreiding voor geheel het Vlaamse land. Wegens de te zwakke respons in Wallonië, Frans-Vlaanderen en het Groothertogdom Luxemburg bleven we echter op 70 % van het totaalobjectief steken.

Daarentegen leverde het project op wetenschappelijk vlak uitstekende resultaten af die op internationale belangstelling mogen rekenen. De genetische invloed op het ontstaan van de oude historische entiteiten en de taalgrens in de Lage Landen blijkt onduidelijk en vergt verder onderzoek. Het identificeren van de oorspronkelijke bevolkingsgroepen die zich in Europa en in onze streken vestigden is volledig geslaagd, al is de koppeling met de historische en culturele groepen nog verre van bewezen. Dat is overigens niet alleen in onze streken zo, maar in heel Europa. Uitsluitel moet er op dat vlak uiteindelijk komen door vergelijking met gekend oud DNA uit archeologische resten om de eventuele verwantschap met hedendaagse

families te bepalen. Voorlopig is dat nog toekomstmuziek wegens de zeer hoge kosten die daaraan verbonden zijn. Niettemin zijn er al voldoende aanwijzingen die moeten toelaten om onze historische kennis te herschrijven of minstens van de nodige nuances te voorzien.

Voor ons als genealogen is dit project een zegen gebleken met ruim 42 % verwantschappen tussen de deelnemers onderling. De structurele aanpak gebaseerd op regionale entiteiten was daar uiteraard ook niet vreemd aan. De 885 stamreeksen die in beide boeken samen gepubliceerd zijn, bieden ongetwijfeld nog een schat aan gegevens zowel voor de deelnemers als voor anderen.

Besluit

Samengevat, kan het DNA-onderzoek bijdragen tot het genealogische onderzoek door:

- 1) de genealogie in de diepte uit te breiden,
- 2) vastgelopen opzoekingen vlot te trekken (vb.: bij een onbekende vader),
- 3) onvermoede verwante takken in binnen- en/of buitenland te ontdekken,
- 4) afstamming van oudere (middeleeuwse) familienamen waaruit de huidige zijn voortgekomen, op te sporen.

Het is een nog jonge discipline die de komende jaren sterk zal groeien. Familiekunde Vlaanderen speelt daarbij in ons land een pioniersrol en wil die weg verder bewandelen.

Daartoe is in juni 2011 een nieuw OPEN PROJECT opgestart dat de voortzetting is van het voorbije dubbelproject, maar zonder beperkingen van afkomstregio of culturele achtergrond. Belangstellenden kunnen daaraan deelnemen als ze aan de voorwaarden voldoen. Die zijn samen met het inschrijvingsformulier eveneens op de website te vinden. Men kan ook rechtstreeks deze documenten aanvragen bij de projectleider via mail aan marc.vandencloot@telenet.be .

Waarschijnlijk volgen er in het najaar 2011 en in 2012 nog een grensproject en een nieuw Nederlandproject. Die zijn nog in voorbereiding. Het is de bedoeling om met een eerste proefproject de grensstreek tussen de Antwerpse Kempen en Noord-Brabant meer in detail te onderzoeken. Indien de formule aanslaat, breiden we het grensproject verder uit naar andere regio's, waarbij onder meer de relatie tussen Nederlands- en Belgisch Limburg, tussen Zeeuws- en Oost-Vlaanderen en tussen Frans- en West-Vlaanderen aan de beurt moet komen.

ERFENISOPROEPEN IN DE 'GAZETTE VAN GEND'

(jaargang 1777)

Dr. Paul Huys

Eerder dit jaar verschenen in dit tijdschrift reeds twee bijdragen met erfenisoproepen uit de jaargang 1776 van de 'Gazette van Gend'¹.

De jaargang **1777** bevat in totaal drieëntwintig oproepen tot erfgenamen. Die zijn als volgt verdeeld: twaalf uit Oost-Vlaanderen (waarvan drie uit **Gent**, twee uit **Wachtebeke** en telkens één uit **Dikkelvenne**, **Geraardsbergen**, **Kruibeke**, **Ninove**, **Oosterzele**, **Ronse** en **Sint-Niklaas**) en elf uit West-Vlaanderen (nl. negen uit **Brugge** en één uit **Diksmuide** en uit **Nieuwpoort**).

JAARGANG 1777

Magdalena Emmanuël (sic) Neyt, Gent (GvG van 2, 6 en 9 januari 1777)

Het betreft dezelfde oproep, eerder verschenen in de GvG van 11 en 29 april en 9 mei 1776, maar ditmaal met enkele nieuwe gegevens. Er wordt melding gemaakt van de rechthebbenden onder de vaders-vaderlijke zijde, nl. de representanten van Cornelis en Joris de Praet; van Philippe de Meester (zoon van Petrus) x Barbara de Praet; van Michiel Carre x Janneken de Praet. De personen met familienaam de Praet waren de kinderen van Gerard de Praet x Barbara Neyt fa. Joos Neyt (in diens 1ste huwelijk met Françoise Furone). Gegadigden mogen zich wenden tot notaris-procureur le Mahieu (Gent, Bennesteeg).

Marie van Stallen, Ninove (GvG van 13 januari, 17 februari en 31 maart 1777)

Oproep aan de erfgenamen van Marie van Stallen, overleden ca. 20 jaar geleden in Ninove. Haar kwartieren: 2. Petrus van Stallen, x 3. Isabella Toebint; 4. Petrus (sr.) van Stallen. Zij was gehuwd geweest met Cornelis Roelant, zonder lichamelijke *hoirs* achter te laten. Haar man, Cornelis Roelant voornoemd, houder en langstlevende in haar sterfhuis, was overleden op 31 mei 1776. Na zijn dood was zijn nalatenschap vervallen op Guillaume Keutricx en konsoorten in Ninove. Gegadigden hebben zich te wenden tot procureur Joannes Baptista Milo (Ninove, Beverstraat).

Adriaen van der Haegen, Oosterzele (GvG van 23 januari, 6 en 20 februari 1777)

Oproep door notaris Pieter François Haesebyt, te Gent, als gecommiteerde vanwege het 'sequester ten sterfhuize' van Adriaen van der Haegen, overleden in Oosterzele (geen sterfdatum noch kwartieren meegedeeld). Hereditaire gegadigden gelieven zich te melden.

¹ Gebruikte afkorting: GvG: Gazette van Gend
P. HUYS, Enkele West-Vlaamse erfenisoproepen in de 'Gazette van Gend' (1776), in: *Vlaamse Stam*, 47ste jg., nr. 2, maart-april 2011, pp. 197-202; P. HUYS, Nog erfenisoproepen in de 'Gazette van Gend' (jaargang 1776), in: *Vlaamse Stam*, 47ste jg. nr. 3, mei-juni 2011, pp. 269-273.

Judocus de Caluwe, Wachtebeke (GvG van 27 februari en 22 mei 1777)

Oproep vanwege het sterfhuis van Judocus de Caluwe, overleden te Wachtebeke. Zijn vrouw, Joanne Dierick, 'houderigge' gebleven, vraagt naar de descendentes van ene Catharina Vale, overleden in Wachtebeke op 28 april (of juni?) 1762, die weduwe was van Pieter van Acker en die te voren gehuwd was met Jacob Meusy en daarvoor met Pieter Vermers, van wie een zoon Joannes Vermers (geboren ... 1700..., sic), die 'alsnu absent, gemist, of uytlandig' is sedert ongeveer dertig jaar.

Marie Catharine Tavernier, Brugge (GvG van 24 maart, 15 mei, 14 juli, 29 september en 22 december 1777)

Notaris Pieter Corteville (in Brugge, Princenhof) doet een oproep naar erfgenamen van het sterfhuis van juffrouw Marie Catharine Tavernier, overleden te Brugge op 27 januari 1777, bejaarde dochter van: 2. Sieur Charles Tavernier, x 3. Marie Joanne Braeckelman; 4. Sieur Jan Tavernier, x 5. Isabeau in Bona; 6. Antone Braekelman x 7. Marie Therese Rosseau; 10. Cornelis in Bona; 12. Jan Braekelman; 14. Jan Rosseau x 15. Marie Vlaminck.

Haar vader (kw. 2), Charles Tavernier, had nog twee broers en twee zusters, namelijk: a. Ferdinand Tavernier; b. Jan Baptiste Tavernier (x Catharina Crombecq), van wie twee kinderen, m.n. Ferdinande en Jan Baptiste Tavernier; c. Marie Tavernier; d. Isabelle Tavernier.

Jacques Ketele, Brugge (GvG van 31 maart, 19 mei, 14 juli en 18 september 1777)

Oproep betreffende het sterfhuis van sieur Jacques Ketele, overleden te Brugge op 13 april 1776, jongeman en ontvanger van het klooster der Jacobinessen in Brugge. Zijn kwartieren: 2. Jacques (sr.) Ketele, x 3. Marie Therese Roussel, dochter van 6. Bartholomeus Roussel, x. 7. Marie Maurois.

De voormelde Bartholomeus Roussel (kw. 6) had vier kinderen: a. Bartholomeus (jr.) en b. Stephanus, beiden gestorven zonder kinderen; c. Antonette, gehuwd met Michiel Joseph Vienne (zie verder), en d. Marie Therese Roussel (= kw. 3).

Het echtpaar Vienne-Roussel had eveneens vier kinderen, namelijk: a. Pieter Joseph Vienne, gehuwd met Beatrix de Vreta, van wie kinderen; b. Bartholomeus Michiel Vienne (gestorven in de provincie Lixbonna; geen kinderen); c. Romain Joseph Vienne, gehuwd met Maria Chandeure Josepha Frabega, van wie drie kinderen; d. Jacques Franciscus Vienne, gehuwd met Anna Maria Govea, van wie twee kinderen.

Hendrik Carette, Brugge (GvG van 7 april, 26 mei, 17 juli en 11 september 1777)

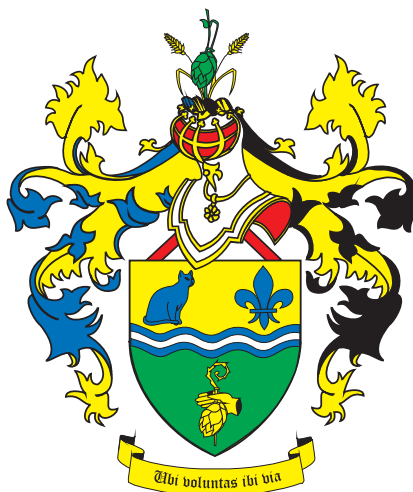
De oproep betreft het sterfhuis van sieur Hendrik Carette, poorter van Brugge, aldaar op 16 november 1775 gestorven, weduwnaar van Petronelle Servit. Zijn kwartieren: 2. sieur Karel (jr.) Carette, x 3. Marie de Deyster; 4. Karel Carette d'oude, x 5. Marie Pauwels; 6. sieur Pieter de Deyster, x 7. Marie Blomme.

Zijn nalatenschap wordt gepretendeerd van de vaderlijke zijde door de representanten van Leonard van Vyve, gehuwd met Marie Carette, en voorts door de descendentes van François Joos, gehuwd met Joanne Carette; alsook bij representatie van jonker Hendril Platt bij vrouw Petronille Carette. De drie laatstgenoemde Carette's waren ook dochters van het echtpaar Karel Carette d'oude - Marie Pauwels (kw. 4-5), en dus de zusters van Karel Carette jr.

De moederlijke zijde wordt gevormd door de descendentes van sieur Jacobus Govaert, gehuwd met Joanne de Deyster, en van sieur Louis de Tylly, gehuwd met Anna de Deyster, deze beiden dochters van Pieter de Deyster en Marie Blomme (kw. 6-7).

(vervolg op p. 454)

HAMEEUW

Nieuw wapen aangevraagd door Ludo Germain Martinus Hameeuw, geboren te Menen 19.7.1948 en door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr 403.

Het wapen mag gevoerd worden door alle naamdragende afstammelingen van het echtpaar Henri Hameeuw (° Westvleteren 18.12.1876) en Marie-Augusta Persoone (° Reninge 09.3.1887).

Beschrijving

Doorsneden 1. in goud een omgewende kat en een lelie, alles van lazuur 2. in sinopel een liggende rechterhandschoen, de wijsvinger versierd met een ring van sabel en houdende een naar links gewende kromstaf en een hoppebel, alles van goud; over de deellijn een golvende versmalde dwarsbalk van lazuur beladen met een golvende streep van zilver.

Helm: gevoerd en gehecht van keel.

Wron en dekkleden: rechts van lazuur, links van sabel, gevoerd van goud.

Helmteken: een hoppebel van sinopel vergezeld van twee korenhalmen van goud.

Wapenspreuk: UBI VOLUNTAS IBI VIA.

In letters van sabel op een lint van goud..

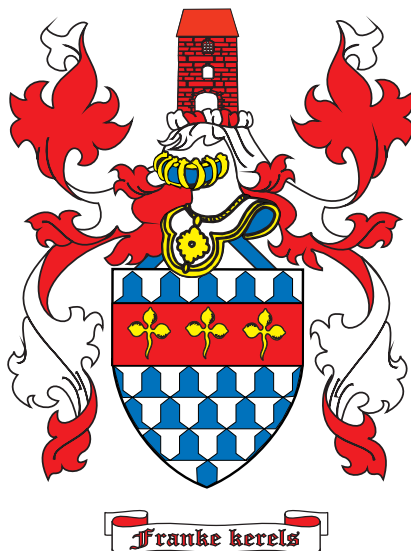
Motivatie

De kleuren: goud en lazuur zijn de kleuren van de stad Merville, bakermat van de familie, groen staat voor de landbouw, goud en sabel (rechterdekkleden) voor Vlaanderen.

De figuren: de lelie (figuur uit het wapenschild van Merville) en de kat (bijnaam van de Mervillois is *les caous*, Picardisch voor katten) staan voor Merville; de handschoen met ring, staf en hoppebel verwijzen naar Westvleteren waar voorouders een hoeve hadden en aan hoppedeel deden. Poperinge is de hoofdstad van de hoppedestreek en voert in haar wapen een geringde handschoen met staf. De golvende dwarsbalk staat symbool voor de rivieren de Leie (stroomt door Merville) en de IJzer (in de nabijheid van Westvleteren). Het helmteken verwijst naar de agrarische afkomst.

Wapenspreuk: wordt vertaald als 'Waar een wil is, is een weg'.

VAN WETTER

Nieuw wapen aangevraagd door Stefan Van Wetter, geboren te Ronse 10.01.1958 en door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr 404.

Dit wapen mag gevoerd worden door al de naamdragende afstammelingen van het echtpaar van Petrus Van Wetter en Amelie Schiettecatte en al de naamdragende afstammelingen van Noël Huysman (zie wapen 405).

Beschrijving

In kleinvairst een verhoogde dwarsbalk van keel beladen met drie klaverbladen van goud.

Helm: gevoerd en gehecht van lazuur.

Wrongen en dekkleden: zilver, gevoerd van keel.

Helmteken: een geopende duiventoren van keel, gevoegd van zilver.

Wapenspreuk: FRANKE KERELS.

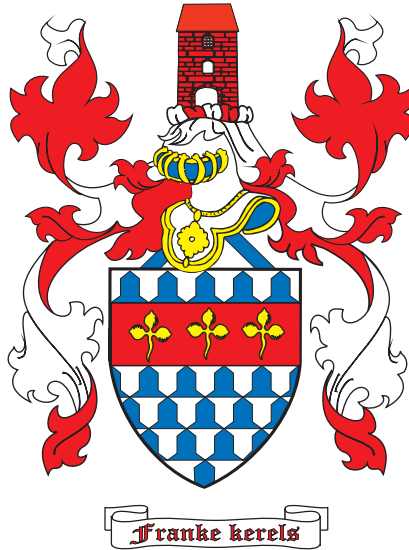
In letters van keel op een lint van zilver.

Motivatie

De kleuren: vairst samen met zilver en keel verwijzen naar de basiskleuren van het oude wapen *van Wetteren* uit Gent in de 14de eeuw.

De figuren: de klaverbladen staan voor grondbezit en het beroep landbouwer van vele voorouders; de duiventoren symboliseert dat ze vrije boeren waren (= bezitters van huis of hoeve). Wapenspreuk: frank voor "vrijmoedig" en "rondborstig"; kerels voor "weerbare, zelfbewuste en vrijheidsliebende boerenstand".

HUYSMAN

Nieuw wapen aangevraagd door Noël Arthur Robert Huysman, geboren te Ronse 05.12.1952 en door het HC goedgekeurd op 29.04.2011 onder het nr. 405.

Beschrijving

In kleinvaier een verhoogde dwarsbalk van keel beladen met drie klaverbladen van goud.

Helm: gevoerd en gehecht van lazuur.

Wronk en dekkleden: zilver, gevoerd van keel.

Helmteken: een duiventoren van keel geopend en gevoegd van sabel.

Wapenspreuk: FRANKE KERELS.

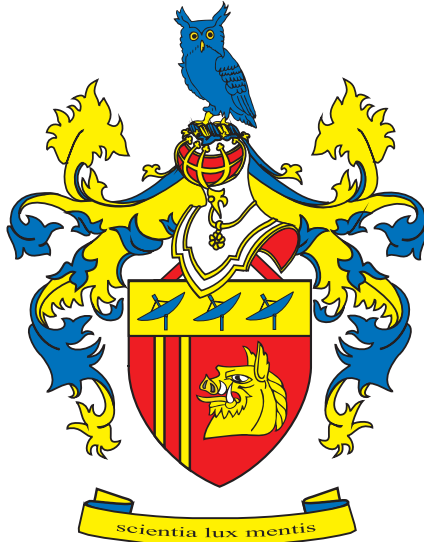
In letters van keel op een lint van zilver.

Motivatie

Het wapen Huysman (405) is afgeleid van het wapen Van Wetter (404) omdat de aanvrager geboren is als een wettige zoon van Germain Léopold Léon Pierre Van Wetter (afstameling van het echtpaar Petrus Van Wetter en Amelie Schiettecatte) maar door het tweede huwelijk (Ronse akte van 14/12/1969) van zijn moeder, Teresa Guatieri, met Jean Brunon Huysman, geadopteerd door laatstgenoemde (Ronse, vonnis van 9/10/1970 en Ronse, akte van 18/11/1970) de naam Huysman zal dragen.

Aanvrager is begonnen met de procedure om zijn familienaam Huysman te wijzigen naar Van Wetter.

GOOSSENS

Nieuw wapen aangevraagd door Björn Dennis Marcel Goossens, geboren te Genk 19.3.1983 en door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr. 406.

Beschrijving

In keel rechts twee versmalde palen, links een everzwijnenkop alles van goud, een schildhoofd van goud beladen met drie radiotelescopen van lazuur.

Helm: gevoerd en gehecht van keel.

Wronk en dekkleden: lazuur gevoerd van goud.

Helmteken: een uil van lazuur gebekt en gepoot van goud.

Spreek: SCIENTIA LUX MENTIS

In letters van sabel op een lint van goud.

Motivatie

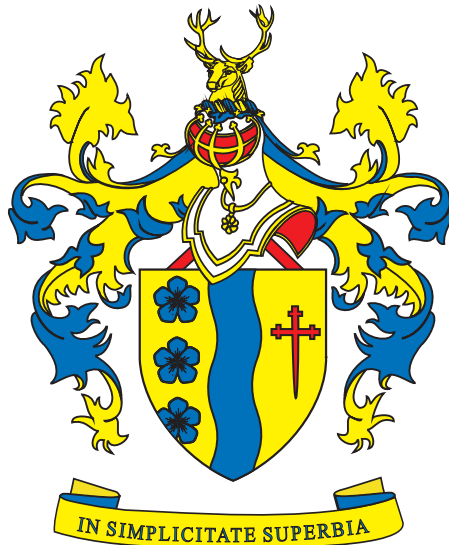
De kleuren: goud, keel en lazuur verwijzen naar Genk (geboorteplaats), het goud en lazuur naar Brussel (woonplaats).

De figuren: de strepen verwijzen naar de spoorweg (adjunct stationschef bij de NMBS) de everzwijnenkop naar het beroep van varkenshandelaar, beroep door vele voorouders uitgeoefend.

De radiotelescopen zijn een verwijzing naar de hobby van de aanvrager.

De wapenspreuk: wordt vertaald als 'De wetenschap is het licht van de geest'.

VERSTAEN

Nieuw wapen aangevraagd door André Albert Verstaen geboren te Zulte 22.2.1942 en door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr 407.

Het wapen mag gevoerd worden door al de naamdragende afstammelingen van het echtpaar André Verstaen (° Zulte 22.2.1942) en Rita Vandeviaene (° Waregem 14.3.1947).

Beschrijving

In goud een golvende paal van lazuur, vergezeld rechts van drie vlasbloemen van hetzelfde, links van een herkruist kruis met spitse voet van keel .

Helm: gevoerd en gehecht van keel.

Wronk en dekkleden: goud, gevoerd van lazuur.

Helmteken: een hertenkop van goud.

Wapenspreuk: IN SIMPLICITATE SUPERBIA

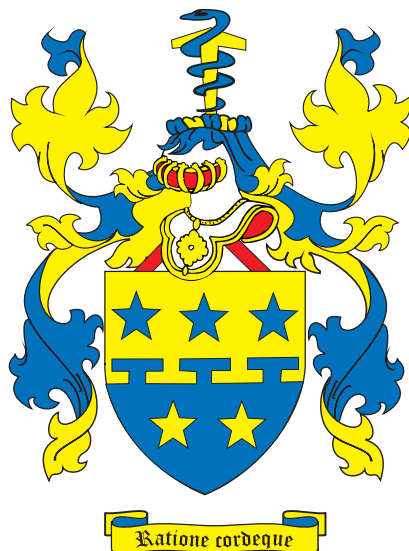
In letters van lazuur op een lint van goud.

Motivatie

De kleuren: goud is een verwijzing dat de familie voortdrijft naar nieuwe horizonten (toekomstgericht). Lazuur staat voor het water.

De figuren: in het midden is de golvende paal een verwijzing naar de rivier de Leie, waarlangs minstens acht generaties voorouders hebben gewoond. Het kruis is een verwijzing naar de christelijke achtergrond, de zwaarpunt naar de strijdlust en het temperamentvol karakter. De hertenkop duidt op Zulte, de huidige woonplaats van de aanvrager.

LIEVENS

Nieuw wapen aangevraagd door Hector Alexis Lievens, geboren te Lede 1.9.1931 en door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr. 408.

Beschrijving

Krukvormig doorsneden 1. in goud drie vijfpuntige sterren van lazuur 2. in lazuur twee vijf-puntige sterren van goud.

Helm: gevoerd en gehecht van keel.

Wronk en dekkleden: lazuur, gevoerd van goud.

Helmteken: een slang van lazuur kronkelend om een thorhamer van goud.

Wapenspreuk: RATIONE CORDEQUE.

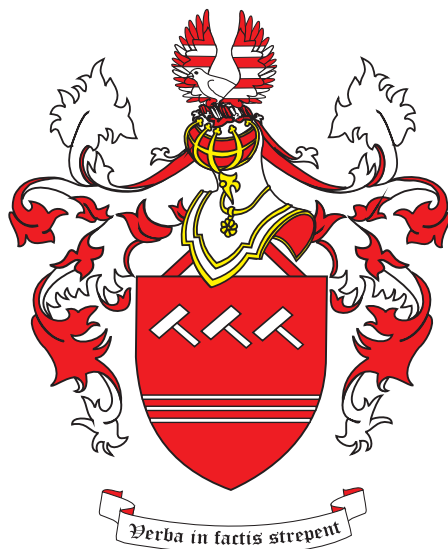
In letters van sabel op een lint van goud.

Motivatie

Kleuren: lazuur en goud verwijzen naar het wapen van Lede, geboorteplaats van de aanvrager. De figuren: de blauwe slang alludeert naar zijn beroep van veearts; de 5 sterren symboliseren zijn 5 kinderen en de thorhamer de Vikings (de aanvrager stamt af van de Vikings volgens recent DNA onderzoek).

Wapenspreuk: RATIONE CORDEQUE verwijst naar het zoeken met 'rede en gevoel'.

DE SANY

Nieuw wapen aangevraagd door Jean-Marie Edouard Richard de Sany, geboren te Ukkel 18.3.1953 en door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr 409.

Het wapen mag gevoerd worden door de naamdragende afstammelingen van het echtpaar Michaël de Sany en Anna Maria Bruylandt (2de helft 17de eeuw) mits voorafgaande, formele en schriftelijke toestemming van de aanvrager of één van zijn naamdragende erfgenamen.

Beschrijving

In keel een drielingsbalk vergezeld boven van drie hellende beiaardhamers, alles van zilver.
Helm: gevoerd en gehecht van keel.

Wronk en dekkleden: keel, gevoerd van zilver.

Helmteken: een vogel van zilver tussen een open vlucht van keel elk beladen met drie versmalde dwarsbalken van zilver.

Wapenspreuk: VERBA IN FACTIS STREPENT.

In letters van sabel op een lint van zilver.

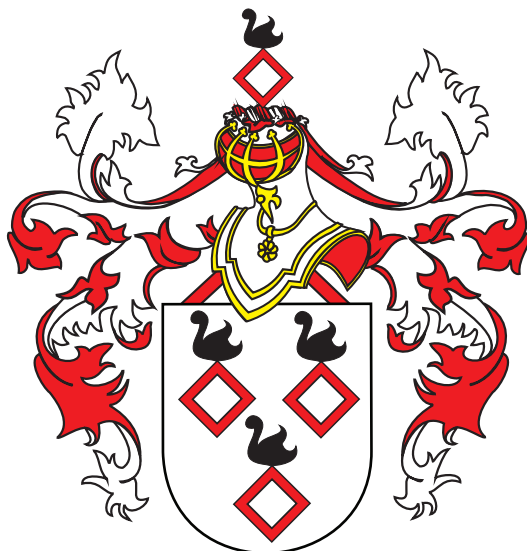
Motivatie

De kleuren: keel en zilver verwijzen naar het middenschild van Vlaams Brabant, waar de aanvrager woonachtig is.

De figuren: de drie hamers symboliseren de drie Brusselse beiaardiers Jan, zijn zoon Theodoor en zijn kleinzoon Michael de Sany (alias de Saigny); de drielingsbalk verwijst naar de oude notenbalk met drie lijnen, de drie dwarsbalken in de vlucht herinneren aan het oude wapen van de familie de Saigny (Bourgondië); de vlucht op de helm symboliseert de handel (9 generaties handelaars te Halle); de vogel symboliseert de gilde der handboogschutters van de stad Halle waarvan Guillaume Joseph de Sany koning werd in 1760.

Wapenspreuk: kan vertaald worden als "de woorden weerklinken in de daden" een verwijzing naar de klokken.

DEBELVA

Oud wapen voorgelegd door Johan Frans Stefan Debelva, geboren te Leuven 27.5.1959 door het HC goedgekeurd op 29.4.2011 onder het nr. 410.

Beschrijving

In zilver drie maliën van keel, elk getopt met een merlet van sabel.

Helm: de figuur uit het schild.

Wronk en dekkleden: keel, gevoerd van zilver.

Helmteken: de figuur van het schild

Stamreeks :

I Johan, dit le Forthomme de Malmedy ° Malmedy ca. 1310, + <1377 X **N.N.**

II Johan Forthomme de Malmedy ° Malmedy ca. 1340, + Malmedy 28/5/1411 X **N.N.**

III Godefroid Forthomme de Malmedy, ° ca. 1380, + 1462 X **N.N.**

IV Pirot Godfrin, dit le Bouvier de Stavelot ° ?, + 1527 X **N.N.**

V Jehan le Bouvier de Stavelot ° ca. 1470, + 1518 X **Marguerite N.N.**

VI Balthazar le Bouvier dit le Lognard ° ca. 1500, + 1580

XX Ysabeau de Comblain

VII Johan le Lognard ° ca. 1530, + 1578,

X Jehenne, fille de Laurent Lambert de Fosse

VIII Laurent le Lognard ° ?, + 1659
X **Anne Chavand**

IX Laurent le Lognard de Bellevaux ° ca. 1600, + 21/3/1679
X Malmédy 1639 **Catherine de Limbourg**

X Laurent de Belva ° Malmédy 1/8/1646, + Luxembourg 28/1/1695
X Luxembourg 19/10/1682 **Gertrude Niessette** °1653, + 1692

XI Jean-Laurent (praenobilis dominus baronis) de Belva ° Trier 1683, + Leuven 9/9/1745
X Brussel 25/12/1706 **AdrAngelina Francisca de Martinez**, °1681, + 1754

XII Carolus Ferdinandus Laurentius Emmanuel (praenobilis dominus baronis) de Belva
° Lier 1/4/1721, + Leuven 26/1/1775
X Leuven 22/2/1746 **Marie-Jeanne Gautier** ° Leuven 21/8/1719, + 24/3/1798

XIII Carolus Josephus (praenobilis dominus baronis) De Belva
° Leuven 19/4/1752, + Leuven 22/1/1797
X Leuven 13/9/1790 **Ida Henaerts** ° Leuven 11/7/1766, + Leuven 21/9/1818

XIV Pierre De Belva ° Leuven 18/3/1791, + Leuven 13/12/1854
X Leuven 19/10/1814 **Jeanne Petronille Van Arenbergh** °Leuven 6/7/1795, +Leuven 1/3/1875

XV Jean-François De Belva ° Leuven 8/5/1838, + Leuven 27/7/1901
X Leuven 29/5/1867 **Maria Theresia Van Oeveren** ° Kortenaken 30/7/1824, + Leuven 18/02/1907

XVI Evariste Debelva °Kortenaken 25/10/1852, + Drieslinter 14/7/1929
X Waanrode 23/7/1877 **Constantia Vandebosch** °Waanrode 24/03/1855,+Drieslinter 20-12-1918

XVII Livinus Philippus Debelva, ° Neerlinter 19/12/1882, + Leuven 4/7/1960
X Neerlinter 4/5/1908 **Josephina Sneyders** ° Neerlinter 20/03/1887, + Leuven 1/3/1947

XVIII Gaston Joseph Debelva, ° Drieslinter 25/7/1927, + Lubbeek 28/1/2004
X Winksele 12/8/1958 **Ghislena Vanden Bosch** ° Leuven 25/1/1936

XIX Johan Debelva, ° Leuven 27/5/1959
X Herent 4/8/1984 **Beatrice Lauwereys**, ° Leuven 19/3/1961

Petrus Franciscus vander Eecken (GvG van 10 april en 19 juni 1777)

Sterfhuis van heer en meester Petrus Franciscus vander Eecken, overleden pastoor van Dikkelvenne (datum niet vermeld); hij was de zoon van 2. François vander Eecken, x 3. Marie Catherine Denys. De advertentie betreft de verkoop van één zesde part van een hofstede te Gavere, gelegen ten oosten van de Markt, uit zijn nalatenschap, hem gecompeteerd hebbende bij successie van zijn broer en zuster, m.n. Carolus Amandus, resp. Roza vander Eecken. De overige vijf parten van de hofstede behoren toe aan sieur Pieter vanden Driessche te Gent.

François van Eenoghe, Brugge (GvG van 21 april en 16 juni 1777)

Sterfhuis van sieur François van Eenoghe, procureur, overleden te Brugge op 26 september 1770. Zijn kwartieren: 2. Gabriel van Eenoghe, x 3. Anna Allaert; 4. Joannes van Eenoghe, x 5. Anna Versant.

Cornelis vanden Brande, Kruikebe (GvG van 9 juni en 7 juli 1777)

Notaris Verbraken (Kruikebe) doet een oproep naar erfgenamen ten sterfhuize van Cornelis van den Brande, overleden in Kruikebe, Land van Waas (geen sterfdatum meegedeeld). Zijn kwartieren: 2. Guilielmus vanden Brande, x 3. Elizabeth de Caluwe; 4. Jan vanden Brande, x 5. Magdalena Thys. Overleden zonder erfgenamen achter te laten van 's vaders-vaderlijke zijde.

Philippe Crytsaert, Brugge (GvG van 23 juni en 18 augustus, 6 oktober en 17 november 1777)

Sterfhuis van sieur Philippe Crytsaert, in zijn leven Brigadier tot servatie van Hare Majesteits rechten, overleden in Brugge op 16 november 1775. Hij was de zoon van 2. Henricus Crytsaert, x 3. Joanne Marie Crytsaert. Gegadigden worden 'eerstmaals' opgeroepen om te verschijnen ter Brugse Vierschaar op vrijdag 25 juli a.s.

Jacobus Petrus de Grave, Nieuwpoort (GvG van 26 juni 1777)

Sterfhuis van Jacobus Petrus de Grave, overleden bejaarden jongman, in zijn leven visser en 'kaaikind' in Nieuwpoort. Hij was de zoon van 2. Joannes de Grave, x 3. Laurentia Winnaert. Gevraagd wordt dat de erfgenamen van de moederlijke zijde zich zouden aanmelden binnen de maand.

Joanne Margarete van der Haeghen, Gent (GvG van 30 juni en 14 juli 1777)

Oproep door advocaat Ferdinand Augustyn de Brabandere, executeur testamentair ten sterfhuize van Joanne Margarete van der Haeghen, overleden te Gent (geen datum meegedeeld). Haar kwartieren: 2. meester Nicolaes van der Haeghen, x 3. Petronelle de Vuldere; 6. Pieter de Vuldere, x 7. Anne Schottheyman. Bij testamentaire bepaling gaat de erfenis van de gehele moederlijke zijde naar de armendissen der parochies Sint-Martens-Ekkerghem, 's H. Kerst en Sint-Pieters, alle drie in Gent, indien zich van die zijde geen hoirs aanmelden. Gegadigden moeten zich wenden tot procureur le Maieur (Gent, Bannesteeg).

Albert Joseph van Winghene, Ronse (GvG van 3 juli, 22 september en 22 december 1777)

Sterfhuis van sieur Albert Joseph van Winghene, overleden te Ronse op 6 oktober 1776. Zijn kwartieren: 2. Joannes van Winghene, x 3. Joanne Bruneel; 6. Hermes Bruneel, x 7. Jeanneken Louize; 12. Remeus (of ook Hermes?) Bruneel. De erven van de 'moeders-vaders-vaderlijke zijde' (kw. 12) worden verzocht zich te wenden tot heer en meester Francies Emanuel Fostier, advocaat bij de Raad van Vlaanderen en oud-burgemeester van Ronse (wonende 'op den Berg Plas' aldaar).

Anne Marie Persy, Brugge (GvG van 28 juli 1777 en 19 februari 1778)

Oproep, vanwege notaris François Antone Beyts, rendant ten sterfhuize van juffrouw Anne Marie Persy, overleden meerderjarige geestelijke dochter en poorteres van Brugge, aldaar op 11 augustus 1776 overleden. Haar kwartieren: 2. heer Bernardus Persy, x 3. Anne Marie Thonette, dochter van 6. heer Hugo Thonette, x 7. Godelieve de Raedt, dochter van 14. heer Cornelis de Raedt x 15. Maria Happaert. Er zijn geen erfgenamen gekend van de families Thonette en de Raedt. De erflaatster heeft bij testament gedenommeerd juffrouw Magdalena Priem, dochter van Thobias Priem en van Joanne Roucourt.

Marie de Coninck, Brugge (GvG van 31 juli 1777)

Sterfhuis van Marie de Coninck, poorteres van Brugge, aldaar overleden op 20 januari 1776. Haar kwartieren: 2. Nicolaus (jr.) de Coninck, x 3. Catharine van de Velde; 4. Nicolaus (sr.) de Coninck, x 5. Magdalena Carette (in haar tweede huwelijk).

De vaderlijke zijde wordt gepretendeerd door: a. de descendentes van Joanne de Coninck, zuster van de overledene (ook dochter van 2 x 3); de descendentes van Adriaen Meyaert de jonge, zoon van Adriaen sr. en van Magdalena Carette (kw. 5, in haar eerste huwelijk); c. de descendentes van heer Pieter de Notere, gehuwd met Catharina Meyaert, in haar eerste huwelijk, die ook een dochter was van sieur Adriaen Meyvaert en van Magdalena Carette.

N.B. Catharina Meyaert voormeld zou in haar tweede huwelijk getrouwd zijn met heer Jacques de Witte d'oude, uit welk huwelijk geboren zou zijn: Jacques de Witte de jonge; deze laatste huwde tweemaal: 1° met Isabella Hageman, van wie een zoon Jacques de Witte; en 2° met Marie de Pottere, van wie zes kinderen, m.n. Anna, Thomas, Philippus, Joannes, Marie Anna en Catharina de Witte. Deze eerste oproep gaat uit van notaris Bernard vander Hofstadt (Brugge), rendant ten sterfhuize.

Philippus Joannes Josephus Michael de Neve de Windham, Sint-Niklaas (GvG van 21 augustus 1777; ook 1, 15 en 29 januari 1778)

Oproep op verzoek van notaris Jan Pieter van de Voorde (Sint-Niklaas) betreffende het sterfhuis van jonker Philippus Joannes Josephus Michael de Neve de Windham, overleden in Sint-Niklaas (geen sterfdatum meegedeeld). Zijn kwartieren: 2. jonker Jan Charles de Neve de Windham, x 3. vrouw Catharine Therese de Meulenaere. Opgeroepen worden: de erven van de moeders-vaderlijke zijde.

Pieter de Smet, Wachtebeke (GvG van 9 oktober, 24 november 1777 en 1 januari 1778)

De oproep betreft het sterfhuis van Pieter de Smet, overleden in Wachtebeke in 1773. Zijn kwartieren: 2. Jan de Smet, x 3. Joosyne de Ridder; 6. Adriaen de Ridder, x 7. Tanneken de Maeckere; 14. Petrus de Maeckere. De erfgenamen van de vacante 'moeders-moederlijke zijde' (= kw. 7) worden opgeroepen.

Jacobus Keuckelaere, Brugge (GvG van 13 oktober en 8 december 1777; ook 19 januari en 23 maart 1778)

Oproep vanwege de Brugse notaris Boudewyn Boone betreffende het sterfhuis van sieur Jacobus Keuckelaere, zangmeester van de parochiekerk van Sint-Jacobs in Brugge. Zijn kwartieren: 2. Jacobus (sr.) Keuckelaere, x 3. Anna Noordinck; 6. François Noordinck, x 7. Francisca Lansens. De erven van de vacante volle vaderlijke zijde worden opgeroepen.

Anne Catherine Versmissen, Gent (*GvG van 27 oktober, 10 en 24 november 1777*)

Oproep door notaris-procureur Livinus le Begue jr. (Gent, 'by den Berg') betreffende het sterfhuis van Anne Catherine Versmissen, overleden in Gent op 28 april 1776, 82 jaar oud (° ca. 1694); zij maakte haar testament op 4 oktober 1770. Haar kwartieren: 2. heer en meester Jan Versmissen, x 3. Marie Clare van Steelant; 6. Antonius van Steelant, x 7. Isabelle de Loose; 14. Jan de Loose, x 15. Clara de Fresne; 28. Roeland de Loose. De 'moeders-moederlijke' zijde (de branche de Looze) is alsnog vacant.

Antonius de Mey, Geraardsbergen (*GvG van 30 oktober, 13 en 27 november 1777*)

Sterfhuis van sieur Antonius de Mey, jongman, overleden in Geraardsbergen op 18 november 1776. Zijn kwartieren: 2. Arnoldus Antonius de Mey, x 3. Maria Anna Larde; 6. Antonius Larde, x 7. Martina Spitaels; 14. Georgius Spitaels, x 15. Catharina Brootcorens. De oproep gaat uit van de descendentes van Catharina, Pieter, Adriana en Adrianus Spitaels, alle vier kinderen van kw. 14 x 15, broers en zusters van Martina Spitaels voormeld. Ongekend blijven alsnog de descendentes van Judocus, Isabella en Petronilla Spitaels, ook kinderen van 14 x 15; zij worden oproepen zich te melden aan procureur de Ruyter.

Isabelle Josepha van Rentergem, Brugge (*GvG van 6 november 1777; ook 19 januari, 26 februari en 9 april 1778*)

Sterfhuis van Isabelle Josepha van Rentergem, kinderloos overleden in Brugge op 11 juli 1777 als echtgenote van sieur Charles Laureyns Rynacx (fs. Petri), koopman, poorter van Brugge, weduwnaar en bezitter ten sterfhuize. Haar kwartieren: 2. Laurentius van Rentergem, x 3. Isabella Beers; 4. Pieter van Rentergem, in diens tweede huwelijk met 5. Joanna van Haesebrouck; 6. Jan Beers; 12. Joannes Beers. Mogelijke erven worden gevraagd zich te melden ter Brugse Griffie.

Marie Reynier, Diksmuide (*GvG van 24 november 1777 en 15 januari 1778*)

Sterfhuis van juffrouw Marie Reynier, 'krankzinnige oude dochter', onlangs overleden in het klooster van de religieuzen Penitenten-Recollectinnen binnen Diksmuide. De oproep gaat uit van de notaris-procureur Jan François van Lerberghe als wettelijke curator en administrator van de goederen van Marie Reynier. Haar kwartieren: 2. Joannes Reynier, x 3. Margareta Goder. Zij had nog een broer en een zuster. Haar broer Jacques Reynier (gehuwd met Cornelia Pulincx) zou 'uitlandig' zijn. Haar zuster Petronilla Reynier (gehuwd met sieur Jacobus Snick) had een dochter Carolina Snick, ook krankzinnig en verblijvend in het bovenvermelde klooster in Diksmuide. Via de oproep wordt naar de eventuele erfgenamen van Jacques Reynier gevraagd.

PAROCHIEREGISTERS NA DE FRANSE REVOLUTIE

als bron voor de genealoog

Wilfried Devoldere

Zelfs genealogen die nog maar pas aan de slag zijn, hebben ongetwijfeld al kennis gemaakt met de parochieregisters uit het Ancien Régime als primaire bron. De burgerlijke stand is immers pas een goede twee eeuwen oud en wie eerst heel benieuwd op zoek is naar een stamreeks van de eigen familienaam maakt al vlug de overstap van die burgerlijke stand naar de parochieregisters. Dit artikel behandelt echter de parochieregisters van na de Franse Revolutie of voor onze streken eerder de periode na 1794-1796. Voor deze bijdrage hebben we ons vooral laten leiden door de eigen ervaring bij de consultatie van de parochieregisters van Roeselare en soms van de omliggende parochies.

DE PAROCHIEREGISTERS UIT HET ANCIEN RÉGIME

Wie zich wil verdiepen in dit onderwerp krijgt als het ware een hoop lectuur in de schoot geworpen. Het heeft dan ook geen zin om hier diep in te gaan op die periode. Wie meer wil weten verwijzen we naar de bijdragen van J. Mertens en J. Roelstraete¹. We zijn ook zo vrij een eigen bescheiden bijdrage te vermelden over de minder bekende parochieregisters van het 'Plattelandse' en 'Appendantse'², onlangs bleek nogmaals bij een bezoek aan rijksarchief te Kortrijk dat velen met deze bron niet vertrouwd zijn.

We moeten wachten tot het concilie van Trente (1545-1563) om met uitzondering van enkele registers de eerste parochieregisters in onze streken waar te nemen. De zitting van 11 november 1563 droeg de pastoors op om dopen en huwelijken op te tekenen maar erg veel registers uit de 16de eeuw kennen we toch niet. J. Roelstraete geeft een overzicht voor West-Vlaanderen³.

De Brugse bisschop Haudion ordonneerde in 1643 dat ook begrafenissen genoteerd dienden te worden en ook de parochieregisters in het dubbel moesten opgemaakt worden. Een aantal instructies van de overheid zorgde o.a. voor een reeks dubbels (1752) waardoor vorsers met voorouders in de frontstreek toch nog een bepaalde periode over parochieregisters uit het Ancien Régime kunnen beschikken voor hun opzoekingen. De Franse administratie ten slotte voerde door het besluit van 29 prairial IV (17 juni 1796) de burgerlijke stand in wat het officiële einde betekende van de parochieregisters.

¹ J. MERTENS, Parochieregisters, akten van de burgerlijke stand en 'Status Animarum'. Typologische benadering, in: *Jaarboek 3*, van het Vlaams Centrum voor Genealogie en Heraldiek, Handzame, 1986, pp. 15-56. – J. ROELSTRAETE, *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*, Roeselare, 1998, pp. 299-311 (met een interessante bibliografie over dit onderwerp, sedertdien nauwlettend bijgehouden door de auteur).

² W. DEVOLDERE, De parochieregisters van het 'Plattelandse' en het 'Appendantse', in: *Vlaamse Stam*, 38ste jg., nr. 4-5, april-mei 2002, pp. 226-227.

³ J. ROELSTRAETE, *o.c.*, p. 305.

De parochieregisters werden op (micro)film gezet door de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste dagen, beter bekend als de Mormonen. Maar dank zij de inspanningen van het Algemeen Rijksarchief zijn reeds veel van de kerkregisters nu ook digitaal ter beschikking op de computers van alle rijksarchieven, en dit over de provinciegrenzen heen. Een hele vooruitgang dus.

DE EERSTE JAREN VAN DE 'NIEUWE' PAROCHIEREGISTERS VERSUS DE PAS INGEVOERDE BURGERLIJKE STAND

Nog voor het hierboven vermelde arrest van 29 prairial IV werden reeds akten geregistreerd, maar veel werk had de ambtenaar niet: in Brugge werden voor heel het jaar 1795 drie geboorten, drie huwelijken en één overlijden aangegeven, terwijl de acht Brugse parochies dat jaar liefst 1025 dopen en 335 huwelijken mochten optekenen⁴. K. Priem schrijft verder dat de akten van de burgerlijke stand nog te weinig onderzocht zijn om een oordeel te kunnen vellen in welke mate de nieuwe burgerlijke stand ingang vond bij de Brugse bevolking. Eén steekproef leert echter, zo vervolgt hij, dat de pastoor van Sint-Donaas in oktober 1796 zeven onwettige borelingen mocht dopen, terwijl de ambtenaar van de burgerlijke stand er slechts drie noteerde⁵.

In veel parochieregisters uit het Ancien Régime is ook de burgerlijke stand opgenomen. Toen de oude registers ingediend moesten worden, heeft men in verscheidene gemeenten dezelfde registers gebruikt om de burgerlijke stand in te vullen⁶. Zo ook te Roeselare. Het doopregister van de Sint-Michielsparochie (register 32) gaat foutloos over van doopregister in register van de burgerlijke stand. Op 27 augustus 1796 wordt Jacobus Antonius De Geest gedoopt. Twee dagen later volgt onder deze laatste doopakte de melding: *La présente partie du registre contenant les naissances arrête cejour'hui douze fructidor an 4ième de la république pour nous administrateurs, commissaire, secrétaire & adjoint de l'administration du canton de Roulers* (getekend A. l'Hermite, J.A. Dehulster, J.A. Vandersteene en Duhaut). 's Anderendaags (13 fructidor IV) wordt een eerste geboorte geregistreerd, met name die van Pierre Jacques Van Ackere.

Ook in diverse andere parochies vinden we een vermelding inzake de overgang of overdracht van de bestaande registers naar de nieuwe burgerlijke overheid. Zo ook in de kerkregisters van Hooglede, waar we samengevat volgende notitie terugvonden: 'op 3 september 1796 om 16 uur heeft Henricus Josephus Boutens, voorzitter van de gemeente en van het kanton Hooglede, ingevolge een decreet van de Franse republiek, van de registers van dopen, overlijdens en huwelijken een index gemaakt vanaf de jaren 1694 tot en met 1796, tot de dag van vandaag, en heeft deze samen met de registers overgemaakt aan Hubert Lansweert van leper'.

⁴ K. PRIEM, *God of de keizer? Clerus en politiek te Brugge (1780-1802)*, Vlaamse Historische Studies, Genootschap voor Geschiedenis Brugge, 1996, p. 71.

⁵ K. PRIEM, *o.c.*, p. 73.

⁶ A. STAEL, *Kerk in revolutietijd. Het Decanaat Torhout 1795-1815*, uitgeverij Emiel Decock Aartrijke, 1992, p. 38.

Waarom deze aandacht voor de burgerlijke stand in een bijdrage over de parochieregisters ? We willen er de lezer attent op maken dat net deze periode heel interessant is om er ook de parochieregisters bij te halen als genealogische bron. Registers die de pastoors gewoon verder zorgvuldig invulden. De genealoog zal versteld staan welke meerwaarde deze bron kan opleveren voor zijn genealogisch onderzoek. Eerder vermeldden we dat K. Priem schrijft dat er in Brugge nog geen vergelijkend onderzoek gebeurd is qua nauwkeurigheid van burgerlijke stand versus de verder bijgehouden parochieregisters. Voor andere steden is dat wel gebeurd. We beperken ons tot twee gevallen en zijn zo vrij telkens een vergelijkende tabel over te nemen uit de bijdrage.

Ph. Coussement maakt in een studie over de parochieregisters en de burgerlijke stand te Roeselare en Rumbekke een vergelijking tussen het aantal dopen en overlijdens die geregistreerd werden in enerzijds de parochieregisters en anderzijds de burgerlijke stand⁷. We nemen zijn vergelijkende tabel hier volledig over.

Roeselare periode	Aantal geboorten		Aantal overlijdens	
	kerkregister	burgerlijke stand	kerkregister	burgerlijke stand
21.9.1797 tot 9.11.1797	41	-	-	-
9.11.1797 tot 9.5.1798	186	55	-	-
9.5.1798 tot 9.11.1798	134	59	-	38 (19.7 tot 9.11.1798)
9.11.1798 tot 9.5.1799	185	122	-	73
9.5.1799 tot 9.11.1799	115	48	-	18
9.11.1799, tot 9.5.1800	199	44 (tot 1.4.1800)	-	63 (tot 1.4.1800)
9.5.1800 tot 9.11.1800	127	-	-	-
9.11.1800 tot 9.5.1801	188	-	-	-
9.5.1801 tot 9.11.1801	130	2 (vanaf 23.9.1801)	-	16 (vanaf 23.9.1801)
9.11.1801 tot 9.5.1802	170	132	-	99
9.5.1802 tot 22.9.1802	110	109	52 (vanaf 6.6.1802)	8

De verschillen waren dus groot tussen de officieel aangegeven geboorten en de geregistreerde dopen in het kerkregister.

⁷ P. COUSSEMENT, De kerkregisters en de burgerlijke stand te Roeselare en te Rumbekke onder de Beloken Tijd (1797-1802), in: *Derde jaarboek van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en Ommeland*, Roeselare, 1963, pp. 33-49.

We nemen ook een tweede tabel over met het aantal geboorten in Brussel. Hier plaatst de auteur het aantal personen die enkel opgetekend werden in de burgerlijke stand tussen haakjes⁸. Hier krijgt men met een omgekeerde toestand te maken als die in Roeselare. Enkele kinderen komen niet voor in de parochieregisters. Wel schrijft Dockx: *Un examen global montre que la majorité des nouveaux nés (plus de 90 %), durant tout le régime français, furent à la fois baptisés et déclarés à l'état civil. Simultanément, le nombre des enfants ne figurant pas dans les registres de baptêmes eut tendance à augmenter, alors que celui des inconnus à l'état civil diminuait.* Er waren dus zeker ook hier hiaten in de burgerlijke stand.

Brussel	Jaren				
	1796-1797	-1803	-1806	-1809	-1812
Aangifte door:					
de vader	599 (6)	555 (9)	539 (10)	497 (9)	520 (6)
vroedvrouw of dokter	59 (1)	91 (20)	102 (26)	142 (34)	167 (48)
Directeur hospitaal Saint-Pierre	151 (1)	48	-	-	-
Gevonden	43	4	-	-	1
Geen aangifte	51	43	14	8	15
Totaal :	903	741	655	647	703

Het zal ons dan ook niet verwonderen dat achteraf heel wat akten van bekendheid werden geregistreerd voor de vrederechter. Ph. Coussement onderzocht die akten van bekendheid of notoriteit in het archief van de vrederechter en geeft in zijn bijdrage 117 personen weer⁹. De eerste persoon die hij vermeldt waarvoor een akte van bekendheid werd opgemaakt, betreft Anna Catharina Calbert, echtgenote van Jacobus Samyn die volgens de akte van bekendheid overleed te Roeselare, einde vendémiaire IX (oktober 1800). Ze werd twee dagen nadien begraven op het kerkhof en dit gebeurde op een zondag (akte van bekendheid 18 pluviöse XIII of 7 februari 1805).

Ook werden dergelijke akten geregistreerd bij de notaris. Jacobus Augustinus Dehulster werd in Roeselare op het einde van 1800 aangesteld als *maire* te Roeselare. Tevens oefende hij het beroep uit van notaris, eerst te Rumbeke en daarna te Roeselare. Veel van de minuten zijn uit dit notariaat verdwenen, uit de repertoria brengen we hier een paar voorbeelden (waarvoor de minuten zich niet meer in dit archief bevinden):

- *constatant que Jean Vandeputte est décédé, cultivateur à Roulers en l'an 1801 laissant pour veuve Barbe Therese Willaert (26.10.1814)*¹⁰;

- *constatant que Barbe Therese Seynaeve, veuve de Pierre Jean Degrand, est décédée à Roulers le six février mil sept cent quatre vingt dix huit (02.05.1815)*¹¹.

Blijkbaar had men ook bij de burgerlijke stand aandacht voor het probleem dat een aantal kinderen niet werden opgenomen in hun registers. Zo vinden we achteraan de alfabetische tafel van de geboorten 21.09.1802-1812 voor Beveren-Roeselare volgend lijstje zonder datum van akte maar wel met de vermelding van het jaar 1806:

- Callewaert Bruno
- Denier Barbe

⁸ (red. J. CRAEYBECKX – F. SCHEELINGS) Y. DOCKX, La sécularisation de l'état civil à Bruxelles, 1796-1815, in: *De Franse Revolutie en Vlaanderen. De Oostenrijkse Nederlanden tussen oud en nieuw regime*, Handelingen van het colloquium dd. 1 en 2 december 1988 te Brussel, Brussel, 1990, pp. 231-276.

⁹ P. COUSSEMENT, o.c., pp. 36-48.

¹⁰ Rijksarchief Kortrijk, notaris Jacobus Augustinus Dehulster, nr. 32, jaar 1814, nr. 54.

¹¹ Ibidem, nr. 33, jaar 1815, nr. 47.

- Donck Charles
- Hoirnaert Pierre
- Masseyne Bernard
- Pille Dominique François
- Sobry Thérèse
- Vandenberghé Jacques
- Vanneste Barbe
- Vanneste Rosalie
- Walaëys Jean.

Het lijstje wordt afgesloten met volgende nota: *tous ces noms ne se trouvent pas dans les actes de naissance.*

De zoeker heeft hier geluk: de alfabetische klapper vermeldt de namen wel, maar hiervoor moet men wel toevallig op het einde van de namenlijst kijken ! Maar bij controle blijkt echter dat het oudst bewaarde doopregister van deze parochie slechts start in 1807 ! Ook hier zijn er dus hiaten.

DE DOOPREGISTERS

We mogen de parochieregisters waarin de dopen genoteerd zijn als veruit de interessantste te consulteren bron beschouwen naast de geboorteakten van de burgerlijke stand.

Graag sommen we hier een aantal zaken op die een meerwaarde kunnen betekenen bij het genealogisch onderzoek:

- de doopakten vermelden de leeftijd van de ouders en de plaats van afkomst. In de beginjaren van de burgerlijke stand is dat in die akten meestal niet het geval. Die periode is sowieso al een moeilijke periode voor de genealoog. Leeftijd en plaats van herkomst kunnen dus zeker van belang zijn.

- indien vader of moeder van de dopeling afkomstig zijn uit een grote stad en hij of zij is geboren in het Ancien Régime dan is het dikwijls zoeken in welke parochie. Daar waar de burgerlijke stand bv. enkel 'Brugge' opgeeft zal de doopakte ons ook melden in welke Brugse parochie vader of moeder gedoopt werd. Voor Brugge is dit probleem ondertussen opgelost door de nieuwe tafels die werden opgemaakt door VVF Brugge met een verwijzing naar de parochie. Alle 233872 dopen tussen 1565 en 6 oktober 1796 werden ondertussen opgenomen in het vrijwilligersproject www.vrijwilligersrab.be. Voor andere (grote) steden kan dergelijke verwijzing naar de parochie wel nog een belangrijke aanduiding betekenen.

- de doopakten vermelden uiteraard de peter en meter die meestal tot de familie behoren, de getuigen in de burgerlijke stand zijn dat meestal niet. Soms heeft men ook geluk dat de woonplaats van die doopheffers vermeld is zodat men op het spoor komt van een 'verloren' familielid.

- ook wanneer de vroedvrouw de doop verricht, kan men haar naam terugvinden. Misschien is dit een klein detail maar misschien loont het toch de moeite dit te noteren als fait-divers in de familiegeschiedenis. Ook wanneer de chirurgijn of dokter het kind gedoopt heeft, wordt dit genoteerd.

- vanaf de jaren 1850 schrijft men in de rand met wie de dopeling gehuwd was. Indien dergelijke gegevens niet terug te vinden zijn in de bevolkingsboeken of wanneer de persoon uitgeweken is naar een andere gemeente dan waar hij of zij huwde, zijn dit opnieuw erg bruikbare gegevens. Indien de gezochte persoon huwt binnen de huidige honderd jaar is het soms moeilijk om deze akte te kunnen consulteren; dank zij de vermelding naast de doopakte in de parochieregisters heeft men toch een datum van (kerkelijk) huwelijk.

Anno Domini 1856, die 10 mensis Januarii inproscriptus baptizavi
 Stephaniam Mar. Stephaniam - Mariam Thomam filiam legitimum Diederici, et Joh. alati
 32 annorum, et Barbarae Vermeulen, et Joh. alati 37 annorum.
 Conjugum et in Joh. habildanduum, matrum Joh. mure Joh. deuma.
 Petrus Delforce
 mate, omidit Chagleroy
 cum Petri Aerts, filio Francisci
 et Catharinae Beekelhaere
 die 13 Jan. 1917

In het voorbeeld hierboven lezen we in de marge dat Stephania Maria Thomas (° Roeselare, 10.01.1856) trouwde (uiteraard wordt het kerkelijk huwelijk genoteerd) te Charleroi met Petrus Aerts op 13 januari 1917.

Petrus Delforce.
 Die 11 Martii 1912, in
 s. Hilarii, Halluin, dioc.
 Cameracensis, Mm inuit
 cum Maria Lud. van-
 Steenkiste, ex Halluin.
 in Halluin s. Alphonsi
 dioc. Lilla. mat. inuit s.
 c. Maria: ~~1912~~ 10.3.17

De randmelding over de huwelijken van Petrus Delforce naast zijn doopakte.

Ook wanneer iemand uitgeweken is naar Frankrijk of Amerika komt men op die manier soms de plaats van het huwelijk te weten. Zo trok Petrus Delforce, die het levenslicht zag te Roeselare op 1 november 1858, naar Noord-Frankrijk en trouwde volgens een randvermelding naast zijn doopakte tweemaal in Halluin. De eerste keer gebeurde dat op de Sint-Hilariusparochie aldaar op 11 maart 1912, de tweede maal trouwde hij in de Sint-Alphonsiuskerk te Halluin op 10 maart 1927. De eerste bruid, met name Maria Ludovica Vansteenkiste, was afkomstig uit Halluin; zijn tweede echtgenote was Maria Lagae.

Zo zouden we nog tal van voorbeelden kunnen opsommen. Het wordt ook echt interessant wanneer personen die gevlucht zijn naar Frankrijk voor de gevaren van de Eerste Wereldoorlog,

daar al dan niet tijdens die oorlog trouwen. Door de oorlogsomstandigheden werden ze soms niet uitgeschreven uit de bevolkingsregisters, die trouwens nog niet raadpleegbaar zijn: de boeken uit die periode zijn net nog jonger dan 100 jaar. Een randvermelding bij de doopakte geeft op die manier uitsluitel. Zo werd Maria Josepha Willems geboren te Roeselare op 11 maart 1878 en 's anderendaags op de Sint-Michielsparochie gedoopt. In marge lezen we dat ze trouwde te Le Tréport (Sint-Jacob) op 8 augustus 1918 met Carolus Mathieu (° 4.7.1877) uit Elouges (bisdom Doornik). Ook vinden we huwelijken terug in de voormalige Kongokolonie, bv. in 'Leopoldstad' (*in civitate Leopoldopoli*).

- voor latere kloosterlingen krijgt men hiervan een aanduiding in marge. Maria Vandembroucke werd geboren op 10.11.1893, we lezen in marge dat ze binnentrad in het klooster van de Zusters van Boetvaardigheid, 'Kapucinessen regel van de 3de orde van Sint-Franciscus' in de Boeveriestraat te Brugge.

- naar het einde van de 19de eeuw toe wordt in marge ook de datum (en plaats) van het H. Vormsel genoteerd. In Roeselare krijgt men hierdoor soms een aanduiding waar de familie verbleef tijdens de Eerste Wereldoorlog (bv. in Geel).

- soms krijgen we te maken met voorouders die naar onze streken immigrerden en in hun plaats van herkomst niet-katholiek gedoopt werden. Hiervoor kunnen we een praktisch voorbeeld aanhalen uit de eigen opzoekingen. De overgrootvader van de grootmoeder langs moederszijde van onze echtgenote is Friederich Müller. In de burgerlijke stand vinden we twee maal een 'N.N.' bij de namen van zijn ouders wanneer hij overlijdt in 1843. Een burgerlijk huwelijk werd niet teruggevonden. Dank zij de doopakte van Friederich Müller kennen we de naam van zijn ouders, namelijk Heinrich en Dorothea Gemme. Hij werd namelijk daags voor het kerkelijk huwelijk gedoopt. Toelating van de Gentse bisschop de Broglie werd verleend, het blijkt dus ook uit de akte dat hij destijds luthers, dus protestants gedoopt werd in zijn geboorteplaats Nienburg (deze stad bevindt zich tussen Hannover en Bremen).

Mundis Aprilis 1843.

*Procurator licentia Celsissimi Domini Mauriti De Drooghe
S. R. D. principis, Episcopi Gandavensis, Fredericus Muller Nove-
burgensis in Fannatitia, natus anno Milleesimo Septingente-
simo octagesimo primo, filius Henrici, et Dorothea Gemme
conjugum, prius Baptizatus ra Ministe Lutherano, hic
sub conditione Baptizatus est 6° Aprilis a me infra-
scripto. Susceperunt Nomines Augustinus Mathieu,
et Marianna de Jonghe.*

*Ante susceptionem Baptismi, predictus Fredericus
Muller fecerat abjuracionem hereses et profellionum
fidei catholice Juxta formulam Pii IX.*

D. E. Simonis script.

De doopakte van de toen 37-jarige Friederich Müller.

- ook in de marge vinden we meldingen van plaatselijke bewoners die huwen met iemand van een andere religie. Helena Desarranno (sic, ° Roeselare, 1895) trouwt volgens randmelding op 5.3.1919 met James Henry Wainwright uit Liverpool terwijl Germana Dufloor (° Roeselare, 1900) op 20.5.1920 in het huwelijksbootje stapt met de Engelsman William John Toronsend.

- vermelding van de grootouders (niet altijd) van de dopeling indien hij of zij een natuurlijk kind is.

Het nadeel bij consultatie is dat er geen alfabetische klappers voorhanden zijn. Sommige pastoors hebben uit interesse een eeuw of anderhalve eeuw later zelf voor die indices gezorgd (bv. Koolskamp). Maar ook hebben vrijwilligers van de VVF hier en daar al voor een aantal nuttige alfabetische lijsten gezorgd die de raadpleging vergemakkelijkt. Meestal is de familienaam van de dopeling wel in de marge genoteerd zodat een register snel doorzocht kan worden. Ervaring leert echter dat die niet altijd voor 100 % te vertrouwen zijn want soms komt de familienaam van de moeder voor in de rand alhoewel het een doopsel van een wettig kind betreft.

Ook noteren we soms voor de geboortedatum een verschil van een dag tussen beide bronnen. Uiteraard kan men in zijn stamboomprogramma geen doopdatum registreren die voor de geboortedatum ligt.

HUWELIJKEN

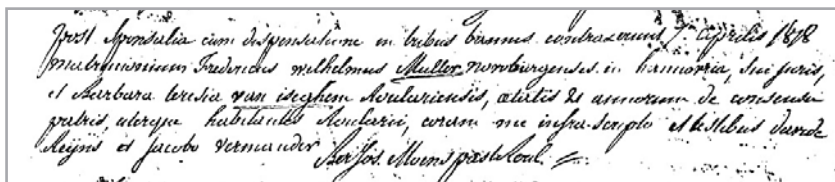
De voordelen om deze bron te raadplegen zijn veel minder dan de consultatie van de dopen. Hier kunnen we kort zijn:

- net zoals bij de dopen en overlijdens bevat de beginperiode van de burgerlijke stand niet alle personen, vandaar dat een controle van de kerkelijke registers nuttig kan zijn.

- men noteert naast het burgerlijk huwelijk ook het kerkelijk huwelijk, al dan niet op dezelfde dag.

- de huwelijksgetuigen behoren meestal tot de naaste familie, dit in tegenstelling tot de getuigen bij het burgerlijk huwelijk.

- zoals hierboven vermeld wordt, is het ook mogelijk dat men een kerkelijk huwelijk zal terugvinden maar niet het burgerlijke. In het geval van onze Friedrich Müller, die daags na zijn doop kerkelijk huwde met (Barbara) Theresia Van Iseghem, is dit ook de enige bron waarin we een eventuele tweede voornaam terugvinden van Friederich, namelijk Wilhelm.

Het kerkelijk huwelijk Müller – Van Iseghem

Uit dit huwelijk sproten dertien kinderen. Eigenaardig genoeg wordt bij de eerste vijf in de burgerlijke stand telkens een formule gehanteerd over vader Friedrich Müller met volgende woorden: 'zig erkennende den vader te weezen van dit kind en het zelve voortsgebragt te hebben met Theresia Vaniseghem'. Vanaf het zevende kind verdwijnt deze formulering alhoewel we tot heden geen burgerlijk huwelijk gevonden hebben.

- ook later vinden we huwelijken van andersgelovigen terug, maar blijkbaar legde de kerk reeds wat meer soepelheid aan de dag. Een toelating van de Heilige Stoel volstond blijkbaar op 18 januari 1873 wanneer in de Roeselaarse Sint-Michielskerk het huwelijk ingezegend werd van Emilius Dickson *protestano Dunkerke habitans* maar geboren in het Schotse kuststadje Arbroath, en Emilia Ritter *catholica*, dochter van Frederik (zelf een buitenlander van afkomst) en Elisa Debrouckere.

- wanneer bruid en bruidegom bloedverwant zijn, wordt dit in de akte van het huwelijk genoteerd. In de eerste helft van de 19de eeuw kan dit een interessante insteek zijn om tot de juiste voorouders in het Ancien Régime te komen. De graad van bloedverwantschap en dus de *dispensatie* wordt hier teruggevonden.

- de bloedverwantschap wordt door de pastoor heel dikwijls ook getekend zodat de genealoog een klein stukje stamboom voorgeschoteld krijgt. Op de Roeselaarse Nieuwmarkt, een leundersgemeenschap, werd dikwijls getrouwd met (verre) verwanten. Waarschijnlijk om die reden verzamelde de pastoor op het einde in een van zijn huwelijksregisters een aantal onderlinge verwantschappen zodat hij die niet telkens opnieuw moest uittekenen. De reeks gaat terug tot het echtpaar Matheus Van Moerkercke - Maria Jacoba Gaetaan (Caytan, Gaytant allen afstammend van een Italiaans soldaat). Zij traden in 1737 te Roeselare in het huwelijk (de nrs. 470 en 471 in de kwartierstaat van onze echtgenote).

We geven hieronder een voorbeeld weer van een afzonderlijk uitgetekende bloedverwantschap bij het huwelijk te Roeselare in 1889 van Victor Van Calbergh (°1869) met Florentia Samyn (°1862). Ze waren bloedverwant in de 4de graad. De voorouderreeks gaat hier dus zeker terug tot het Ancien Régime.

Joannis Lutant	
Joanna Dumon	
1	1
Jacobus Samyn	Jacobus Van Calbergh
Theresia Lutant	Nosa Lutant
2	2
Joannes Samyn	Nosd Van Calbergh
Nosalia Cayt	Catharina Samyn
3	3
Antoon Samyn	Car. Lud. Van Calbergh
Mica Van Ghelue	Juliana Van Ghelue
4	4
Florentia Samyn	Victor Van Calbergh
Spinda	Spinda

Dergelijke verwantschappen zijn niet alleen in de Roeselaarse kerkregisters terug te vinden. Bewijs hiervan het werkje dat W. Peene publiceerde, waarin hij deze schetsen verzamelde¹².

- op de eerder genoemde Roeselaarse Nieuwmarkt – maar dat was destijds overal het geval – gregen heel wat bewoners een bij- of lapnaam toebedeeld. Waarschijnlijk had de plaatselijke geestelijkheid het moeilijk om bepaalde parochianen te identificeren, want het huwelijksregister (1888-17.308.1893) van de Roeselaarse Sint-Michielsparochie bevat naast de verzamelde schetsen met bloedverwantschappen achteraan eveneens een lijst met lapnamen onder de titel '*Nieuwmarkt. Eigennamen en lapnamen van sommige inwoners*'. We noemen er hier enkele uit de meer dan een bladzijde lang tellende lijst:

't siroop oogkse	Jacoba Callebert
Lang en smol (=smal)	Claeys-Houthoofd
De kilo goud	Elisa Ingels
De nagelbyter	Marie Ingels
Karel Landuit	Petrus Deckmyn
Jan Beuterschyter	Jan Degrendel

Of ook in andere parochies dergelijke kleurrijke lijsten opgenomen zijn, is ons niet bekend ! Wel kunnen we verwijzen naar de publicatie van de Tieltsse genealoog wijlen R. Tanghe, die alle bijnamen noteerde in de Tieltsse parochieregisters van de 17de eeuw¹³. Maar dat is een geval uit het Ancien Régime.

OVERLIJDENS

Hier volstaan enkele regels commentaar. De geestelijkheid noteert hier meestal de datum van overlijden en niet die van de begrafenis, alhoewel er ook hier ongetwijfeld uitzonderingen moeten zijn. Dit is zeker het geval na een paar decennia in de 19de eeuw; in het begin werd de datum van de begrafenis wel genoteerd. Met welke dienst de overledene begraven werd, hebben we geen enkele maal teruggevonden.

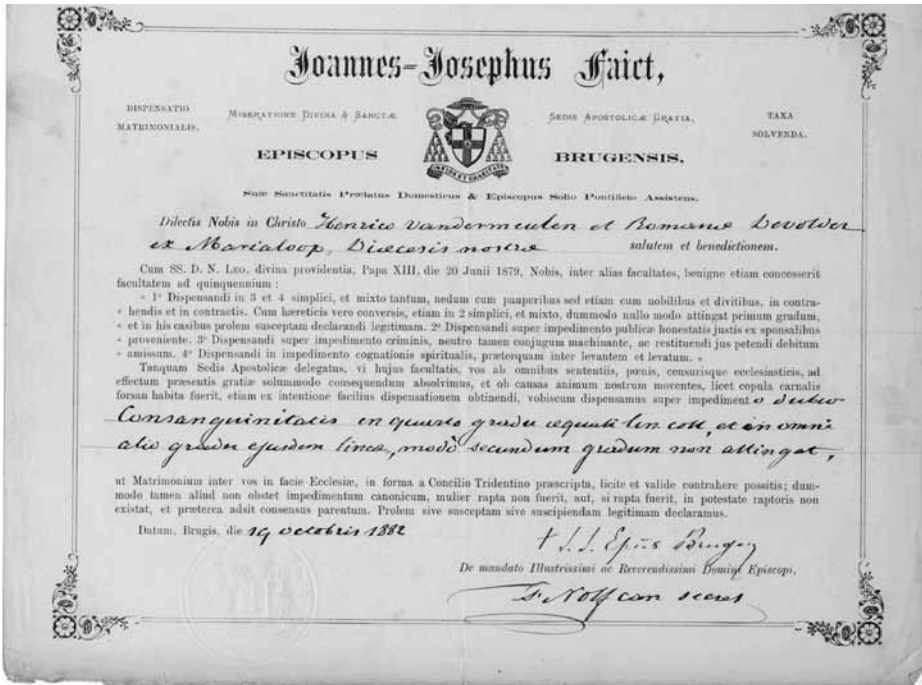
De registers met de overlijdens bevatten dan ook weinig (nieuwe of andere) elementen die we niet in de burgerlijke stand kunnen terugvinden. Enkel de beginperiode kan nuttig zijn om eventueel een niet in de burgerlijke stand geregistreerd overlijden terug te vinden. Maar bij de hierboven gemaakte opmerkingen geldt uiteraard dat op iedere regel uitzonderingen bestaan.

LOSSE STUKKEN

Heel wat parochieregisters bevatten ook losse stukken en dat van diverse aard. De meeste echter zijn huwelijksdispensaties, die verleend zijn door de bisschop bij vaststelling van bloedverwantschap van bruid en bruidegom. Deze documenten ogen erg mooi en kunnen dan ook gebruikt worden als illustratie in de later te publiceren familiegeschiedenis.

¹² W. PEENE, *Genealogische schetsen opgemaakt bij dispensaties van huwelijken door E.H. Slosse te Rumbeke 1880-1913*, Gistel, eigen beheer, 1991.

¹³ R. TANGHE, Alfabetische lijst van de bijnamen vermeld in de akten van de parochieregisters van de stad Tielt in de jaren 1600 tot 1700, Deel I, in: *Vlaamse Stam*, 15de jg., nr. 1, januari 1979, pp. 21-28 en Deel II, in: *Vlaamse Stam*, 15de jg., nr. 2, februari 1979, pp. 73-77.

Dispensatie bij het huwelijk van Henri Vandermeulen en Romanie Devolder

Maar ook uittreksels uit doopakten zijn te vinden tussen de losse stukken. Andere documenten zijn aanvragen om een kopie van de doopakte op te sturen naar bv. Canada waar de persoon in het huwelijk wil treden. We vonden bv. ook een vraag terug uit Detroit van de scheutist André Taillieu om een huwelijk in het doopboek van de Roeselaarse Sint-Michielsparochie te noteren.

RICHTLIJNEN OF INSTRUCTIES

We kennen weinig of geen instructies hoe en op welke manier de parochieregisters verder bijgehouden moesten worden. Toevallig botsten we destijds op een decreet van 9 april 1811 van de Gentse bisschop monseigneur de Broglie. Het werd integraal ingeschreven in het doopregister (1815-1823) van Sint-Baafs-Vijve en wordt in bijlage weergegeven. De bisschop drong aan op een uniforme werkwijze bij het toedienen van het doopsel en stelde hiervoor een aantal regels op. In de loop van 1816 werden deze richtlijnen ingetrokken.

Enkele jaren geleden reeds constateerden we dat bij een bepaalde pastoor de registratie van dopen, huwelijken en overlijdens niet meer in een boek gebeurt, maar dat alles in de computer ingebracht wordt. Wat als deze pastoor verhuist naar een andere parochie? Zijn hieromtrent bv. bepaalde richtlijnen van kracht?

BEWARING

Meer en meer parochies kampen met een tekort aan priesters, zodat pastorieën leeg staan en bepaalde parochies samenwerken of fusioneren en zo slechts over één priester kunnen beschikken. Het gevaar is dus niet denkbeeldig dat nog meer waardevolle kerkregisters verdwijnen.

Gelukkig namen tal van afdelingen van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde in het verleden het initiatief om fotokopieën of digitale foto's te nemen van deze kerkregisters van na de Franse Revolutie. Zo krijgt de lezer een mooi overzicht van alle beschikbare kopieën in het VVF Nationaal Documentatie- en Studiecentrum voor Familiegeschiedenis te Merksem door even de webstek www.vvfnationaalcentrum.be/00_indexnieuw.htm? te consulteren (klik daarna op 'parochieregisters' onder 'Ons aanbod'. Je krijgt een overzicht waar weliswaar ook de Ancien Régime-registers in voorkomen, maar je zult merken dat het aanbod niet min is !!!

Ook in andere documentatiecentra is heel wat voorhanden. In Melle kan de zoeker eveneens terecht en wil je ook hier vooraf weten wat er te vinden is, klik dan eerst even op <http://users.skynet.be/museum.melle/inventaris.htm> en vervolgens op 'inventaris parochieregisters'. In Oostende bewaart men fotokopieën van een aantal parochieregisters vanaf 1796 waarbij enkel de recentste 100 jaar in de leeszaal ter beschikking worden gesteld. Voor een tweetal parochies uit Oostende en een randgemeente bleken bij het maken van de kopieën een aantal registers onvindbaar. Ook hier kun je het onderzoek voorbereiden door te zoeken op de webstek.

In Roeselare heeft men eveneens een groot schaduwarchief aangelegd met 19de-eeuwse parochieregisters (zowel in kopie als digitaal). Bijna alle gekopieerde registers werden eveneens gedigitaliseerd en zijn te consulteren via de computers van het documentatiecentrum (voor een overzicht zie www.vvfroeselare.be, documentatiecentrum, digitale bronnen en open het PDF-bestand). Bij de aanleg van het schaduwarchief bleken ook in de streek rond Roeselare en Tielt reeds heel wat registers verdwenen. We hebben niet de webstek van iedere VVF-afdeling bezocht om op zoek te gaan naar eventuele beschikbare kopieën. Dat laten we aan de vorser zelf over.

We verwijzen ook naar de oproep van stafmedewerker Familiekunde Vlaanderen Valerie Vermassen in het vorige nummer van *Genealogie en Heraldiek* (nr. 4, 2011, p. 181): 'oproep tot melding van via internet toegankelijke gegevens uit parochieregisters en registers van de burgerlijke stand'. Ook hier vinden we misschien reeds gepubliceerde gegevens die we als genealoog (nog) niet kennen.

Ook in het Rijksarchief zijn meer en meer dergelijke registers consulteerbaar. Zo verschenen in 2010 vijf nieuwe inventarissen bij het Rijksarchief Kortrijk waarin ook telkens 19de-eeuwse parochieregisters zijn geïnventariseerd. Bij wijze van voorbeeld vermelden we dat de inventaris van de Sint-Jan-de-Doperparochie te Kachtem onder de nummers 226-236 parochieregisters vermeldt van 1794 tot 1889¹⁴.

¹⁴ H. CALLEWIER, *Inventaris van de Sint-Jan-de-Doperparochie te Kachtem. 1623-1954*, Algemeen Rijksarchief, Brussel, 2010, 27 pp., toegang 25/65. De andere inventarissen van zijn hand bevatten ook verwijzingen naar 19de eeuwse parochieregisters. Het betreft de Sint-Eutropiusparochie te Heule, de Sint-Antonius-Abtparochie te Rollegem, de Sint-Corneliusparochie te Aalbeke en de Sint-Amandusparochie te Bellegem.

BESLUIT

We hopen met deze bijdrage gewezen te hebben op het nut om ook de 'moderne' parochie-registers (zoals die soms ook genoemd worden) te consulteren. Het loont zeker de moeite de doopregisters door te nemen, maar ook de huwelijken dient men zeker te raadplegen. Het ontbreken van de nodige indices kan een probleem vormen, maar soms kunnen de alfabetische tafels van de burgerlijke stand ons ook helpen om in de buurt te komen van de datum van een kerkelijke akte. Ook de losse stukken kunnen onze familiegeschiedenis opfleuren.

Met spanning kijken we ook uit naar de volledige realisatie van het intranet tussen alle documentatiecentra zodat in de toekomst eender waar o.a. deze bronnen zullen kunnen geconsulteerd worden voor zover ze uiteraard reeds in digitale vorm ter beschikking gesteld zijn.

BIJLAGE¹⁵

Mgr de Broglie episcopi Gandavensis ordinatio 9° aprilis 1811.

Quoniam non eadam ubique praxis circa baptizatos a laicis, etiam obstetricibus, item ab haereticis, in diocesi nostra servatur, quod statuta et ritualia diversarum diocesium ex quibus diocesis gandavensis coalescit, eo circa diversimodo prescripserant; ne in re tam gravi quid a quoquam temere et contra regulas a patribus traditas usurpari contingat, statuendum duximus et tenore praesentium statuemus et mandamus ut ex inceptis in tota diocesi nostra serventur quod sequitur.

1° Quotiens, urgente necessitate, obstetrix, chirurgus aut laicus quicumque baptizare debuerit, habeat unum aut duos, si poterit, actionis suae testes, qui attente observent an materia et forma ut oportet adhibeantur.

2° Dum proles ab obstetrice aut alio laico baptizata, pro supplendis ceremoniis ad ecclesiam deferatur; pastor aut ejus vicis supplens ab eo qui baptizavit et a teste aut testibus accurate inquiret de materia et forma adhibita et de modo a baptizante servato et quoties aut nullius testis idoneus adfuerit, aut examine facta, de valore baptismi dubium remanserit, baptismum conferatur sub conditione; secus autem solae ceremoniae supplebuntur.

3° Praeterea curabunt ecclesiarum rectores ut populum sibi subditum de tempore in tempus baptizandi modum generatim edoceant, obstetrices autem ac chirurgos, quibus ea cura non raro ex munere incumbit, specialius instruant.

4° Quod attinet eos qui ab haereticis acceperant baptismum, nihil innovetur, sed regula teneatur a patribus tradita, ut manus illis tantum imponantur in poenitentiam, nisi forsitan venerint ab haereticis de quorum baptismo ob vitiatam formam aut materiam legitima suspicio invaleat: quales sunt praecipue calvinistae, qui interdum in aqua rosacea aut per solum aspersionem, aut aliter invalide aut dubie baptizant; hos examine facto, si dubium perduret, placet iterato, sub conditione baptizari.

5° RR DD pastores universi hanc ordinationem suis registris inscribant et ex inceptis ubique accurate sequantur.

Datum gandavi 9° aprilis 1811. Sign

¹⁵ Met dank aan de heer Hector Lievens, bestuurslid VVF Roeselare, voor de vertaling uit het Latijn. Hij zorgde ook voor het bijschrift bij de afbeelding uit de parochieregisters van Hooglede.

Subscriptur formula examinis instruendi super valore baptismi a laico collati :

1° Inquiretur quis baptizaverit

2° Separatim audiendi baptizans et testes

3° Indagandum an in aqua naturali sit facta ablutio

4° An in sufficienti copia an forsitan in paucis ductabat aquae guttulis ?

5° An in capite an in aleo corporis membro ?

6° An tangendo ipsam capitis carnem et non summos tantummodo capillos

7° An nihil omissum in praefatione formae ? An expresserint hoc : 'Ego te baptizo' An verba formae pronuntiata fuerint eodem tempore quo fiebat ablutio?

8° An eadem persona formam protulerit et aquam effuderit

Hoc mandatum anno 1816 ab Episcopo revocatum est.

Decreet van 9 april 1811 door Mgr. de Broglie, Bisschop van Gent.

Omdat niet overal in ons bisdom dezelfde werkwijze in acht wordt genomen bij de toediening van het doopsel door leken, ook door verloskundigen en meer nog door ketters, vermits de regels en de rituelen op een verschillende manier zijn voorgeschreven in de verschillende diocesen waaruit het bisdom Gent is samengesteld en omdat het niet past dat in zulke ernstige aangelegenheid gelijk wie het doopsel zomaar kan uitvoeren tegen de traditionele regels van onze kerkvaders in, hebben we ons voorgenomen die regels op te stellen en we manen aan dat vanaf nu in gans ons bisdom in acht genomen zou worden wat volgt.

1° Telkens wanneer in geval van dringende noodzaak, een vroedvrouw, een chirurgijn of gelijk welke leek verplicht is een doopsel uit te voeren, zal hij er voor zorgen, zo mogelijk, één of twee getuigen te hebben van zijn handeling. Deze getuigen zullen opletend toezien of het doopsel zowel naar vorm als naar inhoud wordt uitgevoerd zoals het hoort.

2° Wanneer een kind gedoopt is door een vroedvrouw of een andere leek, zal het naar de kerk gebracht worden voor de uitvoering van de bijhorende ceremoniën. De pastoor of zijn plaatsvervanger zal zowel de dooper als de getuige of getuigen nauwkeurig ondervragen over de vorm en de inhoud van het doopsel en over de gevolgde werkwijze en wanneer ofwel geen betrouwbare getuige aanwezig was ofwel wanneer uit zijn onderzoek blijkt dat er twijfel blijft bestaan over de geldigheid van het doopsel zal het kind herdoopt worden "onder voorwaarde"; in het ander geval zullen alleen de ceremoniën uitgevoerd worden.

3° Bovendien zullen de parochieleders er voor zorgen dat hun parochianen van tijd tot tijd grondig onderwezen worden over de algemene werkwijze waaraan een doopsel moet voldoen; verloskundigen en chirurgijnen zullen ze evenwel zeer speciaal opleiden omdat, door de aard van hun beroep, hun deze zorg niet zelden ten deel valt.

4° Wat betreft de kinderen aan wie het doopsel toegediend werd door ketters, moet dit niet vernieuwd worden, voor zover het uitgevoerd is volgens de traditionele voorschriften van de kerkvaders, zodat alleen maar de handen moeten opgelegd worden als penitentie. Tenzij er soms gevallen zouden voorkomen waarbij terechte twijfel blijft bestaan over de geldige uitvoering van het doopsel door ketters omwille van de afwijkende vorm en inhoud, zoals bepaalde calvinistische gebruiken die soms met rozenwater dopen of op andere ongeldige of twijfelachtige manier tewerkgaan. Deze kinderen zullen bij voorkeur opnieuw "voorwaardelijk" gedoopt worden, wanneer na onderzoek blijkt dat er twijfel bestaat over de geldigheid.

5° Alle EE. HH. Pastoors zullen dit decreet inschrijven in hun registers en van nu af overal nauwkeurig toepassen

Gent, 9 april 1811

Hierbij volgt de werkwijze betreffende het onderzoek van de geldigheid van een doopsel uitgevoerd door een leek:

1° Er wordt onderzocht wie het kind gedoopt heeft.

2° De doper en de getuigen moeten afzonderlijk gehoord worden.

Er moet onderzocht worden:

3° Of de besprenkeling gebeurde met natuurlijk water.

4° Of er een voldoende hoeveelheid gebruikt werd of soms alleen enkele druppels water.

5° Of het toegediend werd op het hoofd of op een ander deel van het lichaam.

6° Of de besprenkeling gebeurde op de hoofdhuid of alleen maar op de toppen van het haar.

7° Of er niets vergeten is bij het opzeggen van de gebedsformule. Of ze wel duidelijk uitgesproken hebben: "ik doop u". Of het uitspreken van deze formule tezelfdertijd gebeurde als de besprenkeling.

8° Of het dezelfde persoon was die de formule uitsprak en het water sprenkelde.

Deze opdracht werd ingetrokken door de bisschop in het jaar 1816.

VERVALLEN HOFSTEDEN IN HET BRUGSE VRIJE¹

Eddy Dubruqué

	Ambacht	Parochie	Informatie
LSIB	Gistel	Gistel	Cornelis Claijs gebruikt een hofstede van 17-0-0 roeden groot, eigendom van de erfgenamen Capoen.
LSIB	Gistel	Gistel	Een hofstede van 40 gemeten eigendom van de graaf van Gistel gelegen in Gistel is vervallen. Op deze hofstede zijn altijd een koppel paarden gebruikt. Van de huizingen op deze hofstede zijn de deuren en vensters uitgebroken en verkocht. De stallingen en schuren afgebroken en het vrijgekomen land verpacht aan een zekere Slembrouck gehuwd met de weduwe van Carel Delva.
LSIB	Gistel	Gistel	Frans Duck gebruikt zijn eigen hofstede van 33-1-73 roeden en verpacht de huizingen aan Joannes Lingij, een arbeider.
LSIB	Gistel	Gistel	Frans Duck gebruikt en bewoont een hofstede van 72-0-97 roeden eigendom van het klooster der Jacobinessen in Brugge.
LSIB	Gistel	Gistel	Joannes Opsomer gebruikt nog een derde van de hofstede van 39-1-9 roeden eigendom van Catharine Bruynsteen. De huizingen zijn al lang in vervallen toestand.
LSIB	Gistel	Gistel	Joannes Opsomer gebruikt nog een hofstede van 25-2-87 roeden land die eigendom is van het klooster van Sint-Godelieve. De huizingen worden bewoond door Pieter De Grijsse een arbeider.
LSIB	Gistel	Gistel	Joannes Opsommer gebruikt en bewoont een grote hofstede van 54-0-4 1/2 roeden land. Deze was eigendom van Theodor Witvoet uit Nantes.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter Boeseemaere gebruikte de hofstede zuidoost van de kerk gelegen en eigendom van Philips D'Hauris griffier van Gistel. De hofstede is omtrent 30 gemeten groot en er hebben altijd paarden op gelopen. Alle gebouwen zijn afgebroken, de materialen vervoerd en verkocht. De landerijen worden nu gebruikt door de weduwe van Pieter Billauw.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter De Wulf gebruikt een hofstede van 16-0-33 roeden eigendom van de heer Pulinx.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter D'Hont gebruikt nog een hofstede van 26-2-6 roeden eigendom van Joannes Ophoven. De huizingen zijn al lang in vervallen toestand.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter Van Belle gebruikt en bewoont de hofstede van Jooris Geersens, groot 36-0-15 gemeten.

¹ Het eerste deel verscheen in het vorige nummer van Vlaamse Stam, 47ste jg., nr. 3, mei 2011, pp. 277-304.

LSIB	Gistel	Gistel	Een hofstede noord van de kerk groot 40 gemeten en eigendom van de graaf van Gistel waarvan de huizingen in vervallen toestand zijn. De deuren en vensters zijn uitgebroken, de schuur en stal-lingen afgebroken. Al deze materialen zijn verkocht. De grond wordt gebruikt door Charles Delva.
LSIB	Gistel	Gistel	Pieter D'Hont gebruikt en bewoont de hofstede van 58-0-69 gemeten eigendom van het Gasthuis in Gistel.
LSIB	Gistel	Gistel	Joannes Vande Pitte gebruikt de hofstede eigendom van kanunnik Vande Sompele, groot 22-2-40 gemeten. Een deel van de landerijen liggen op het grondgebied van de parochie Moere. De huizingen worden bewoond door Cornelis D'Hauw, en arbeider.
LSIB	Gistel	Gistel	Joannes Vande Pitte gebruikt en bewoont een hofstede van 31 gemeten eigendom van het klooster van Werken.
LSIB	Gistel	Gistel	Ten westen van de kerk van Gistel ligt de afgebroken hofstede van een zekere Ketels uit de Steenstraat in Brugge, groot 13 à 14 gemeten. Alle materialen zijn door de stockhouder uit de hand verkocht en de grond wordt gebruikt door Cornelis Clays.
LSIB	Gistel	Gistel	Ten oosten van Gistel ligt er een woonstede van omtrent 30 roeden. Verleden jaar, in 1748, gebruikt door Paulus Fonteyne en eigendom van Pieter Vande Walle. Hij baatte er een vettewarie winkel (winkel in vetwaren) uit. Na zijn dood is de winkel verkocht aan Joannes Baptist De Bruyne een wagenmaker uit Moere. Joannes Batist De Bruyne heeft de woonstede volledig laten afbreken en verpacht het vrijgekomen land als hoveniersland. Dit hoveniersland wordt nu gepacht en gebruikt door François Geepaert.
LSIB		Handzame Splete	Joannes Baptist Dewilde hoofdman van de Splete van Handzame verklaard op 8 oktober 1749 dat er sinds drie jaar geen hofsteden, huizen of timmeragien binnen het district van de genoemde parochie zijn afgebroken.
LSIB	Dudzele	Heist	De heer pensionaris Boddens heeft in Heist een vervallen hofstede van 30 gemeten. Het wordt gebruikt door Joseph Van Hoeke.
LSIB	Dudzele	Heist	De prins van Groiwy heeft in Heist een hofstede van 32 gemeten die in gebruik is door Jacobus Loywage.
LSIB	Dudzele	Heist	Pieter De Maecker heeft in Heist een vervallen hofstede van 72 gemeten genaamd het Pannehof. Nu in pacht door Bertholomeus Amandels.
LSIB	Lissewege	Heist	Op de parochie van Heist noordoost van de kerk ligt een hofstede met 20 gemeten land eigendom van de pensionaris Boedens, bestaande uit keuken, schuur, paard en koestal, waarvan de schuur en het ovenkot zijn ingevallen. De hofstede wordt gebruikt door Joseph Hoeke.

LSIB	Lissewege	Heist	Op de parochie van Heist oost van de kerk ligt een hofstede met 20 gemeten land eigendom van de graaf van Crouwit. Alles staat op invallen. De ontvanger van de goederen is de heer Goeman uit Maldegem en de hofstede wordt gebruikt door Jacob Loywage.
LSIB	Vincx	Houtave	De vervallen hofstede van 40 gemeten in de parochie Houtave is volledig vervallen en eigendom van Sebastiaen Swijndanx. De hofstede wordt gebruikt door de erfgenamen van Jan De Mane
LSIB	Vincx	Houtave	De hofstede en het erf van 25 gemeten gelegen in Houtave en eigendom van de swijnen baes Timmerman uit Brugge is in slechte staat en moet nodig worden gerepareerd. De landerijen worden gebruikt door Lenaert Bulcke en Joannes de Maere. De huizingen zijn in gebruik door Jacob Christijne.
LSIB	Vincx	Houtave	Een woonhuis met erf van 10 gemeten eigendom van die van de Wijngaerde in Brugge en gelegen in Houtave is afgebrand. De landerijen worden gebruikt door Christiaen De Clercq.
LSIB	Vincx	Houtave	De hofstede eigendom van de erfgenamen Jacob Allaert en gelegen in Houtave is afgebroken. Alleen de schuur, koestael en woonhuis zijn bewoond door Paulus Marmus.
LSIB	Vincx	Houtave	Joseph Timmerman heeft een woonhuis in Houtave, in slechte staat, dat hij verhuurt aan Jan Deboot.
LSIB	Vinx	Houtave	Deze hofstede behoort toe aan Jacob Allaert en konsoorten uit Nieuwmunster. In het jaar 1749 zijn de schuur en stallingen afgebroken.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Gillis Van Parijs uit Brugge bezit in Ichtegem een hofstede van 25 à 30 gemeten land gelegen noordoost van de kerk. Deze wordt gepacht door Aernout Marius die ook pachter is van een andere hofstede eigendom van Ignatius Verbeke.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Gillis Van Parijs en de erfgenamen van Pieter De Scholmeester hebben oost van de kerk en stuk land van 25 à 30 gemeten. Daarop staat een hofstede gebruikt door Aernout Maxius waarvan het woonhuis en de schuur in vervallen toestand verkeren.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Op 26 april 1765 is bij rapport van de berijder van het ambacht te kennen gegeven dat in de parochie van Ichtegem een zekere Jacob Sap een woonhuis met aangebouwde kamer heeft. Die was gelegen op Sap zijn hofstede, groot 15 gemeten. De berijder had gehoord dat het de intentie was van Sap om de gebouwen af te breken, waarvoor hij geen toelating had bekomen. Daarom heeft de berijder alles gemeld aan de heer Crickhouder van het Vrije. Daarna heeft de berijder een brief naar Sap gestuurd met de vraag of hij het hofstedeke terug in zijn originele staat zou brengen of het nu volledig zou afbreken. De berijder wacht nog altijd op een antwoord.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	De burgemeester van Ichtegem, Lebailly heeft een vervallen hofstede van 50 gemeten zuid van de kerk. Deze hofstede was gekocht van Pieter Legillon directeur van de navigatie. De landerijen worden gebruikt door Jacob Roels.

LSIB	Koekelare	Ichtegem	De weduwe en de kinderen van de heer Bernaert hebben een hofstede van 40 gemeten oost bij de kerk. De gebouwen zijn allen vervallen en de landerijen worden gebruikt door Jan Van Parijs.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	De kinderen van Bernaert uit Brugge hebben west bij de kerk van Ichtegem een hofstede van 40 gemeten. Alle gebouwen op de hofstede zijn vervallen. Het woonhuis is in zeer slechte staat en wordt toch nog gebruikt door Jacob Pepers. De landerijen zijn in gebruik door Jan Van Parijs.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	De erfgenamen van Carel Vanhoutte hebben in Ichtegem een hofstede oost bij de kerk. Groot 6 gemeten en vervallen. Op 19 februari 1756 rapporteert de berijder dat het zelfde land in pacht werd gegeven aan Pieter Van Ockerhoutte die er een woonhuis heeft opgebouwd.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	De erfgenamen van Carel Van Hautte hebben oost van de kerk een hofstede van 6 gemeten, waarop een woonhuis staat in vervallen toestand.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Jacob Makelberghe heeft een part van een hofstede gekocht. Op zijn kavel stond een bergschuur die door een storm zes jaar geleden is omgewaaid. Jacob heeft alles afgebroken en de materialen liggen noord bij de haag opgestapeld. Op de zelfde hofstede is sinds zes jaar door Joannes Moens ook de koeienstal afgebroken en wordt de kavel door Jacob Massenhove gebruikt.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Pieter De Smedt hoofdman van Ichtegem heeft vijf jaar geleden een hofstede van 50 à 60 gemeten gekocht ver zuid van de kerk in Ichtegem. Op de hofstede stond een vervallen huis. Hij heeft het huis laten repareren en het wordt nu gebruikt door Pieter Kempeninck. De landerijen worden door Pieter De Smedt zelf gebruikt.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Joseph Adriaen Lebailly burgemeester van het Vrije, bezit in Ichtegem een hofstede van 50 gemeten. Gelegen zuid van de kerk tegenover Langhen Houck. Deze werd gebruikt tot barmisse 1744 door Jacob Pepers. De burgemeester liet het woonhuis, schuur, paardenstal en koe- en varkensstallen afbreken. Hij liet alle materialen over brengen naar een andere hofstede die ook eigendom van hem was en gebruikt door Jacob Bussche. De materialen werden gebruikt om een nieuw woonhuis met bakkeuken te bouwen.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Pieter Inghelbreght fs. Pieter heeft in Ichtegem een hofstede van 12 gemeten genaamd het Clockjuweel. Op de hofstede staat een woonhuis en schuur. De schuur is twee jaar geleden omgewaaid en het woonhuis verpacht aan Godélieve Peper. De landerijen zijn in gebruik bij Pieter Inghelbreght.
LSIB	Koekelare	Ichtegem	Pieter Ignatius De Lespere heer van Straeten heeft in Ichtegem een hofstede van 50 gemeten genaamd Het Groot Houckhuys, gelegen oost van de kerk met bos en meersen. Het is gebruikt tot barmisse 1737 door Jacob Heyndrick. Het woonhuis, schuur en stallingen zijn één voor één afgebroken. De landerijen worden gepacht door Pieter De Smedt, die ook een ander hofstede pacht van een zekere Lefever. Alle afgebroken materialen van de hofstede Het Groot Houckhuys worden gebruikt om een nieuw woonhuis, schuur, paardenstal en koe- en varkensstal te bouwen.

LSIB	Koekelare	Ichtgem	Pieter Ignatius De Schrijver heer van Straeten heeft een hofstede genaamd het Houckhuys afgebroken. De landerijen worden gebruikt door Pieter De Smidt. Verder vermeldt de inschrijving dat Pieter De Smidt sinds enkele jaren een stuk veld heeft gekocht en gebruikt van 50-60 gemeten zuid van de kerk, waar een vervallen huis op staat.
LSIB	Izendijke	Izendijke	De berijder van het ambacht van Izendijke, De Vos, verklaart dat op 5 augustus 1769 aan de crickhouder, een rapport heeft gezonden dat de gebouwen op een hofstede toebehorende aan Pieter Matthijs zijn afgebroken. Deze waren gelegen in de polder van Beosteneede.
LSIB	Van Straeten	Jabbeke	Door de berijder werd op 17 september 1749 het volgende genoteerd. Ignace De L'Espee heer van Straeten heeft een hofstede gelegen in de parochie Jabbeke aan de weg genaamd Den Leeghwegh. Laatst gebruikt door Jan Baes. De hofstede bestaande uit een hoogkamer, keuken, paardenstal en een bakkeuken werden met de grond afgebroken. Alleen de lenteschuur met koestal is blijven staan. De landerijen worden tegenwoordig gebruikt door Jacob Speecke.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede gelegen in Keiem groot 7 gemeten is eigendom van Jan Baptist Rabouwt uit Diksmuide en werd het laatst gebruikt door Maglien Van Ronse die de hofstede verlaten heeft. Door gebrek aan reparaties aan het huis en schuur zijn ze onbewoonbaar en staan ze op inval-len. De landerijen zijn in gebruik door Pieter Costenobe. De onderschreven berijder verklaart dat voorgaande verklaring niet overeen komt zijn huidige bevindingen.
LSIB	Vladslo	Keiem	Emanuel De Vos gebruikt in Keiem de hofstede eigendom van Joseph Huwijn. Groot 10 1/2 gemeten.
LSIB	Vladslo	Keiem	Pieter Costenoble gebruikt in Keiem de hofstede van 12 gemeten van Carel Roels uit Brugge.
LSIB	Vladslo	Keiem	Joannes Bernard Desender gebruikt de hofstede van 33 gemeten in Keiem eigendom van haar majesteits Spijker, in het kwartier van Diksmuide.
LSIB	Vladslo	Keiem	Lucas Allemeersch gebruikt een hofstede van de heer griffier in Keiem groot 17 gemeten, waarvan de schuur en koestal zijn vervallen.
LSIB	Vladslo	Keiem	De weduwe van Joannes Sins gebruikt een vervallen hofstede van 24 gemeten gelegen in Keiem. Eigendom van Bartholomeus Allemeersch.
LSIB	Vladslo	Keiem	Joos Roose gebruikt een vervallen hofstede van 24 gemeten in Keiem eigendom van de douairière van baron Debette.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede gelegen in Keiem groot 27 gemeten en eigendom van Pieter Van Crombrugge uit Gent is vervallen. Elf gemeten zijn in gebruik door Anthoine Feyts de rest en het huis met stallingen door Gillis Verhelst. Verder wordt er bijgeschreven dat de hofstede nu eigendom is van mevrouw De Beir, dat er aan het woonhuis in 1751 een nieuwe kelder, zolder en vautekamer met een vloer van bart en enige ribben, werden bijgebouwd. Op de schuur en stallingen werden 200 nieuwe, gley schooven, gelegd.

LSIB	Vladslo	Keiem	Een onbewoonbare hofstede gelegen in Keiem groot 24 gemeten en eigendom van Ignace Hatse en konsoorten en gebruikt door Pieter De Veldere is vervallen. Het huis wordt bewoond door een arme man. Verder wordt vermeld dat Pieter Costenobele uit Keiem de vervallen hofstede heeft gekocht.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede in zeer slechte staat gelegen in Keiem groot 30 gemeten en gebruikt door Joseph Roose. In het huis woont een arbeider. Wie de eigenaar is weet men niet.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede gelegen in Keiem groot 12 gemeten en eigendom van de wezen van Ignace Maus is vervallen. De landerijen worden gebruikt door Pieter Costenobele. Verder wordt vermeld dat de hofstede nu toebehoort aan Sr. Roels uit Brugge die gehuwd was met de dochter van Ignace Maus.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede gelegen in Keiem groot 12 gemeten en eigendom van de heer en mevrouw Jan François Verhouve uit Brugge is vervallen. De hofstede wordt nu gebruikt door Lucas Allemeersch. Alleen de schuur is in slechte staat.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede groot 35 gemeten gelegen in Keiem en eigendom van haar majesteits Spijker wordt gebruikt door Joannes Beernaerd De Sendere. De schuur, stallingen en het huis staat op invallen.
LSIB	Vladslo	Keiem	De hofstede gelegen in Keiem groot 30 gemeten en eigendom van mevrouw De Crits is vervallen. De hofstede is nu in gebruik door Pieter Deseure. De berijder stelt vast dat de schuur, wagenkot en stallingen nieuw gebouwd zijn sinds voorgaande vaststellingen. Ook aan het huis werden enige reparaties uitgevoerd.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede groot 20 gemeten en in Keiem gelegen, nu eigendom van Joseph Huwijn en vroeger gebruikt door François Claerbout is vervallen. De zelfde hofstede is nu in gebruik van Emanuel De Vos. In 1751 is het woonhuis gebouwd, de helft van de oostgevel in steen. De kelder werd ook in steen gemaakt met, aerdemootel die tevooren leem was. De zuidmuur die vroeger in leem was is herbouwd in steen. Emanuel De Vos verklaarde dat er een schuur en koestal zal gebouwd worden van de vervallen stallingen."
LSIB	Vladslo	Keiem	In Keiem staat een vervallen hofstede van 23 gemeten leeg door gebrek aan reparaties. Laatst gebruikt door Pepinnus Van Beneen en nu gebruikt door een arme werkmans. Het land wordt gebruikt door Pieter De Vuldere. De hofstede is eigendom van de kinderen van Ignace Hatse. Tevoren van Ferdinand De Was uit Ramskapelle.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een vervallen hofstede van 20 gemeten waarvan de gebouwen op een hoop liggen. De grond werd gebruikt door Francijs Claerebout. De eigenaar was een zekere De Wijn.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een kleine hofstede van 20 gemeten in Keiem die lang leeg heeft gestaan en gebruikt werd door Josephus Vanden Berghe is nu vervallen. De landerijen werden gebruikt door Anthoone Feys uit Leke. De eigenaar is Pieter Crombrugge uit Gent.

LSIB	Vladslo	Keiem	In Keiem staat een hofstede van 30 gemeten gebruikt door Pieter De Heume die op invallen staat als er geen reparaties worden uitgevoerd. Eigenaar is mevrouw De Crits.
LSIB	Vladslo	Keiem	Van een hofstede van 30 gemeten in Keiem wordt het land gebruikt door Joseph Roose. De vervallen gebouwen worden gebruikt door een werkmans. De hofstede is eigendom van mevrouw De Bette uit Brugge.
LSIB	Vladslo	Keiem	Deze vervallen hofstede van 22 gemeten in Keiem werd gebruikt door Lucas Allemeersch. De hofstede was eigendom van Jan Frans Verhove uit Brugge.
LSIB	Vladslo	Keiem	In Keiem een hofstede van 7 gemeten waarvan het huis en de schuur laatst gebruikt wordt door Mahieu Van Ronse is vervallen. Mahieu Van Ronse heeft alles verlaten omdat het op instorten staat. De vervallen gebouwen worden tegenwoordig gebruikt door een arme werkmans. De landen zijn in gebruik door Pieter Costenobel. Eigenaar van de hofstede zijn de wezen van Ignaes Maes.
LSIB	Vladslo	Keiem	Een hofstede gelegen in Keiem groot 28 gemeten en eigendom van Bartholomeus Allemeersch uit Rekem is vervallen. De landerijen worden gebruikt door de weduwe van Joannes Sins uit Vladslo. Het huis en de stallingen zijn in gebruik door Pieter Duttillier.
LSIB		Klemskerke	Het schuurte van de hofstede, 10 gemeten groot, eigendom van het godshuis van Jeruzalem is afgebroken. Het was gelegen tegen de duinen in Klemskerke. Het werd vroeger verhuurd aan Joannes Borm en wordt nu verpacht aan Cornelis Fonteyne. Het huisje wordt verpacht aan een arbeider.
LSIB	Vincx	Klemskerke	Sinds 10 jaren is het onbewoonde arbeiders platsken afgebroken. Het was gelegen in de vette bilken van de heer Delande in Klemskerke.
LSIB	Vinx	Klemskerke	Het godshuis van Jeruzalem heeft een vervallen hofstede in Klemskerke. De ontvanger van de goederen is Charles De Pottere. De hofstede wordt gebruikt door Cornelis Fortuyne.
LSIB	Vinx	Klemskerke	Enige jaren geleden is een stenen huis volledig vervallen, De stenen zijn gedeeltelijk in 1748 verkocht door een zekere De Laneve ontvanger voor het klooster van Sint-Godelieve. Jacob Sanders pachtte de hofstede.
LSIB	Vinx	Klemskerke	Het godshuis van Jeruzalem heeft een vervallen hofstede in Klemskerke, waarvan het schuurte afgebroken is. Met de stenen is er een nieuw stalteje op de hofstede gebouwd. De ontvanger van de goederen was Charles De Pottere. De hofstede werd gebruikt door Joannes Borm, Cornelis Fonteyne.
LSIB	Vinx	Klemskerke	Deze hofstede 20 gemeten groot is al enige jaren vervallen. De stenen zijn al ten dele verkocht. De rest van de stenen behoren toe aan François Delande ontvanger van het klooster van Sint-Godelieve.
LSIB	Essen	Klerken	Mattheus De Wulf heeft een hofstede van omtrent 6 gemeten. Al het houtwerk is door hem afgebroken. De landerijen worden door hem gebruikt.
LSIB	Essen	Klerken	E. Van Raes heeft een hofstede van omtrent 15 gemeten. De huizingen zijn al afgebroken.

LSIB	Wouwen en Esen	Klerken	De heer, de Potter, heeft in Klerken een hofstede van 12 gemeten. De schuur is al zes jaar ingeval- len. De huizingen zijn in slechte staat en bewoond door Pieter Brabant, een arbeider. De landerijen zijn in gebruik sinds barmisse 1751 door Jacob Beaupree.
LSIB	Wouwen en Esen	Klerken	Pieter Van Rave heeft in Klerken een hofstede van 15 gemeten. De huizingen zijn door hem 5 jaar geleden uitgebroken. De landerijen worden door hem zelf gebruikt.
LSIB	Wouwen en Esen	Klerken	Geeraet Depotter heeft een vervallen huis met edificien in Klerken. De edificien zijn 6 à 7 jaar geleden door de wind omver gewaaid. Het huis is verpacht aan Pieter Van Brabant en de landerijen tot barmisse 1751 aan Jacobs Beaupré.
LSIB	Wouwen en Esen	Klerken	Pieter van Raes heeft in Klerken een hofstede van 15 gemeten gekocht. De huizingen en andere edificien zijn door verkaveling in zijn bezit gekomen. Alles wordt door hem gebruikt en bewoond.
LSIB	Wouwen en Esen	Klerken	Matthijs Dewulf heeft in Klerken een hofstede van 4 gemeten, waarvan hij de hofstede zelf ge- bruikt en bewoont.
LSIB	Wouwen en Esen	Klerken	Mattheus De Wulf heeft in Klerken een hofstede van 6 gemeten. Het houtwerk werd doorhem zelf afgebroken en de landerijen zijn door hem gebruikt.
LSIB	Dudzele	Knokke	Jacobus Geele had in Knokke een hofstede van 45 gemeten. Deze zijn nu eigendom van de ontvan- ger van hare majesteits Spijker. Deze hofstede wordt nu gepacht door Andries Ramout en Nicolaus De Neve. Het huis is bewoond door Jan De Meere.
LSIB	Dudzele	Knokke	Pieter Maes heeft in Knokke een vervallen herberg genaamd, Den Wegman, en bewoond door Jan De Swaerte. Deze herberg is gelegen op 24 roeden cheinsland van de kerk.
LSIB	Koekelare	Koekelare	In Koekelare zuidwest van de kerk ligt een hofstede van 13 à 14 gemeten. Eigendom van de weduwe Van Paemel. Deze hofstede is sinds 19 februari 1750 niet meer verpacht, de huizingen, stallingen en schuur zijn leeg en verlaten. Verder vermeldt de berijder dat de landerijen worden gebruikt door Pieter Roos. De huizingen en stallingen worden hersteld.
LSIB	Koekelare	Koekelare	In Koekelare, zuid van de kerk, heeft de burgemeester van de landen van het Vrije, Van Heurne, een verlaten hofstede van 30 gemeten. Het woonhuis is in slechte staat en bewoond door Philibertus Casier. De stallingen zijn afgebroken en de landerijen worden gebruikt door Lucas Catruysse.
LSIB	Koekelare	Koekelare	Baltazar Proot heeft in Koekelare noord van de kerk een hofstede van 45 gemeten. Al de huizingen, stallen en schuren zijn vervallen. Toch wordt het woonhuis nog gebruikt door Joannes Catruysse. De landerijen worden gebruikt door de eigenaar Baltazar Proot.
LSIB	Koekelare	Koekelare	Een half uur zuid van de kerk van Koekelare staat een vervallen hofstede van 13 à 14 gemeten eigendom van juffrouw Van Pamel en in gebruik door een zekere Andries.

LSIB	Dudzela	Koolkerke	<p>En zekere Jaets heeft een vervallen huisje op 3 gemeten land in Koolkerke. Nu in gebruik door Jan Craeyne.</p>
LSIB	Dudzela	Koolkerke	<p>En zekere Willaeyts uit de Predikherenstraat in Brugge heeft een vervallen hofstede in Koolkerke. Nu gebruikt door Jan Meeuws waarvan de schuur zeer vervallen is.</p>
LSIB	Dudzela	Koolkerke	<p>De kerk van Snellegem heeft in Koolkerke een vervallen hofstede van 8 gemeten die gebruikt wordt door Jan De Pestel.</p>
LSIB	Lissewege	Koolkerke	<p>Op de parochie van Koolkerke zuid in de, Waeterstraete, naar Dudzele ligt een hofstede met 2 gemeten land eigendom van een zekere Jodts. Bestaande uit een keuken, schuur en koestal. Alles staat op invallen en wordt gebruikt door Augustin Verheyne.</p>
LSIB	Vladslo	Land Noortover	<p>Een hofstede gelegen in, Lande Noortover, groot 13 gemeten, is eigendom en gebruikt door Pieter De Wyntere uit Schore. De stallingen zijn al lang vervallen. Van het huis is een soort schuur gemaakt om vruchten te stapelen.</p>
LSIB		Lapscheure	<p>Lauwerijns Dhondt, hoofdman van de parochie Lapscheure, verklaart dat op het land van Sint-Jan in Damme een klein huisje stond. Het was gelegen in het midden van zaailanden, die gronden waren vroeger een bilk. Dit huisje werd gebruikt door Lauwerijns Dhondt. Na de afbraak werden de materialen gebruikt voor het herstellen van andere vervallen huizen.</p>
LSIB		Lapscheure	<p>Lauwerijns Dhondt, hoofdman van de parochie Lapscheure, verklaart dat er een vier à vijf jaar geleden op de parochie van Lapscheure een huisje is afgebroken dat eigendom was van Jan De Sutter. Hij verpachtte het huisje voor 1-10-00 t'jaars aan zijn werkman. Het huisje was gelegen in een bilk die nu gebruikt wordt als zaailand.</p>
LSIB	S'Heerwoutersmans	Leffinge	<p>In Leffinge ten zuiden van de vaart Brugge-Nieuwpoort ligt een vervallen hofstede. Op de hofplaats heeft een huisje gestaan dat bewoond is geweest door Lauwerijns Albrecht. Albrecht en zijn echtgenote zijn in het voorjaar van 1749 overleden. De hoofdman van Leffinge, Frans De Houck, is in het jaar 1752 nog steeds op zoek wie er informatie kan geven over de eigenaar van de hofstede en wie de gebruiker van de gronden is.</p>
LSIB	S'Heerwoutersmans	Leffinge	<p>Ten oosten van de kerk van Leffinge ligt een vervallen hofstede van 36 gemeten eigendom van Pieter de Lipseé uit Brugge. Het huis en de kamer zijn afgebroken in het jaar 1744. De rest is blijven staan en wordt gebruikt als schaapsstal. In de zomer van 1746 is ook dit stuk dat intussen vervallen was afgebroken. De landerijen zijn in gebruik door Jan Beyens.</p>
LSIB	S'Heerwoutersmans	Leffinge	<p>In het dorp van Leffinge is een vervallen woonhuis gelegen tegen het kerkhof. Het is eigendom van de erfgenamen Hendrick Weysch. Meneer de Coninck is ontvanger van het huisgeld en woont in Brugge. Bij het woonhuis hoorde nog een werkwinkel. Beiden zijn zo vervallen dat ze vooraan op instorten staan. Toch staat een zekere Bussche er als bewoner ingeschreven.</p>

LSIB	S'Heerwoutersmans	Leffinge	De vervallen hofstede gelegen oost van de kerk en 70 gemeten groot is eigendom van Jacob Cavij fs. Jan. Meer dan de helft van de hofstede ligt op grond van de parochie Schore. De huizingen en stallingen zijn door de eigenaar afgebroken en de stenen en het hout verkocht. Alleen de bakkerij is blijven staan en gebruikt tot in het jaar 1747. Het land is nu in gebruik door Adriaen Juyvo.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Leffinge	De vervallen hofstede groot 22 gemeten en gelegen zuid van de vaart Brugge naar Nieuwpoort is eigendom van Strabandt burgemeester van Veurne. De landerijen zijn in gebruik door Joseph De Keyser.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Leffinge	In de parochie Leffinge staat een vervallen woonhuisje met stal in steen tegen elkaar gebouwd, op 2 gemeten grond. Het is eigendom van de erfgenamen van Hendrick Drogenbroot. Het huisje is komen te vervallen door de stormwind in het jaar 1747. De stenen en het materiaal zijn afgebroken en verkocht door de erfgenamen. Het land is in gebruik door Pieter Couwels uit de parochie Leffinge.
LSIB	Vladslo	Leke	Een hofstede gelegen in Leke groot 66 gemeten en eigendom van Pieter Van Theunevelde is vervallen. Deze hofstede wordt nu gebruikt door Joseph Tagon gehuwd met de weduwe van Norbert Pitteljon. Het huis is sinds 6 à 7 jaar afgebroken. De rest van de gebouwen zijn al meer dan 10 jaar afgebroken waarover een proces loopt bij het Vrije.
LSIB	Vladslo	Leke	In Leke bij de Vijversmolen staat een hofstede van 27z-13 gemeten die eigendom geweest is van de weduwe en kinderen van Juliaen Tavernier. Door koop is het nu eigendom van de pastoor van de parochie van Werken. Op de hofstede staat een huisje dat onbewoond is.
LSIB	Vladslo	Leke	Een hofstede in Leke groot 54z-65 gemeten is eigendom van kanunnik Thienvelde uit Brugge en gebruikt door de weduwe van Norbert Postiljon. De schuur en stallingen zijn sinds 1739 vervallen en gedeeltelijk afgebroken. De huizingen zijn sinds 6 jaar afgebroken.
LSIB	Vladslo	Leke	Een hofstede gelegen in Leke groot 28 gemeten en eigendom van de heer Joannes Baptist De La Fonteyne, pastoor in Werken, is vervallen. Hij heeft de hofstede gekocht in november 1754 van de weduwe en kinderen van Juliaen Tavernier uit Koekelare. De landerijen zijn tot, baemisse 1757, in gebruik door Simoen Rooseman wonende op een andere hofstede. Bamisse 1757, zijn de stallingen en schuur al 10 jaar afgebroken en is het huis vervallen en onbewoond.
LSIB	Lissewege	Lissewege	In de parochie van Lissewege noord van de kerk ligt een hofstede met 16 gemeten land eigendom van pensionaris Grouve, bestaande uit een kamer, keuken, paard- en koestal en gebruikt door Pieter Maes.
LSIB	Lissewege	Lissewege	De heer Ammery rapporteert dat in de parochie van Lissewege een vervallen hofstede eigendom van Michiel Brulée staat. Deze Brulée heeft deze hofstede verkocht aan Marie Brulée zijn dochter. Michiel Brulée belooft dat alle reparaties zullen uitgevoerd worden.

LSIB	Dudzela	Lissewege	In Lissewege staat een vervallen hofstede van 28 gemeten eigendom en gebruikt door Jean Beuckens.
LSIB	Dudzela	Lissewege	In Lissewege staat een hofstede van 18 gemeten eigendom van Frans Dhooghe die vervallen is. De hofstede wordt gebruikt door Jan De Brauwer.
LSIB	Dudzela	Lissewege	In Lissewege staat een vervallen huis eigendom van en gebruikt door Pieter De Craemer. De paardenstal staat aan de straat naar het dorp.
LSIB	Dudzela	Lissewege	In Lissewege staat een vervallen hofstede van 23 gemeten en eigendom van Seyoe Wauters. Deze hofstede wordt gebruikt door Machiel Craene en is in vervallen toestand.
LSIB	Dudzela	Lissewege	Een hofstede van 30 gemeten gelegen west van de kerk van Lissewege en eigendom van de griffier Grouve uit Brugge staat op invallen. Deze wordt gebruikt door Pieter Brouck.
LSIB	Dudzela	Lissewege	In Lissewege een hofstede van 18 gemeten en eigendom van Joannes Dubois, metsler en wegenmaker in Brugge, is sinds 1742 vervallen. Wordt gebruikt door Daneel Coopens.
LSIB	Dudzela	Lissewege	Een hofstede van 17 gemeten gelegen in de polder van Lissewege en eigendom van de griffier Grouve uit Brugge staat op invallen. Deze wordt gebruikt door Pieter Maes.
LSIB	Lissewege	Lissewege	In de parochie van Lissewege zuid van de kerk ligt een hofstede met 7 gemeten land bestaande uit een kamer, keuken, paard en koestal en eigendom van een zekere Minaert. De schuur staat op instorten. De hofstede wordt gebruikt door Guillaeme Verstraete.
LSIB	Lissewege	Lissewege	In de parochie van Lissewege noordwest van de kerk is een hofstede gelegen met 20 gemeten land eigendom van Albert Wouckert uit Gent, bestaande uit een kamer, keuken, paard en koestal. Alles is in slechte toestand en wordt gebruikt door Ignatius Bentin.
LSIB	Lissewege	Lissewege	In de parochie van Lissewege noordoost van de kerk ligt een hofstede met 20 gemeten land en eigendom van Minaert. Deze hofstede bestond uit een keuken, kamer, paard- en koestal. De schuur eraast en een sackcot, worden gebruikt door Ignatius Bonte.
LSIB	Lissewege	Lissewege	In de parochie van Lissewege binnen het dorp ligt een hofstede met 20 lijnen land eigendom van Pieter De Craemer, bestaande uit een kamer, keuken en koestal. De hofstede staat op invallen en wordt gebruikt door Leenaert Verschuere.
LSIB	Lissewege	Lissewege	Op de parochie van Lissewege noord van de kerk ligt een hofstede met 70 gemeten land, eigendom van en gebruikt door Cristiaen Guille. De stallingen heeft hij afgebroken.
LSIB	Lissewege	Lissewege	In de parochie van Lissewege noord van de kerk ligt een hofstede met 48 gemeten land eigendom van Ignace Lespée, bestaande uit een kamer, keuken, paard en koestal, schuur en wagenkot. Alles is in slechte toestand en gebruikt door Pieter Luckx.

LSIB	Aartrijke	Loppem	Op de parochie Loppem heeft Niclais Goetals een hofstede die 16 à 17 maanden geleden tot de grond afbrandde.
LSIB	Camerlincx	Mannekensvere	De weduwe van Jolijis Rouse heeft een vervallen hofstede in Mannekensvere die zij zelf gebruikt. Aan het huisje heeft zij een schuurtje bijgebouwd die ze volledig heeft laten vervallen.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Mannekensvere	In de parochie van Mannekensvere een vervallen hofstede van 21-1-20 gemeten groot eigendom van de erfgenamen of kinderen van de heer Lavilette uit Gent. De ontvanger van de goederen is Pouteau uit Brugge wonende aan het Minnewater. De hofstede bestaat uit een woonhuis, schuur, stallingen en wagenkot. De hofstede is sinds twee jaren in slechte staat. Deze wordt gebruikt door Guillaume Vermeesch.
LSIB	Meetkerke - Zuienkerke	Meetkerke	Het godshuis van Maria Magdalene heeft een eigendom dat vervallen is en gebruikt wordt door Pieter Schevenseel.
LSIB	Meetkerke - Zuienkerke	Meetkerke	Een woonhuis met een stal eigendom van een Michiel Van Renterghem uit Meetkerke is vervallen. Het woonhuis bevindt zich achter het huis van Van Renterghem, en de huizingen en stal zijn een ruïne. De gronden worden door Van Renterghem zelf gebruikt.
LSIB	Meetkerke - Zuienkerke	Meetkerke	Pieter Scherpenzele gebruikt de landerijen op de hofstede van 10 à 14 gemeten eigendom van die van de Magdalene in Brugge. De huizingen zijn door de troebele tijden vervallen en afgebroken. De materialen zijn vervoerd naar Houtave.
LSIB	Splete van Merkem	Merkem	De heren kanunniken van het kapittel van Mesen hebben in Merken een hofstede van 18 gemeten. In het jaar 1747 is de hofstede volledig geruineerd.
LSIB	Wouwen en Esen	Merkem Splete	De kanunnik uit Mesen heeft in Merken Splete een hofstede genaamd, De Gouden Mijne. De huizingen en stallingen zijn gebruikt door Gillis Delva tot 1748. In 1748 zijn de huizingen afgebrand en niet meer gebruikt.
LSIB	Gistel	Moere	François Portelante gebruikt en bewoont een hofstede van omtrent 40 gemeten eigendom van Joannes Afset uit Zevekote.
LSIB	Gistel	Moere	Pieter Lingy en Rogier Seghers gebruiken het land op de vervallen hofstede in Moere van 28 gemeten groot. Eigenaar niet vermeld.
LSIB	Gistel	Moere	Pieter Lingy gebruikt en bewoont zijn eigen hofstede.
LSIB	Gistel	Moere	Reynier Seghers gebruikt omtrent 30 gemeten land, dit is de helft van een hofstede eigendom van de erfgenamen van Pieter Verijser. De huizingen en stallingen zijn in gebruik door Pieter De Cocq een arbeider.
LSIB	Gistel	Moere	Reynier Seghers gebruikt en bewoont een hofstede van omtrent 27 gemeten eigendom van de erfgenamen De Wilde uit Diksmuide.

LSIB	Gistel	Moere	Jan Baptist Robays gebruikt 40 gemeten van een hofstede eigendom van Jan Afsset. De andere delen worden gebruikt door François Portelante. De huizingen zijn verpacht aan Carel Vermeesch, een arbeider.
LSIB	Gistel	Moere	Jan Baptist Robays gebruikt en bewoont zijn eigen hofstede groot 60 gemeten.
LSIB	Gistel	Moere	Nicolas de Monteletts heeft in Moere een hofstede van 45 gemeten die volledig vervallen is. De landerijen worden gebruikt door François Portelante.
LSIB	Gistel	Moere	François Portelante gebruikt een hofstede van 40 gemeten eigendom van de weduwe De Monteletter uit Brugge. De huizingen worden verpacht aan Pieter Portelante, een arbeider.
LSIB	Gistel	Moere	Pieter Lingy gebruikt de andere helft van de hofstede eigendom van de erfgenamen van Pieter Verijser.
LSIB	Gistel	Moere	De douairière van Hubert De Violettes heeft in Moere een vervallen hofstede van 45-0-0 roeden. De schuur en stallingen zijn al in 1740 afgebroken en de landerijen tot 1754 gebruikt door François Portvlam.
LSIB	Gistel	Moere	Jan Assset uit Zevenkote en Jan Bapist van Robaeyts uit Moere hebben elk de helft van een geseperde hofstede gelegen in Moere en 48-1-25 roeden groot. In 1730 of 1731 na de dood van Jan Baptist van Robaeyts is de helft van de hofstede in handen gekomen van Isabele Cornelia Wouters uit Gent. In het jaar 1740 zijn de landerijen samengevoegd met een andere hofstede. In 1751 waren de resterende huizingen die op het deel van Jan Assset stonden vervallen en werden ze gebruikt door Laureins Pieters. De landerijen werden door differente personen gebruikt.
LSIB	Gistel	Moere	Een hofstede in Moere groot 9 roeden en eigendom van Emanuel Ignace Dhaene heer van Nieuwlande in Gent, wordt gebruikt door de weduwe van Pieter van Brugge.
LSIB	Gistel	Moere	Deze vervallen hofstede in Moere groot 28-0-0 roeden is eigendom van Judocus Van Steenbrugge uit Brugge. De landerijen worden gebruikt door Rogier Segers en Pieter Lingue. De koestal is in 1751 afgebroken en de paardenstal die eraan lag is nu onbruikbaar.
LSIB	Gistel	Moere	De weduwe Verbrughe gebruikt het land op een vervallen hofstede in Moere.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	De hofstede van 57 gemeten groot gelegen in de parochie van Nieuwmunster en eigendom van de abdij van Sint-Pieters in Gent begint te vervallen. Zij wordt gebruikt door Pieter Blouwert.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	De berijder van Vincx ambacht Frans De Millecamps heeft op 3 maart 1769 aan de krickhouder van de Lande het volgende verklaard. In de parochie van Nieuwmunster in het dorp bevond zich een huis eigendom van Guillet uit Brugge. Het huis was volledig in vervallen toestand. De berijder heeft vernomen dat alle reparaties aan het huis zijn uitgevoerd.

LSIB	Vincx	Nieuwmunster	Het woonhuis en de landerijen groot 11 gemeten en gelegen in Nieuwmunster zijn in vervallen staat. De hofstede is eigendom van mevrouw Stappens uit Rijsel. Een deel van de materialen zijn weggevoerd en gebruikt door Sebastiaan Vanden Kerckhove uit Houtave.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	Een hofstede van 20 gemeten ook eigendom van Frans Dhooge uit Brugge wordt bewoond door Jan De Vlieger.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	Het woonhuis op de parochie van Nieuwmunster eigendom van Frans Dhooge uit Brugge is niet meer bewoond. Een deel is door de officier van het ambacht van Vincx gearresteerd. Het gearresteerde materiaal werd getransporteerd naar een hofstede in Houtave die ook eigendom is van Frans Dhooge.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	De hofstede van 30 gemeten gelegen in Nieuwmunster en eigendom van Cornelis vande Weerde uit Varsenare is vervallen. De landerijen worden gebruikt door Bertholomeus Ophove uit Brugge. De hofstede wordt gebruikt door Ingelbertus Vermeere.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	De hofstede van 42 gemeten genaamd, Blauw Huys, op de parochie van Nieuwmunster is eigendom van de heer Lespée. Het woonhuis is door reparaties verkleind en wordt gebruikt door Michiel Janssens.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	Een huisje staande in het dorp is volledig ingevallen en eigendom van François Dhooghe.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	Een hofstede eigendom van Jan Begin uit Varsenare staat op grond van Bartholomeus Van Ophove. De paarden- en koeienstal zijn afgebroken. Verder zijn nog afgebroken het wagenkot, bakkeuken, zwijneststal, runderstal en de schuren.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	De vervallen hofstede eigendom van de abdij van Sint-Pieters in Gent is in het jaar 1748 ingevallen. De landerijen worden gebruikt door Pieter Blauwet.
LSIB	Vincx	Nieuwmunster	Frans Vermeire bewoont de verlaten hofstede genaamd Het Blauwhuys eigendom van Pieter Lespée.
LSIB		Oostkerke	De heer Emmery is gerapporteerd dat in de parochie van Oostkerke een hofstede eigendom van N. Tootelboom en als ontvanger de heer Ignace Beyts uit Brugge, verschillende reparaties niet werden uitgevoerd. De heer Beyts is bij Emmery geweest en heeft hem verklaard dat hij de ontbrekende reparaties zal laten uitvoeren. De heer Emmery weet niet of daar al aan is voldaan.
LSIB		Oostkerke en Moerkerke ambacht	De hoofdman van de parochie Oostkerke verklaart op 22 oktober 1749 dat Pieter Gilliodts sinds drie jaren een vervallen hofstede van 32 gemeten bezit. Gilliodts heeft verleden winter de twee schuren verkocht en op de plaats een nieuwe kleine schuur doen bouwen die hij verpacht aan een arbeider. De landerijen verpacht hij aan Jacob Goedeme en de huizingen aan Jacob Neele.

LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Oostkerke	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat Bertholomeus Van Ophoven een hofstede in eigendom heeft waarvan de stallingen en het woonhuis zijn vervallen en afgebroken. De nog bruikbare delen zijn verkocht. De overgebleven voute kamer wordt bewoond door Benedictus Servathijs. Op de hofstede bevindt zich 35 gemeten land eigendom van de heer van Morzeele. Deze worden nu gebruikt door Joseph Van Belleghem, Hinderjick Debacker en Pieter Verbeke.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Oostkerke	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat pensionaris Boudens en echtgenote, een hofstede gelegen in het waeterlant, langs de sluyssche vaert in eigendom hebben. De vorige winter zijn de stallingen afgebroken en het woonhuis wordt niet meer gebruikt. De landerijen worden door Jacob Deckers gepacht en gebruikt als weiland.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Oostkerke	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat de hofstede eigendom van de douairière van burgemeester Simon, gelegen naast het dorp zich nog in een redelijke staat bevindt. De landen worden verpacht en gebruikt door Jacob Goedeme. Het woonhuis wordt bewoond door Pieter Vande Wiele.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Oostkerke	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat landmeter Petrus Gilliodts 3/4 en een zekere Goddijne, cruydenier, aan de hoek van de Steenstraete, 1/4 bezitten van een hofstede. De hofstede is afgebroken behalve het woonhuis en een schuur die hij al verkocht heeft aan Jacob Goedeme. Verder bevindt er zich ook nog een vervallen wagenkot. Op de plaats van de vervallen en afgebroken stallingen heeft Gilliodts een nieuw klein stalletje met schuur gebouwd. Het woonhuis en de boomgaard wordt nu gebruikt door Jacob Neele, schaapherder, in dienst van Pieter De Clerck. De rest van de landerijen worden gebruikt door Jacob Goedeme.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Oudenburg	In de parochie van Oudenburg staat een vervallen hofstede bij Zandvoordebrug groot 26 gemeten. De gebouwen zijn volledig vervallen en onbewoond. Het land 5-0-91 gemeten zaailand wordt gebruikt door Adriaen Mestdagh. Joannes De Winter gebruikt 9-2-50 gemeten grasland, François Beyens gebruikt 4-0-15 zaailand, Philippus De Cleer gebruikt 0-2-5 grasland, Joannes De Fraey gebruikt 0-2-98 zaailand, Pieter Strubbe gebruikt 0-0-54 zaailand.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Oudenburg	De vervallen hofstede in de parochie van Oudenburg eigendom van Pieter Dewijnter (in een andere inschrijving staat hij vermeld als Joannes Dewijnter) uit Zevenkote is gebouwd volgens de tekening en apoiterment van J. Van Steelandt op 25 oktober 1750.
LSIB	Dudzele	Ramskapelle	Pieter Coppée heeft in Ramskapelle een vervallen hofstede van 22 gemeten. Nu in gebruik door Pauwels De Snick.
LSIB	Dudzele	Ramskapelle	De dis van de O.L.V. kerk in Brugge heeft in Ramskapelle een vervallen hofstede van 14 gemeten. Gebruikt

LSIB	Dudzele	Ramskapelle	Nicolaus De Corte heeft een vervallen hofstede in Ramskapelle van 92 gemeten. Nu in gebruik door Jacobus Daele.
LSIB	Lissewege	Ramskapelle	Op de parochie van Ramskapelle noordoost van de kerk ligt een hofstede met 3 à 5 gemeten land eigendom van de confrérie en dis van O.L.V. kerk van Ramskapelle, bestaande uit een keuken en koestal. Alles staat op invallen en wordt gebruikt door de weduwe van Jacob De Backers. De ontvanger van de goederen is Pieter Gilyodt.
LSIB	Lissewege	Ramskapelle	Op de parochie van Ramskapelle ligt een hofstede met 20 gemeten land noord van de kerk en eigendom van Kanunnik De Corte, bestaande uit een kamer, keuken en koestal die allen zijn opgebrouwen. De ontvanger van de goederen is Ignatius Malstaf. De landen worden gebruikt door Jacob Van Daele.
LSIB	Lissewege	Ramskapelle	In de parochie van Ramskapelle oost van de kerk ligt een hofstede met 7 gemeten land eigendom van De confrérie van O.L. Vrouw van Lissewege, bestaande uit een keuken en koestal, welke staat op in te vallen en wordt gebruikt door de weduwe Plasjjs.
LSIB	Gistel	Roksem	De woonstede eigendom van de kerk van Westkerke en 4 gemeten groot is vervallen. De huizingen worden gebruikt door Jacoba Moyaert, de landerijen door Medardus Mageeuw.
LSIB	Gistel	Roksem	Anthone Janssens gebruikt en bewoont een hofstede van 42 gemeten eigendom van Jan Vande Velde en konsoorten uit Gistel.
LSIB	Gistel	Roksem	François Rijkewaert gebruikt en bewoont een hofstede van 50 gemeten eigendom van het bisdom Brugge.
LSIB	Gistel	Roksem	Anthone Janssens gebruikt een tweede hofstede in Roksem groot 13 gemeten en eigendom van de heer Van Rijkeghem.
LSIB	Gistel	Roksem	François Rijkewaert gebruikt nog een tweede hofstede van 50 gemeten die zijn eigendom is. De huizingen verpacht hij aan een arbeider Jan Lievens.
LSIB		Sint-Catharine buiten Damme	Pieter Anthone landsman heeft zijn eigendom, een huis, laten vervallen en doen afbreken. Het huis stond op de grond van de weduwe Parmentier. De omliggende gronden eigendom van de weduwe Parmentier worden gebruikt en gepacht door Pieter Anthone.
LSIB	Aardenburg	Sint-Jan-in-Eremo	In Sint-Jan-in-Eremo staat een hofstede waar de hoofdman, Van Loo, is gestorven. Na zijn dood verpachten de erfgenamen de landen aan de landslieden van, Van Loo.
LSIB	Aardenburg	Sint-Jan-in-Eremo	Cornelis de Smedt heeft in Sint-Jan-in-Eremo een hofstede die hij zelf bewoont en die in vervallen toestand verkeert.
LSIB	Izendijke oost-Aardenburg	Sint-Jan-In-Eremo	Het schuurrijke, eigendom en gebruikt door Lieven Klincke, is in zulke slechte staat dat het op invallen staat.

LSIB	Izendijke oost-Aardenburg	Sint-Jan-In-Eremo	In Sint-Jan-In-Eremo staat een huisje met schuur, nu eigendom van Cornelis van Baele, die hij gekocht heeft van Aernout Minnaert. Sedert enkele jaren is alles zo verwaarloosd en vervallen dat er geen overblijfsel van materialen meer te vinden zijn.
LSIB	Aardenburg	Sint-Margriete	Baron D'Hermet heeft in Sint-Margriete een hofstede van 40 gemeten. De landerijen worden gebruikt door Pieter De Meyer uit Sint-Jan-in-Eremo. De vervallen huizingen, scheuren en stallingen worden gebruikt door een arbeider.
LSIB	Aardenburg	Sint-Margriete	In Sint-Margriete staat een stenen huis waarvan de grond eigendom is van de weduwe Frans de Melians. Het huis is volledig vervallen en onbewoond.
LSIB	Aardenburg	Sint-Margriete	In het dorp van Sint-Margriete heeft Pieter Wouters een vervallen huis dat onbewoonbaar is.
LSIB	Aardenburg	Sint-Margriete	In het dorp van Sint-Margriete heeft Cornelis Dierix een woonhuis gedeeltelijk in steen dat volledig vervallen en onbewoonbaar is.
LSIB	Aardenburg	Sint-Margriete	In het dorp van Sint-Margriete staat een vervallen schuur die eigendom is en gebruikt wordt door Cornelis Dierix.
LSIB	Aardenburg	Sint-Margriete	In Sint-Margriete staat een vervallen hofstede waar Pieter Steur het huis bewoond en waarvan een kamer is ingevallen.
LSIB	Izendijke oost-Aardenburg	Sint-Margriete	In de parochie Sint-Margriete heeft burggraaf De Vooght een kleine hofstede met een huisje dat gepacht wordt door de hoofdman Christiaan Laporte.
LSIB	Izendijke oost-Aardenburg	Sint-Margriete	Cornelis Dierix heeft in Sint-Margriete nog een huisje in eigendom dat volledig vervallen en onbewoonbaar is.
LSIB	Izendijke oost-Aardenburg	Sint-Margriete	Op de parochie van Sint-Margriete staat nog een huis dat volledig vervallen is en waarvan de eigenaar Cornelis Dierix de meeste huizingen heeft laten afbreken.
LSIB	Izendijke oost-Aardenburg	Sint-Margriete	Een hofstede liggende binnen Sint-Margriete en eigendom van baron D'hunst uit Gent, is in verval- len toestand. De pachter is Pieter de Meyer die op een hofstede in Sint-Jan-in-Eremo woont. Pieter de Meyer gebruikt alleen de land en laat de huizingen door een arbeider bewonen.
LSIB	Meetkerke - Zuienkerke	Sint-Pieter	Op de parochie van Sint-Pieters wordt het huisje op de hofstede, groot 30-2-0 roeden, eigendom van de weduwe van tesorier De Blauwe bewoond door François Huys d 'oude. De huizingen zijn in vervallen staat. Het geheel werd verkocht aan Carel Moerloose uit Brugge die alles heeft hersteld en terug opgebouwd.
LSIB	Gistel	Sint-Pieters- Kapelle	Een hofstede genaamd, De Langhen Vuyst, gelegen oost van de kerk en omtrent 9 gemeten groot eigendom van de graaf van Staden. Hij heeft de hofstede gekocht van de paters Predikheren uit Brugge om ze samen te voegen met zijn daarnaast gelegen hofstede, gebruikt door Philip De Grootte en D. De Moor.

LSIB	Gistel	Sint-Pieters-Kapelle	In Sint-Pieters-Kapelle heeft de graaf van Staden een vervallen hofstede. De huizingen zijn in steen maar nu in vervallen toestand. De landerijen zijn gebruikt door François Van Toortel en Philips De Groot.
LSIB	Gistel	Sint-Pieters-Kapelle	In de parochie van Sint-Pieters-Kapelle hadden de predikheren uit Brugge en hofstede van 9 gemeenten. Sinds drie jaar hebben ze die verkocht aan de graaf van Staden. De huizingen en stallen zijn ingestort. De landerijen worden verpacht aan Philips de Groot.
LSIB	Camerlinck	Slijpe	In Slijpe staat nog een hofstede, groot 19 gemeten en eigendom van de weduwe en wezen van Joseph Rouzee. De hofstede bestaat uit een woonhuis, kelder, keuken, boeye, stal en varkensstal. Verder is er sinds 1744 nog een vervallen en afgebroken schuur, paardenstal en wagenkot. De zaailanders zijn in het jaar 1750 allemaal grasland geworden. Deze graslanden zijn verpacht in drie partijen aan drie verschillende personen uit elk een andere parochie. Onderaan het register wordt vermeld dat de huizingen verpacht zijn aan Dominicus Reynaert.
LSIB	Camerlinck	Slijpe	Een hofstede gelegen zuid van de kerk op Proost land. Eigendom van de heer Mergaert stockhouder en wonende in Koekelare. 20 gemeten van de hofstede wordt gebruikt door Francis Rosenu officier van het Proosche. Op de hofstede is de redelijke grote schuur deels ingestort en afgebroken zonder hoop dat deze terug opgebouwd of gerepareerd wordt.
LSIB	Camerlinck	Slijpe	Op de parochie Slijpe ligt een vervallen hofstede van 52-1-11 op grond van de heerlijkheid van het Proosche en eigendom van de hertog van Ursele. De ontvanger van de goederen is Charles Salens uit Brugge. De hofstede wordt verpacht aan Stephanus Vanberghe. De schuur, wagenkot, zwijnenstal, koestal, paardenstal en de kamer van het woonhuis staan om in te vallen. Het woonhuis wordt verpacht aan een zekere Martin Notredam. De ingevallen delen van de hofstede zijn opgeruimd.
LSIB	Camerlinck	Slijpe	Een hofstede gelegen op Proost land zuidwest van de kerk, groot 63 gemeten is vervallen. Deze hofstede is eigendom van de paters Carmers uit Loven. Op de hofstede is een schuur, bakhuis en kelder al verdwenen. Het woonhuis kan alleen nog gebruikt worden door arbeiders. Vroeger werd de hofstede verpacht aan Laureyns Van De Pitte. Het woonhuis werd verpacht aan geschiere weduwe van Carel Van Neste.
LSIB	Camerlinck	Snaaskerke	In de parochie van Snaaskerke zijn er geen vervallen hofsteden volgens de verklaring van Pieter De Langhe hoofdman van de parochie. Maar toch zijn er op de hofsteden van de erfgenamen van Paulus Van Haecke schuren en koestallen afgebroken.
LSIB	Gistel	Snaaskerke	Charles Delva gebruikt en bewoont de hofstede eigendom van de graaf van Gistel gelegen in Snaaskerke.
LSIB	Gistel	Snaaskerke	Charles Delva gebruikt een tweede hofstede eigendom van de graaf van Gistel in Snaaskerke.

LSIB	Gistel	Snaaskerke	Silvester Vanden Broucke gebruikt en bewoont de hofstede gelegen in Snaaskerke eigendom van de heer Legillion.
LSIB	Gistel	Snaaskerke	Silvester Vanden Broucke gebruikt in Snaaskerke nog een hofstede eigendom van de heer Legillion. Deze is 50 gemeten groot, waarvan er 70 procent gebruikt door Silvester Vanden Broucke, de rest is in vervallen toestand en werd voordien gebruikt door Mailliaert Van Hove.
LSIB		Snellegem	Jan De Witte, Christiaan De Witte en Jan Bussche zijn eigenaars van een vervallen hofstede in Snellegem groot 38-0-0 gemeten. De vervallen stallingen, de hoogkamer en het woonhuis zijn in gebruik bij de weduwe Aernout Van Raekelghem. De keuken is in gebruik door Guille Zielegthem.
LSIB	Van Straeten	Snellegem	Door Jan van Renterghem hoofdman van de parochie Snellegem werd op 24 september 1749 genoteerd dat er op de parochie Snellegem sinds drie jaar maar één vervallen hofstede staat. Een hofstede toebehorende aan Jan De Witte, Christiaan De Witte en Jan Bussche. Alleen de stallen zijn nog in vervallen toestand waardoor het gerepareerde, hofstedekens, nog niet gebruikt kon worden. De huizingen van de voornoemde hofstede werden gebruikt en bewoond door Joos Joncheere. De hoogkamer werd gebruikt door Gillis Sielegem en de knechten.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Stene	In de parochie van Stene staat een vervallen hofstede groot 21 gemeten en eigendom van Adriaen Vanden Bogaerde uit Brugge. De schuur en stallingen zijn sinds 6 à 7 jaar vervallen, het woonhuis, bakkeuken, koestal, dorsvloer, kelder en zwijnskot sinds 1742. De stenen liggen nog ter plaatse maar de grond is vervoerd. Het land van de hofstede wordt gebruikt door Abraham Missuwe uit Leffinge.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo groot 30 gemeten en eigendom en gebruikt door Albert De Milderie uit Vladslo is vervallen. Sinds 9 à 10 jaar zijn de schuur en koestal afgebroken. Alles werd naar een andere hofstede vervoerd en daar terug opgebouwd waar men van de twee, één nieuw hebben gemaakt.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo, groot 13 gemeten, eigendom van, Van Ceuck, een chirurgijn uit Diksmuide is vervallen. Deze hofstede werd gebruikt door Pieter Riviere. Het huis op de hofstede was al afgebrand in het jaar 1735. De zwijnenstal en schuurtje waren al voordien afgebrand. Al het materiaal is getransporteerd naar een andere hofstede die ook eigendom was van, Van Ceuk. Er werd op de hofstede een wagenkot en paardenstal bijgebouwd.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een vervallen hofstede gelegen in Vladslo en groot 12 gemeten en eigendom van de heer Penerranda is vervallen. De schuur, koestal en het huis zijn in gebruik dor Ignace Verveime. De landerijen worden gebruikt door Jacob De Keyser.

LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede groot 18 gemeten en gelegen in Vladslo is eigendom van Andries Forret uit Brugge en gebruikt door Jacob De Keyser uit Vladslo. Vroeger was het een hofstede met huis, schuur, stallingen en koestal. Maar sinds 10 jaar is het in slechte staat. Het woonhuis wordt gebruikt door Pieter De Wulf.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo en 10-0-79 gemeten eigendom door koop van N. van Cuck en gebruikt door Pieter Reviere is vervallen. In de marge wordt vermeld dat de huizingen binnen de walgracht, stal en de schuur aan de poort in gebruik zijn sinds 1744.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede in Vladslo groot 11-2-63 gemeten en een weinig noordoost van de kerk gelegen is eigendom van de heer schepen De Penaranda en de erfgenamen van N. Croos elk voor de helft. De hofstede wordt nu gebruikt door Jacob De Heysen.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede van 37-0-21 gemeten in Vladslo eigendom van advocaat De Meyer is vervallen. De goederen worden beheerd door Beernard De Lampreel uit Brugge en gebruikt door Pieter Vermeersch. In de marge wordt vermeld dat de huizingen, schuren en stallingen geheel staan op invallen als er geen reparaties gebeuren. De huizingen zonder het land zijn gebruikt door vreemde personen.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede in Vladslo van 30-1-2 gemeten eigendom van de dis van O.L.V. kerk in Brugge is vervallen. De woning wordt gebruikt door Pieter Vlaminck. In de marge wordt vermeld dat de huizingen en andere delen goed worden onderhouden. Het land is beplant met hout.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede in Vladslo groot 18-1-53 gemeten noordoost van de kerk is eigendom van Frans Forret en wordt nu gebruikt door Jacob Preijssen. In de marge wordt vermeld dat de stallen en de schuur sinds lange tijd vervallen zijn. Het woonhuis is in slechte staat.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo groot 17 gemeten en eigendom van en gebruikt door Jan Baptist Bouck uit Vladslo is vervallen.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo groot, 6-1-20 gemeten en eigendom van Pieter De Corte uit Brugge wordt gebruikt door Clement Houdtmacker is vervallen. In de marge wordt vermeld dat de woning op de hofstede in zulke slechte staat verkeert dat hij door niemand zou mogen worden gepacht.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo en eigendom van Jan Baptist Babam uit Diksmuide en de kinderen Coene uit Menen is vervallen. Deze hofstede wordt gebruikt door Joris de Coot en is in zeer slechte staat.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede gelegen in Vladslo en eigendom van, majesteits Spijker in het kwartier van Diksmuide is vervallen. De goederen worden behartigd door een zekere F. Kesteloot. De hofstede wordt gebruikt door Norbert Janssen. De huizingen zijn in vervallen toestand.

LSIB	Vladslo	Vladslo	Een veldhofstede van 10 gemeten gelegen in Vladslo is vervallen en leegstaande. Het was eigendom van Jan Baptist Cornelis uit Vladslo en gebruikt door Pieter De Vos.
LSIB	Vladslo	Vladslo	In Vladslo noord van de kerk is er een hofstede die gedeeltelijk is afgebrand. De schuur werd verpacht tot 1747 maar is nu zo vervallen dat ze werd afgebroken. Het land wordt gebruikt door Pieter Deviere en de ontvanger van de goederen is Pieter Beghin.
LSIB	Vladslo	Vladslo	In de Vambout Straete in Vladslo bevond zich een verlaten hofstede van 10 gemeten eigendom van Jan Pieter Cornelis. Het land werd gebruikt door Pieter De Voos.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede genaamd, Den Berg, van 39-0-0 groten gelegen in Vladslo en eigendom van Joseph Ruidijn ter Heyde genaamd dhoedt. Gebruikt bij het sterfhuys van Pieter Van Parijs. In de marge wordt vermeld dat de schuur en stallen sinds lange tijd zijn afgebroken. Het huisje wordt bewoond door diverse personen.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede in Vladslo van 23-1-50 gemeten, ver zuidoost van de kerk gelegen genaamd, Het Goedt, gelegen in de heerlijkheid Ten Walle. Eigendom van Albert De Mulder en door hem zelf gebruikt. In de marge wordt vermeld dat de schuur en stallen afgebroken zijn. Het woonhuis werd verkocht in 1738.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede in Vladslo eigendom van de weduwe Pieter Portier uit Diksmuide. Het woonhuis is zeer vervallen, de schuur en stallen zijn sinds een 3 à 4 jaar afgebroken.
LSIB	Vladslo	Vladslo	Een hofstede genaamd Tgoedt en het kasteelgoed groot 49-0-74 gemeten gelegen in Vladslo in de heerlijkheid, Ten Croesen, en eigendom van Joseph Ruidijn ter Heyde genaamd dhoedt. Gebruikt bij het sterfhuys van Pieter Van Parijs. In de marge wordt vermeld dat de schuur, stallen en owen ongeveer 18 à 20 jaar afgebroken zijn.
LSIB	Vincx	Vissegem	In de parochie van Vissegem staat een hofstede van 70 gemeten eigendom van mevrouw Boudens en mijnheer Blende uit Brugge. Het huis is vervallen, de stallingen en schuur zijn afgebroken. De landerijen worden gebruikt door Pieter De Visch.
LSIB	Vincx	Vissegem	In Vissegem bevindt zich nog een vervallen hofstede van 30 gemeten. De hofstede is volledig vervallen en een deel van het huis en de schaaapsstal heeft men gebruikt op een andere hofstede. Cornelis vande Weerde is eigenaar samen met zijn 'konsoorten'. Op enige andere delen van de hofstede zijn drie nieuwe woonsten gebouwd die nu gebruikt worden door arbeiders.
LSIB	Vincx	Vissegem	Op de hofstede genaamd, den Leeuw, groot 100 gemeten gelegen in de parochie Vissegem en eigendom van de douairière Bloatacker is in zeer slechte staat. Deze hofstede staat deels op proosdij land. De hofstede wordt gebruikt door de weduwe Leenard Bossier.

LSIB	Vinx	Vlissegem	De hofstede genaamd, de Candel, gelegen in Vlissegem en 64 gemeten groot is eigendom van Ignace De Blende. De ene helft wordt gebruikt door Pieter De Visch en andere helft door Pieter De Roo.
LSIB	Vinx	Vlissegem	De vervallen hofstede eigendom van de weduwe D'Arquila en waarvan de schuur staat om volledig in te vallen, wordt gebruikt door een Pieter de Bruyckere. Al verleden jaar is het einde van de schuur ingevallen.
LSIB	Vinx	Vlissegem	In Vlissegem is een hofstede eigendom van Pieter De Visch en mevrouw Boudens vervallen. De landen van de hofstede werden gebruikt door de weduwe van Pieter De Visch en door Pieter De Roo.
LSIB	Vinx	Vlissegem	Deze hofstede is eigendom en wordt gebruikt door Vande Weede. De hoogkamer is ingevallen, maar de schuur en schaapstal zijn nieuw gebouwd.
LSIB	Vinx	Vlissegem	Het huis van de hofstede genaamd, De Cavel, eigendom van de weduwe Boudens uit Brugge wordt gebruikt door Pieter De Visch. De stal en de schuur zijn al ingevallen.
LSIB	Proosdij land	Wenduine	In Wenduine is er een huisje afgebroken. De stallingen worden gebruikt door Pieter Bedicx en zijn eigendom van Sint-Janshuis in Brugge.
LSIB	Wenduine	Wenduine	In Wenduine gebruikte Augustijn Hollebeke een vervallen huis eigendom van Pieter Thomaes uit Sint-Laureijs. Het huis is nu in vervallen toestand.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Westende	In de parochie van Westende staat een vervallen woonhuisje eigendom van Pieter Coopman. Dit huisje is gebouwd op cheinsgrond van de Sint-Pietersabdij van Oudenburg.
LSIB	S'Heerwoutersmans	Westende	In de parochie van Westende staat een vervallen hofstede groot 60 gemeten en eigendom van Jan Frans Van Houte uit Brugge.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Westkapelle	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat Cornelis Rooms een hofstede bezit dat op kanunnik grond staat. Het werd door Cornelis Rooms afgebroken.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Westkapelle	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaard op 8 oktober 1748 dat Lybaert ontvanger van de provincie1 een hofstede van 21 gemeten bezit. De stallingen zijn volledig afgebroken. Nu staat er nog het woonhuis en een kleine stal. Het huis wordt bewoond door Cornelis Berne en de landerijen zijn in gebruik door Adriaen Segelboer en de eigenaar Lybaert.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Westkapelle	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat de kerk van Westkapelle, oost van de kerk een hofstede bezit die beheerd word door landmeter Gilliodts de Jonghe als ontvanger. Op de hofstede zijn de koestal, paardenstal, schuur en het waagenkot afgebroken. De landerijen worden gebruikt door Pieter Stijt en Jacob De Bruyne. Het huis wordt bewoond door Jan Ollevoet.

LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Westkapelle	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat baron Van Oxelaere uit Gent een hofstede in redelijke staat bezit in Westkapelle. De huizingen worden bewoond door Jacob Van Girdts en de landerijen gebruikt door Pieter Demaecker uit Knokke.
LSIB	Oostkerke en Moerkerke ambacht	Westkapelle	B. De Tollenaere berijder van het ambacht verklaart op 8 oktober 1748 dat Jacob Geyts een hofstede van 32 gemeten bezit. De stallingen zijn afgebroken. Het woonhuis met een kleine stal en schuur worden gebruikt door Urbanus Vande Velde. De landerijen zijn in gebruik door Niclais Calant, Joannes Rotsaert en Pieter De Macker.
LSIB		Westkerke	Deze vervallen hofstede is eigendom van Danemazijn, tesorier van de stad Brugge. Groot 30 gemeten waarvan de landen gebruikt werden door Ferdinand Van De Kerckhove en Marijn De Jonghe. Op de wei hebben altijd twee paarden staan grazen.
LSIB	Gistel	Westkerke	Sebastiaen van Parijs gebruikt een tweede hofstede groot 3 gemeten eigendom van de kerk en de dis van Gistel. Het huis wordt bewoond door Jan van Hauwe, een arbeider.
LSIB	Gistel	Westkerke	In Westkerke is in 1749 een hofstede afgebroken eigendom van een zekere Damarijn uit Brugge. De hofstede was 28 gemeten groot. Het was een hofstede met een stenen woning met vautekamer, kelder, schuren en stallingen.
LSIB	Gistel	Westkerke	De hofstede west van de kerk eigendom van Guille Anthonne Damarin de Merelbeke uit Brugge en 40 gemeten groot is volledig afgebroken en de materialen zijn vervoerd en verkocht. Op deze welbouwde hofstede heeft altijd een koppel paarden gelopen. De vrijgekomen landen worden nu gebruikt door Ferdinand Kerckhove en Marijn De Jonghe.
LSIB	Gistel	Westkerke	In Westkerke stond een wel betimmerde hofstede van 33 gemeten met een huis met een dobbel vierstede, schuren en stallingen. De eigenaars waren de erfgenamen Ramouts uit Gent. De hofstede werd afgebroken in 1727.
LSIB	Gistel	Westkerke	In Westkerke stond op 2 gemeten land arbeidershuisje dat in 1739 is afgebrand. De eigenaar was Pieter Van Hooren.
LSIB	Gistel	Westkerke	In Westkerke heeft men in 1749 de hofstede van 28 gemeten afgebroken die eigendom was van een zekere Damarijn uit Brugge.
LSIB	Gistel	Westkerke	Ferdinand Kerckhove en Marijn de Jonghe gebruiken en bewonen een bijzonder grote kapitale hofstede en gebruiken onder hun beiden de landen van de afgebroken hofstede van Guillaume Anthonne Damarijn.
LSIB	Gistel	Westkerke	Sebastiaen van Parijs gebruikt en bewoont een welbouwde hofstede van 60 gemeten groot eigendom van mevrouw Pezerasse uit Brugge.

LSIB	Gistel	Westkerke	De hofstede genaamd, Herthol, groot 8 à 9 gemeten en gelegen ver west van de kerk is eigendom van de graaf van Gistel. De hofstede is gebruikt door Geeraert Assens. Deze hofstede is volledig afgebroken en de materialen verkocht. De vrijgekomen landerijen zijn in gebruik door Joannes Craye fs. Anthonne.
LSIB	Camerlinck	Wilskerke	Op de parochie van Wilskerke staat een huis met een kelder die dienst doet als stal. Dit huis lag op 1 gemet pastorie land en is in 1751 afgebroken. Op 26 november 1754 werd vastgesteld dat op dezelfde plaats een nieuw huis met kelder werd gebouwd. De eigenaar van het huis was Cornelis Tjonck.
LSIB	Essen	Woumen	Jacques Vander Meersch bezit in Woumen een hofstede in slechte staat van 8 gemeten. De huizingen zijn ruim een vijftal jaar in zeer slechte staat en worden gebruikt door Jacob en Frans Leblans arbeiders.
LSIB	Essen	Woumen	De hofstede van Joannes Lys uit Diksmuide, groot 18 gemeten, wordt gebruikt door Jacob de Man. Rond maart-april 1749 wordt de hofstede voorzien van huizingen. De woonst wordt gebruikt door Jacob de Man een arbeider. De landerijen worden gebruikt door Jacob Verschave en Andries De Lods.
LSIB	Essen	Woumen	De heer de Pottenhove heeft in Woumen een hofstede van 15 gemeten. De hofstede staat op invallen. De huizingen zijn in zeer slechte staat en worden gebruikt door Joannes Wallijn en Joannes De Man.
LSIB	Essen	Woumen	Jacob de Letak gebruikt de landerijen van de hofstede van Pieter Van Deghem uit Diksmuide. De huizingen zijn in vervallen toestand en worden gepacht door Jacob Verbrand, een arbeider.
LSIB	Essen	Woumen	Joseyne Harnisveger bezit een hofstede in Woumen van 23-2-13 gemeten. De hofstede is sinds zes à zeven jaar onbewoond. De landen worden gebruikt door de weduwe Jacob Dennessaen die de woonst verpacht aan Jan van Dycke, een arbeider.
LSIB	Woumen en Essen	Woumen	Joannes Sijs uit Diksmuide heeft in Woumen een hofstede van 19-0-47 gemeten die hij in 1749 heeft verkocht. De huizingen zijn in slechte staat en gebruikt door de weduwe van Jacob Haudefoort en Anthonne Smerelere arbeiders. De landerijen zijn in gebruik door Andries Decodt die niet ver daarvan woont.
LSIB	Woumen en Essen	Woumen	Gheeraet de Potter heeft in Woumen een vervallen hofstede van 14 gemeten. De schuur en koestal zijn sinds zes jaar ingevallen, de huizingen zijn in slechte staat. Het huis is bewoond door Joannes Wallijn en Jacob Deman arbeiders. De landerijen zijn verpacht aan Laurens Sarleyz die ook in het huis woont.
LSIB	Woumen en Essen	Woumen	De erfgenamen van wijlend Jacques Vander Meersch hebben in Woumen een hofstede van 12 gemeten. De schuur wordt verhuurd aan Albert Sander. De huizingen zijn in slechte staat en worden verpacht aan François Leblancq een arbeider. De landerijen zijn verpacht aan Pieter De Swarte.

(wordt vervolgd)